

Gids

Inspirerende praktijken in verband met kinderarmoedebestrijding in Belgische steden

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

Oktober 2017

UMONS
Université de Mons

CeRiS
Centre de Recherche en Inclusion sociale

**UNIVERSITEIT
GENT**

POS

Émilie CHARLIER
Charles GLINEUR

Pieter-Jan DE GRAEVE

Inhoudstafel

Voorwoord

Inleiding.....	6
1 Kinderarmoede	7
2 De context van het onderzoek.....	8
2.1 Participatie	9
2.2 Originaliteit	10
2.3 Betrokkenheid van meerdere partners	11
3 Inspirerende praktijken.....	11
3.1 Thema's.....	12
3.2 Leeftijden	13
3.3 Geografische ligging.....	14
3.4 Lijst van alle projecten	15
3.5 Structuur van de fiches	18
Projectfiches	19
L'AS DE L'A.S.	
Onderwijsopbouwwerk, burgerschap, sociale cohesie	19
COLLECTIF C.COM TVX	
<i>Empowerment, jeugdzorg, sociaal kapitaal, sociale cohesie</i>	21
EEN GEZIN, EEN PLAN	
Burgerschap, non take-up van rechten, onderwijsopbouwwerk, opvoedingsondersteuning	23
BREDE SCHOOL BERINGEN-MIJN	
Burgerschap, toegang tot cultuur, sociaal kapitaal	25
BOEMPETAT	
Arbeidsbemiddeling, materiele ondersteuning, non take-up van rechten, sociaal kapitaal.....	28
SCHOOLPOORTWERKING	
Onderwijsopbouwwerk, sociale cohesie	31
LOUPIOTE ASBL	
Toegang tot cultuur, burgerschap	34
WHAT DO YOU THINK ?	
Burgerschap, non take-up van rechten, <i>empowerment</i>	37

AJMO	
Jeugdzorg, burgerschap, opvoedingsondersteuning	40
LES ANI-MOTS	
Sociaal kapitaal, burgerschap, opvoedingsondersteuning	43
VONK	
Burgerschap, non take-up van rechten, opvoedingsondersteuning, sociaal kapitaal	45
CARNET DE ROUTE	
Jeugdzorg, burgerschap	48
L'ÉCOLE CRÉATIVE	
Toegang tot cultuur, burgerschap, onderwijsopbouwwerk, sociale cohesie	50
INSTAPJE	
Opvoedingsondersteuning.....	52
TALENTCOACHES	
Burgerschap, sociaal kapitaal, sociale cohesie	55
BUDDY BIJ DE WIEG	
Gezondheid, non take-up van rechten, opvoedingsondersteuning	58
PARTICIPATIEOEFENINGEN OCMW GENT	
Burgerschap	61
EL SISTEMA BELGIUM	
Toegang tot cultuur, burgerschap, sociaal kapitaal, sociale cohesie.....	64
JES VZW	
Burgerschap, sociaal kapitaal, sociale cohesie	66
JONG KORTRIJK SPREEKT	
Burgerschap	69
B(R)ABEL EN CIRCUSTOEREN	
Mentale gezondheid, opvoedingsondersteuning, sociale cohesie, sociaal kapitaal	72
BRUGGEN OVER TROEBEL WATER	
Burgerschap, non take-up van rechten, sociale cohesie	75
WIJLAND	
Burgerschap, mentale gezondheid, sociaal kapitaal, sociale cohesie	77
LE BABIBAR	
Kinderopvang, opvoedingsondersteuning, sociale cohesie, sociaal kapitaal	80

ÉQUINOXE FM	
Jeugdzorg, toegang tot cultuur, burgerschap, sociaal kapitaal	82
LA HALTE-ACCUEIL DE LA BOBINE	
Kinderopvang, sociaal kapitaal, arbeidsbemiddeling	84
OUDERCRÈCHE	
Kinderopvang, opvoedingsondersteuning	86
LOKAAL PROACTIEF KINDERRECHTEN GARANDEREN	
Burgerschap, gezondheid, non take-up van rechten	88
GO-TEAM	
Gezondheid, non take-up van rechten, opvoedingsondersteuning	91
SAMENWERKINGSVERBAND CACHET VZW, JEUGDZORG EMMAÛS VZW EN SOCIAAL HUIS MECHELEN	
Burgerschap, jeugdzorg, non take-up van rechten	94
SCHOOLSTART	
Onderwijsopbouwwerk, opvoedingsondersteuning	97
MAISON DES CULTURES ET DE LA COHÉSION SOCIALE	
Toegang tot cultuur, sociale cohesie, sociaal kapitaal, <i>empowerment</i>	100
LA MAISON DES ATELIERS	
Toegang tot cultuur, sociale cohesie	102
SERVICE D'ACCROCHAGE SCOLAIRE DE MONS	
Onderwijsopbouwwerk, burgerschap	104
BÉBÉ BUS	
Kinderopvang, opvoedingsondersteuning, sociaal kapitaal	106
D'N OPVANG	
Kinderopvang, arbeidsbemiddeling	109
SAMEN BOUWEN AAN KINDERKANSEN	
Burgerschap, non take-up van rechten, opvoedingsondersteuning	112
LE BAZAR	
Jeugdzorg, burgerschap	115
GROUPE D'ENTRAIDE SCOLAIRE	
Onderwijsopbouwwerk, toegang tot cultuur	117
LE PETIT VÉLO JAUNE	
Opvoedingsondersteuning, <i>empowerment</i> , sociaal kapitaal, sociale cohesie	119

Conclusie: gemeenschappelijke krachtlijnen.....	122
1 Integrale begeleiding van het kind.....	122
Globale aanpak	122
Collectieve aanpak en individuele begeleiding.....	122
Betrokkenheid van de omgeving	123
Schooltrouw	123
2 Samenwerking tussen organisaties.....	124
Netwerken	124
Financiering op meerdere niveaus	125
3 Bottom-upaanpak	125
Toegankelijkheid	125
Aanpassing	126
Identificatie van de belangen.....	126
Creativiteit	127
Bibliographie	128
Lijst afkortingen	132

Voorwoord

Eind 2015 heeft onze POD onderzoekers van de universiteiten van Bergen en Gent een onderzoek laten uitvoeren over armoede in de stad. Deze studie, die in februari 2017 werd gepubliceerd, bevatte een focus op de programma's armoedebestrijding die werden uitgevoerd in zes Belgische steden (twee per Gewest) en een gedeelte dat gewijd was aan kinderarmoede.

Deze studie is hiervan het verlengstuk. Zij neemt de vorm aan van een bundel van 40 projectfiches. Deze projecten geven het werk weer dat op het terrein werd uitgevoerd in Vlaanderen, in Wallonië en in Brussel in de strijd tegen armoede bij kinderen en jongeren. Er werd bijzondere aandacht besteed aan de diversiteit van het project, zowel op het vlak van de geografische zones, als van de leeftijdscategorieën en de thema's.

De voorgestelde projecten sluiten aan bij de kenmerken van de sociale innovatie en hebben tot doel een nieuw antwoord te geven op de fundamentele noden van de bevolking inzake opvoeding, maatschappelijk welzijn, gezondheid, onderwijs, cultuur en tewerkstelling. Zij mikken ook op de verbetering van de rechten van kwetsbare groepen en hun participatie in de maatschappij.

Een boek waarin kinderen de geschiedenis vertellen van een familie dieren (die ook hun geschiedenis is)... coaching aangeboden door studenten aan jonge ouders in armoede tijdens de perinatale periode ... workshops beeldende kunsten, theater, dans waar kinderen van gedachten kunnen wisselen... een radio-uitzending waarin kinderen uit instellingen voor jeugdbescherming, tehuizen, psychiatrische instellingen of Fedasil-centra hun bezorgdheden uiten ... plaatsen voor ontspanning die de band ouder-kind aanhalen ... Deze gids bevat talrijke inspirerende praktijken.

Ik hoop dat hij jullie reflecties en dagelijkse praktijken zal voeden.

Maar ik hoop vooral dat hij zal helpen om de vicieuze cirkel van de armoede te doorbreken. Want een kind dat opgroeit in armoede dreigt deze last voor de rest van zijn/haar leven te moeten meedragen ... en door te geven aan de volgende generatie.

Julien Van Geertsom

Voorzitter van de POD Maatschappelijke Integratie

Inleiding

1 Kinderarmoede

De Europese Unie telt 119 miljoen armen en in Europa leeft één kind op de vier in een situatie van armoede. In België is dat één kind op de vijf. Het armoedecijfer van 15,5% voor de Belgische bevolking stijgt naar 18% bij de kinderen onder de zestien en tot 20,4% voor de leeftijdscategorie van 16-25 jaar. Kroostrijke gezinnen en eenoudergezinnen worden voornamelijk geraakt door dit fenomeen want respectievelijk 20% en 36,4% van deze gezinnen leven onder de armoededrempel (Pannecoucke & Foubert, 2016). Op regionaal niveau is er een grote verscheidenheid. De Koning Boudewijnstichting (2014) en UNICEF (2016) schatten dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest er het ergst door geraakt is, want 4 kinderen op de 10 leveren er onder de armoedegrens. In Wallonië is dat 1 kind op de 4 en in Vlaanderen 1 op de 10.

Op basis van de werken van Eurochild en het European Anti Poverty Network (EAPN) kan kinderarmoede als volgt omschreven worden:

"Een kind leeft in een toestand van armoede wanneer het inkomen en de bestaansmiddelen die beschikbaar zijn voor zijn/haar opvoeding onvoldoende is in die mate dat het geen levensniveau kan hebben dat als aanvaardbaar wordt beschouwd in de maatschappij waarin het leeft en dat volstaat om zijn/haar emotioneel en fysiek welzijn of zijn/haar ontwikkeling te waarborgen. Omwille van de armoede kan het zijn dat dit kind en zijn/haar familie zich op talrijke manieren achtergesteld voelen: laag inkomen, ongezonde huisvesting en omgeving, onaangepaste gezondheidszorg; dit kind wordt vaak uitgesloten van sociale, sportieve, recreatieve en culturele activiteiten die de norm zijn bij de andere kinderen. Zijn/haar toegang tot de fundamentele rechten kan beperkt zijn, hij/zij kan discriminaties en stigmatiseringen ervaren en zijn/haar stem kan niet worden gehoord." (De Block, 2013: 4-5).

De armoede onder kinderen en jongeren is een van de prioriteiten van de strategie Europa 2020 van de Europese Unie. In 2013 publiceerde Staatssecretaris voor maatschappelijke integratie en armoedebestrijding Maggie De Block het eerste Nationale Plan voor de bestrijding van de kinderarmoede. Het derde Federale plan voor armoedebestrijding (2016-2019) van Elke Sleurs omvat zes doelstellingen. De tweede daarvan verwijst naar de vermindering van de kinderarmoede (Sleurs, 2016). Maar de kinderarmoede uitroeien is onmogelijk zonder rekening te houden met de gezinnen waarin deze kinderen leven (BAPN, 2016). Zo worden de strijd tegen kinderarmoede en de strijd tegen armoede in de gezinnen als complementair gezien. De ouders laten tusekomen, hun deelname bevorderen aan projecten heeft een positieve impact op de gezinssfeer en het welzijn van het kind (De Block, 2013).

Het Nationaal plan voor de armoedebestrijding omvat verschillende strategische doelstelling die telkens verwijzen naar meerdere operationele doelen (De Block, 2013: 1) "kinderen de kans geven om op te groeien in gezinnen die toegang hebben tot gepaste middelen" (met operationele doelstellingen die het accent leggen op voldoende inkomen en het evenwicht tussen werk en gezin); 2) "gezinnen toegang geven tot dienstverlening van kwaliteit en opportuniteiten" (het accent ligt bij jonge kinderen en geïntegreerde diensten); 3) "de deelname van kinderen bevorderen aan sociale, maatschappelijke, vrijetijds- en sportactiviteiten en het recht van kinderen stimuleren om gehoord te worden" (luisteren naar de kinderen

en hun deelname aan de activiteiten aanmoedigen) en 4) "horizontale en verticale partnerschappen sluiten tussen verschillende politieke domeinen en bestuursniveaus" (het bestuur op meerdere niveaus bevorderen: federaal, gemeenschappen, gewesten)..

2 De context van het onderzoek

Kinderen die in armoede geboren worden, starten vanuit de buitenbaan (Pannecoucke et al., 2017: 277). Ze moeten opboksen tegen allerlei omgevings- en psychosociale factoren die ongunstig zijn voor hun ontwikkeling. Armoede in die eerste levensfase bezwaart niet alleen de kansen voor de kinderen, maar legt ook bijkomende lasten op de schouders van de samenleving omdat het vermogen van de kinderen om actief deel te nemen aan het sociaal leven wordt beperkt (Vranken, 2010). Gezien het grote aantal kinderen in armoede in België blijven investeringen in kinderarmoedebestrijding noodzakelijk. Bovendien volgt het bestrijden van kinderarmoede ook uit de Lissabon-strategie. Al sinds 2000 streven de Lidstaten van de Europese lidstaten ernaar om het aantal mensen in een situatie van armoede en sociale uitsluiting tegen 2020 met 20 miljoen te verminderen (Strategie Europa 2020), hetgeen voor België overeenstemt met minder dan 1 814 000 personen. Een "open coördinatiemethode" (OCM) inzake integratie en sociale bescherming werd daartoe ingevoerd.

In 2013 omvatte het pakket "Sociale investeringen voor groei en sociale integratie" van de Europese Commissie een aanbeveling met betrekking tot de strijd tegen de kinderarmoede om de intergenerationele reproductie te doorbreken via een investering in kinderen en jongeren (Europese Commissie, 2013). Deze aanbeveling omvat de algemene principes en maatregelen inzake de strijd tegen kinderarmoede. De principes bevorderen de geïntegreerde strategieën die de gelijke kansen kunnen bevorderen om armoede vanuit het standpunt van de rechten van het kind te bekijken, om het belang van het kind voorop te stellen, om te streven naar een evenwicht tussen het universele beleid en de doelgerichte maatregelen, om het accent te leggen op kinderen die afkomstig zijn uit risicogroepen en duurzame investeringen in gezinnen. De geïntegreerde strategieën die worden voorgesteld, zijn gebaseerd op drie pijlers: de toegang tot gepaste middelen, de toegang tot betaalbare kwalitatieve diensten en het recht om deel te nemen aan het sociaal leven. Deze derde pijler omvat dan weer twee luiken, respectievelijk het informeel leren via de deelname aan culturele, sport- en vrijetijdsactiviteiten en de deelname van kinderen aan beslissingen die hen betreffen (CODE, 2013; Europese Commissie, 2013). De Lidstaten, waar België deel van uitmaakt, hebben bovendien de Internationale Conventie van de Rechten van het Kind (ICRK) ondertekend wat gepaard gaat met een wettelijke verplichting om deze rechten te respecteren.

Een eerder onderzoek dat werd uitgevoerd op verzoek van de POD Maatschappelijke integratie (De Graeve et al., 2017) bewijst het belang van een combinatie van maatregelen die specifiek gericht zijn op gezinnen en kinderen. De deelname van mensen in armoede, in het bijzonder kinderen en jongeren, vormt een grote uitdaging voor het beleid inzake armoedebestrijding. Er is creativiteit nodig om verschillende alternatieve methodes in te voeren.

Om lokale overheden en actoren actief op vlak van kinderarmoedebestrijding te inspireren en te ondersteunen bij en/of tot het opzetten van nieuwe projecten werkten de Universiteit van Gent en de Universiteit van Bergen in opdracht van de POD Maatschappelijk Integratie deze gids met goede praktijken op het vlak van kinderarmoedebestrijding in de Belgische steden uit. Het doel van deze gids is om de uitwisseling van ervaringen op het vlak van kinderarmoedebestrijding in steden te bevorderen.

Deze gids omvat veertig projecten die we selecteerden rekening houdende met drie criteria. Ten eerste moeten kinderen zoveel mogelijk kunnen **participeren** in de verschillende fasen van het project (vanaf de ontwikkeling tot de eventuele verlenging, rekening houdende met de leeftijd van het kind). Ten tweede moet het project een **origineel** karakter bevatten in de participatiemethode, het gebruik van een bepaalde pedagogische invalshoek of in het betrekken van de omgeving van het kind. Ten derde moet de initiatiefnemer van het project ook **andere partners** betrekken.

2.1 PARTICIPATIE

Deelname is een essentiële notie in het kader van de strijd tegen de kinderarmoede. We kunnen armoede zijn als een probleem van maatschappelijke participatie (Bouverne-De Bie et al., 2013). In het geval van armoede en de sociale uitsluiting die eruit voortvloeit, moet de participatie individuen die in armoede leven in staat stellen om invloed uit te oefenen op politieke beslissingen, ze te bespreken en er kritiek op te leveren. Het gaat erom hen een actieve rol toe te bedelen om samen te werken aan de beslissingen die op hen betrekking hebben. In deze gids zien we participatie als een mate van betrokkenheid bij de gemeenschap die gaat van het uitwisselen van informatie via raadpleging tot het nemen van gedeelde beslissingen en verantwoordelijkheid (Matheson et al., 2005: 8). Er bestaan verschillende modellen waarin participatie volgens verschillende niveaus wordt belicht. Zo is er met name het model van Hart, dat acht niveaus telt voor participatie van kinderen: de manipulatie van jongeren, de decoratieve participatie, de symbolische participatie, de informatie aan jongeren en het delegeren van bepaalde functies, het raadplegen en informeren van jongeren, het initiatief van volwassenen met gedeelde beslissingen met jongeren, het initiatief en het begeleiden van jongeren en het gezamenlijk nemen van beslissingen (Raad van Europa, 2015).

Participatie behoort tot de waarden van de democratie en is uitgegroeid tot een belangrijk politiek instrument (Matheson et al., 2005). Het recht op participatie maakt deel uit van vier principes van de Internationale Conventie van de Rechten van het Kind (Raad van Europa, 2015; De Block, 2013). Men kent voortaan het uitoefenen van sociale en economische rechten toe aan kinderen. Zo erkent artikel 12 het recht op deelname aan de beslissingen die op hen betrekking hebben, zonder leeftijdsbeperking (Landsdown, 2001). De participatie van kinderen stemt overeen met een van de drie pijlers van het nationaal plan voor de armoedebestrijding met, met de toegang tot middelen en diensten (De Block, 2013). Kinderen laten deelnemen aan de politiek maakt ook deel uit van de aanbevelingen die werden goedgekeurd door de Europese Raad in 2012 (De Graeve et al., 2017). Het Europees charter voor de participatie van jongeren in het lokale en regionale leven, dat in de jaren 1990 werd opgesteld en in 2003 werd herzien, moedigt de betrokkenheid van jongeren aan op 14 gebieden, zoals vrije tijd, tewerkstelling, opleiding, huisvesting, mobiliteit, gezondheid, toegang tot cultuur, strijd tegen discriminatie, toegang tot rechten, enz. (Raad van Europa, 2015).

Het onderzoeksrapport rond de participatie van jongeren in de Franse gemeenschap toont evenwel aan dat veel kinderen het gevoel hebben geen recht tot spreken te hebben, niet gehoord te worden door de volwassenen. Ze zijn van mening dat met hun mening geen rekening wordt gehouden door de verschillende bestaande instanties (economisch, sociaal, politiek) (Albarello et al., 2007). Participatie is noodzakelijk om armoede te bestrijden, ook bij kinderen. De erkenning van rechten en plichten en het uittesten van de beslissingsprocessen door kinderen en jongeren zijn dan ook essentieel in elke democratie. Zoals de Coördinatrice van EAPN, Sian Jones (2016) benadrukt, vergt een doeltreffende strijd

dat men rekening houdt met de gezinnen, dat men de rechten van ouders en kinderen erkent, de voorkeur geeft aan een geïntegreerde benadering, ook minderjarigen en hun naasten een stem geeft en bovenalles moet men handelen en wel *meteen*. Daarom wil deze gids zowel focussen op projecten die kinderen op diverse wijze laat participeren, als beschrijven hoe projecten deze participatie realiseren.

Empowerment is een concept dat nauw verbonden is met participatie. Het wordt al sinds het einde van de jaren 1970 onder meer gebruikt binnen de sociale diensten en werd ontwikkeld in samenhang met de strijd tegen armoede in de loop van de jaren 1990. Samen met "kansen" en "veiligheid" is dit één van de drie pijlers van de strijd tegen de armoede van de Wereldbank. Dit hangt samen met andere noties zoals democratie, decentralisatie, verenigingen van arme mensen en samenwerking. Het is bedoeld om individuen invloed te geven op de instellingen en de beslissingsprocessen (Calvès, 2009).

Hoewel frequent gebruikt in de wetenschappelijke literatuur is het niet zo gemakkelijk het concept in de praktijk om te zetten. "Kunnen handelen" is de meest courante interpretatie, maar er zijn er nog andere, zoals "bevoegdheid", "eigen maken", "beïnvloeding" of "macht verwerven of versterken". De definitie zelf is niet het voorwerp van een consensus, onder meer omdat het zowel verwijst naar een proces als naar een interventiestrategie als het resultaat van een actie. Het komt vooral naar voren na een gevoel van machteloosheid (*powerlessness*) in verband met een situatie of een omgeving (Le Bihan-Youinou, Mallon & Sopadzhian, 2014: 81). Le Bossé (2003: 32, geciteerd door Calvès, 2009: 736) stelt voor om *empowerment* als volgt te omschrijven: "het vermogen van mensen en gemeenschappen om controle uit te oefenen over de definitie en de aard van de veranderingen die op hen betrekking hebben". Dit concept "verwijst naar principes zoals het vermogen van individuen en collectiviteiten om te handelen om hun welzijn te verzekeren of hun recht om deel te nemen aan beslissingen die op hen betrekking hebben [...]". Een linguïstische analyse van de Angelsaksische term maakt het ook mogelijk om de voornaamste onderdelen ervan duidelijker te stellen: *em* verwijst naar de beweging, *power* naar macht en vermogen en *ment* naar het tastbare resultaat. *Empowerment* verwijst zo naar een aanpak van veranderingen die een nieuwe kans biedt om specifiek te handelen; het overwinnen van een geïdentificeerde hindernis (Le Bossé, 2008). Armoede, uitsluiting en marginaliteit maken deel uit van de "incapaciterende" leefomstandigheden waarbij individuen het gevoel hebben hun leven beter te kunnen controleren (Drolet, 1997).

Empowerment is ook aan controverse onderworpen. Indien individueel toegepast bestaat het risico dat men de impact van armoede op individuen verduistert en zo bijdraagt tot een dubbele beweging waarbij de Staat niet langer verantwoordelijk is ten voordele van de overmatige verantwoordelijkheid voor de gezinnen (Drolet, 1997 ; Verhaeghe & Quievy, 2016 ; Pannecoucke et al., 2017). Mensen uit een minder welstellend milieu die worden doorverwezen naar een beperkt sociaal netwerk zijn ook onderworpen aan ongelijkheden en discriminatie. Het is dan ook essentieel dit te beschouwen als een collectief proces voor onderlinge bijstand en participatie.

2.2 ORIGINALITEIT

Scoc en Lemaigre (2016) benadrukken dat "sociale innovatie een abstract concept is" waarbij er geen consensus bestaat over de definitie ervan. Valenduc en Vendramin (2013) zijn het echter eens over het feit dat participatie een centraal begrip is.

In 2009 stelde vzw RTA een onderzoeksrapport op, op vraag van OEJAJ, over "innoverende projecten inzake interventies bij kinderen en jongeren". Er werden vijf bestanddelen weerhouden om een innovatieproject te omschrijven: het "voldoen aan niet-ingevulde noden" (het project moet beantwoorden aan reële noden waaraan de bestaande structuren niets of weinig kunnen doen), het "nemen van risico" zowel voor de begunstigen (de proef op de som nemen, zijn grenzen durven overschrijven) als voor de professionals (andere aanpak overwegen), het "*mobiliseren van verschillende spelers en sectoren*" (de ontwikkeling van partnerschappen die het mogelijk maken een nieuw antwoord te bieden, om praktijken met elkaar te vergelijken), de "echte participatie van de begunstigen" (deze kan verschillende vormen aannemen zoals mede-beheer, mede-evaluatie, spreekgroepen, enz.) en tenslotte "het streven naar coherentie tussen extern en intern".

De Franse niet-commerciële sector staat grotendeels achter de definitie van de UNISPO:

"Alle innoverende en originele initiatieven die het mogelijk maken een nieuw antwoord te bieden voor de fundamentele behoeftes van de bevolking die pas de kop opsteken of onvoldoende bevredigd zijn inzake onderwijs, sociale actie, gezondheid, cultuur en tewerkstelling. Deze initiatieven passen binnen een grondgebied en een samenwerking met lokale spelers (gebruikers, overheid, bedrijven, enz.). Ze kunnen al dan niet technologisch zijn [...]" (UNISPO, geciteerd door Valet, 2017).

Hoewel de term "inspirerende praktijken" de voorkeur kreeg, passen de projecten die geselecteerd werden in het kader van deze studie bij de eigenschappen van sociale innovatie, in het bijzonder gezien de vooraanstaande plaats die de participatie van de betrokken partijen krijgt toebedeeld: dat zijn hier de kinderen, de jongeren en hun gezinnen.

2.3 BETROKKENHEID VAN MEERDERE PARTNERS

De Boyser (2008 : 45) stelt dat een samenhangend en gedragen armoedebestrijdingsbeleid naast samenwerking tussen overheids- en beleidsactoren ook nood heeft aan samenwerking en partnerschap tussen beleidsmakers en andere actoren: doelgroepen, middenveldactoren, wetenschappers, hulpverleners, ervaringsdeskundigen in de armoede die een relevante inbreng kunnen hebben in de onderbouwing van het armoedebestrijdingsbeleid. Dit geldt niet alleen voor armoedebestrijdingsbeleid, maar ook voor projecten die aan armoedebestrijding doen. De samenwerking tussen diverse actoren, zorgt voor een bundeling van en ontmoeting tussen expertise vanuit diverse invalshoeken. Bovendien kan de samenwerking tussen organisaties een efficiëntere hulpverlening tot stand brengen, doordat organisaties hun aanbod beter op elkaar kunnen afstemmen. Indien organisaties goed op de hoogte zijn van elkaars aanbod, kan dit ook bijdragen tot een betere doorverwijzing van kinderen en mensen in armoede.

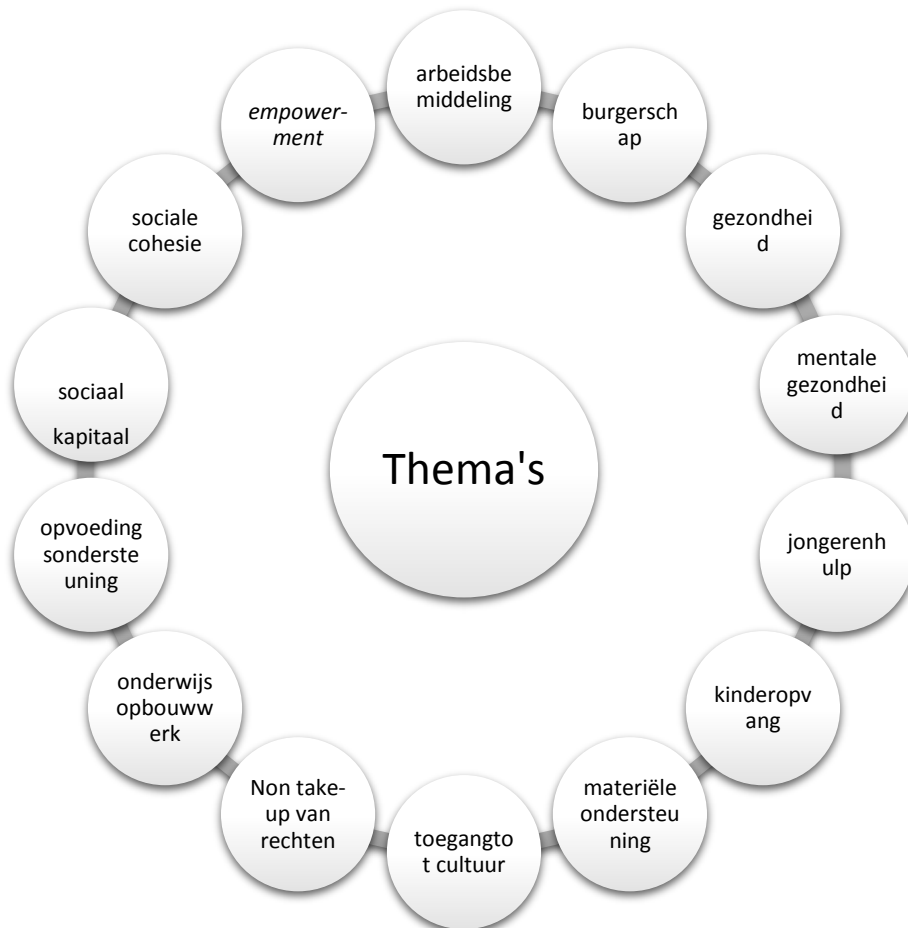
3 Inspirerende praktijken

In het totaal werden 40 projecten weerhouden. Er werd aandacht besteed aan de diversiteit onder hen, zowel op het gebied van de geografische zone als van het doelpubliek en de beoogde thema's. Naast de drie criteria die weerhouden werden voor het onderzoek (participatie, originaliteit, samenwerking), streven we ook rekening naar diversiteit qua thematieken van de projecten en naar een evenwichtige verdeling van verschillende leeftijdscategorieën.

3.1 THEMA'S

We onderscheiden 14 verschillende thema's: arbeidsbemiddeling, burgerschap, empowerment, cultuur, gezondheid, jeugdzorg, kinderopvang, materiële ondersteuning, mentale gezondheid, non take-up van rechten, onderwijsopbouwwerk, opvoedingsondersteuning, sociaal kapitaal en sociale cohesie.

Figuur1 : Lijst met thema's

De meeste thema's spreken voor zich maar vier thema's vergen bijkomende uitleg: sociaal kapitaal, sociale cohesie, burgerschap en empowerment.

Sociaal kapitaal definiëren we als de mogelijkheid van actoren om voordelen te verzekeren door middel van lidmaatschap in sociale netwerken en sociale structuren (Portes, 2000). **Sociale cohesie** verwijst in essentie naar 'hoe goed een samenleving aan elkaar hangt' (Chan et al., 2006). Deze samenhang bestaat uit een gedeelde identiteit, een gevoel van behoren tot eenzelfde gemeenschap of maatschappij en de wil om te participeren, te helpen en te vertrouwen in de gemeenschap of de maatschappij. Chan et al. zien onderscheiden sociaal kapitaal en sociale cohesie van elkaar op twee vlakken. Ten eerste op analytisch vlak: de focus van sociaal kapitaal ligt op individuen en het groepsniveau, sociale cohesie daarentegen focust op de algemene conditie van een samenleving. Het tweede verschil bestaat eruit dat veel sociaal kapitaal hebben niet impliceert dat er een hoog niveau van sociale cohesie is. Zo kan er in een etnisch gedifferentieerde gemeenschap veel contact zijn tussen individuen van dezelfde etnische groep

maar niet met anderen. Deze gemeenschap zal veel sociaal kapitaal hebben, maar kan niet als samenhangend beschouwd worden.

Zoals benadrukt door Le Bossé (2008) verwijst **empowerment** naar het verwerven van het vermogen te handelen; naar een streven naar verandering waarbij het mogelijk wordt om een hindernis te overwinnen die ondervonden wordt door personen in een situatie van armoede. Het concept verwijst naar een persoonlijke en identiteitsdynamiek. De projecten die naar dit thema verwijzen, stellen kinderen en jongeren in staat om hun eigen ontwikkeling in handen te nemen en aan hun toekomst te werken.

Net zoals Thomas (2007) zien wij **sociaal burgerschap** als een "open houding ten opzichte van de buitenwereld en de mogelijke toegang tot informatie". Dat leidt tot een grotere sociale onafhankelijkheid (Castel, 2008) van het publiek dat beoogd wordt door de projecten.

3.2 LEEFTIJDEN

De weerhouden projecten kunnen mikken op een specifieke leeftijdscategorie of openstaan voor een ruimer publiek. Elke leeftijdscategorie verwijst naar belangrijke uitdagingen in verband met armoede. Zo is het belangrijk om al tijdens de kinderjaren in te grijpen om zo de intergenerationele transmissie van armoede te doorbreken (De Block, 2013). De adolescentie verwijst dan weer naar een vage en problematische leeftijdscategorie, een moment van breuk en rouw, een overgangperiode waarin de jongeren bijzonder kwetsbaar zijn. In onze samenleving wordt deze overgang tussen kinderjaren en de volwassen leeftijd nog verlengd en uitgesteld (Crépin, 2011; Lesnard et al., 2011; Liogier, 2005). Deze verlenging kan samenvallen met de langere schoolloopbaan, onder meer het overinvesteren in hogere studies - het overgangsmoment tussen het verlaten van de school en het betreden van de arbeidsweld wordt door Blöss en Feroni (1991) de "post-adolescentie" genoemd. "In alle landen van de Europese Unie krijgen de jongeren meer dan de rest van de samenleving te maken met economische moeilijkheden" (Peugny, 2011: 50). Nochtans, zo beaandrukt het Bureau International de la Jeunesse (BIJ) en het Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté (RWLP) dat "een leeftijdscategorie weinig in aanmerking wordt genomen bij de bepalingen en acties binnen de Franse gemeenschap van België: dat is die van 18-25 jaar, een scharnierleeftijd" (Herman & Mahy 2010: 4). Zo ondervinden studenten verschillende types problemen die vaak erger worden wanneer ze afkomstig zijn uit benadeelde gezinnen: de bijkomende kosten die veroorzaakt worden door het kotleven, de veel voorkomende problemen om huisvesting te vinden en de huur te betalen, houden risico's in. De gezondheid van studenten is vaak ook slecht, in combinatie met indicators van een slechte mentale gezondheid (Dequiré, 2007). In heel Europa kennen de jongeren ook problemen bij de betreding van de arbeidsmarkt (Crépin, 2011 ; Peugeot, 2011 ; Ulian, 2010). De 'Not in Employment, Education or Training' (NEET), werklozen en niet-actieve personen zijn respectievelijk goed voor 11% en 8% bij de 18-24-jarigen, volgens een recente studie van het Institut Wallon de l'Évaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS, 2017). In Vlaanderen heeft 12% van de jongeren van 18 tot 24 jaar geen werk en volgens ze geen opleiding of onderwijs. Deze cijfers bedragen 19% in Wallonië en 22% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bovendien lopen jongeren afkomstig uit een benadeelde sociale omgeving of uit een situatie van armoede een groter risico geconfronteerd te worden met moeilijke situaties die tot dakloosheid kunnen leiden.

Zo vangen bepaalde geselecteerde instellingen, zoals de "Groupe d'Entraide Scolaire" (GES) van het Buurthuis *Bouillon de CultureS* in Schaarbeek of het Jeugdhuus *Le Bazar* in Sint-Gillis jongeren ouder dan 18 jaar op. Andere projecten worden in de secundaire scholen georganiseerd, zoals het project "as de

l'AS" van SDJ van de regio van Aarlen. Deze kunnen ook meerderjarige personen raken. Deze initiatieven werden echter weerhouden als "inspirerende praktijken" in de strijd tegen armoede bij kinderen en gezinnen omwille van de hierboven beschreven redenen. Zoals benadrukt tijdens het colloquium dat werd georganiseerd door IWEPS (2017) en de Délégué Général aux Droits de l'Enfants (DGDE) is het van essentieel belang om jongeren in moeilijkheden ook eens ze meerderjarig zijn te blijven begeleiden om hun overgang naar het leven als volwassenen, burgers en volwaardige deelnemers aan onze samenleving te bevorderen.

Meerdere weerhouden projecten zijn dan ook expliciet op de ouders gericht. Dat is onder meer het geval voor vzw *Le Petit Vélo Jaune*, waarbij de aanwezigheid van een zwangere vrouw volstaat om begeleiding te voorzien. De betrokkenheid van de ouders staat ook centraal bij de projecten van de *crèche parentale de Louvain-La-Neuve* of *Babibar*.

3.3 GEOGRAFISCHE LIGGING

De geselecteerde projecten zijn evenwichtig verdeeld over de 10 Belgische provincies, daarnaast selecteerden we ook 11 Brusselse projecten. De Vlaamse projecten komen uit de steden Beerse, Beringen, Boom, Dilbeek, Genk (2), Gent (2), Kortrijk, Leuven (3), Lokeren, Mechelen (3), Oostende en Roeselare. En Wallonie, les villes de Namur, Liège (3), Mons (2), Charleroi (2), Louvain-La-Neuve, Arlon et Bastogne sont représentées, avec respectivement 1 projet dans le Brabant Wallon, 4 localisés dans le Hainaut, 3 dans la Province de Liège, 2 dans celle du Luxembourg et 9 au sein de la Région de Bruxelles-Capitale. Les communes bruxelloises concernées sont les suivantes : Bruxelles-Ville (3), Etterbeek, Forest (2), Schaerbeek, Saint-Gilles, Watermael-Boitsfort et Molenbeek-Saint-Jean (2).

Een aantal projecten en organisaties zijn, al dan niet onder dezelfde naam, ook actief in andere steden of gemeenten. *Buddy bij de wieg* heeft twee satelietwerkingen in Sint-Niklaas en Ronse en daarnaast hebben de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen en Hogeschool PXL in Hasselt een gelijkaardige werking opgestart. *JES* vzw is actief in Antwerpen, Brussel en Gent. *Instapje* is actief in diverse Limburgse steden en gemeenten. De même, bien que l'asbl *Le Petit Vélo Jaune* soit implantée à Bruxelles, elle intervient également à Gembloux et dans une partie du Brabant Wallon. Le *GABS* se situe à Auvélais, mais son projet de « Bébé Bus » se développe dans une quinzaine de communes du namurois. Enfin, l'asbl *Loupiote* a son siège exécutif à Bruxelles-Ville mais son siège social est localisé à Verviers.

3.4 LIJST VAN ALLE PROJECTEN

Tabel1: Synthèse van de projecten

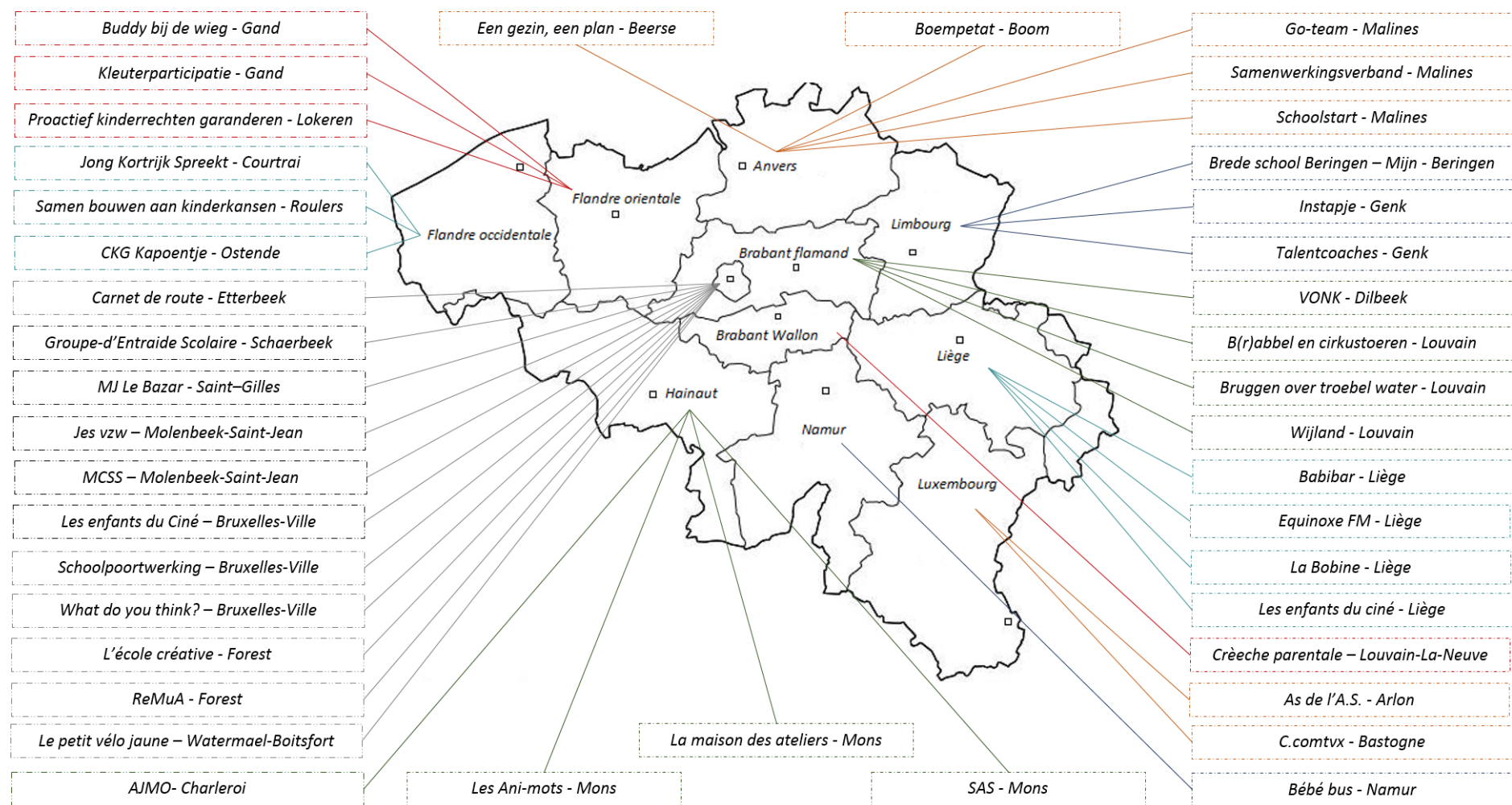
Projet	Ville	Public-cible
AMO Accompagnement de Jeunes en Milieu Ouvert (AJMO)	Charleroi	2-6, 12-18 ans
As de l'AS	Arlon	12+
asbl Crèche parentale de LLN	Louvain-La-Neuve	0-3 ans
asbl La Bobine	Liège	0-3 ans
asbl Le Babibar	Liège	0-12 ans
asbl Le Petit Vélo Jaune	Watermael-Boistfort	0+
asbl Loupiote	Bruxelles-Ville	8-12 ans
asbl Réseau de Musiciens-Intervenants en Ateliers (ReMuA)	Forest	3+
B(r)abbel en cirkustoeren	Leuven	< 6 jaar
Bébé Bus	Namur	0-3 ans
Boempetat	Boom	0-3 jaar
Brede school	Beringen	3-12 jaar
Bruggen over troebel water	Leuven	0-12 jaar
Buddy bij de wieg	Gent	-9 - 18 maanden
Carnet de route	Etterbeek	13-18 ans
CEC La maison des ateliers	Mons	3+
CKG Kapoentje	Oostende	0-3 jaar
Collectif C.comtvx	Bastogne	15-25 ans
Eén gezin, één plan	Beerse	0-18 jaar
Equinoxe FM	Liège	12-18 ans
Go-team	Mechelen	0-18 jaar
Groupe d'Entraide Scolaire (GES)	Schaerbeek	15+
Instapje	Genk	12-18 maanden
JES vzw	Molenbeek-Saint-Jean	6 -25 jaar
Jong Kortrijk Spreekt	Kortrijk	6-12 jaar
L'école créative	Forest	6-15 ans
Les Ani-mots	Charleroi	6-12 ans
Lokaal proactief kinderrechten garanderen	Lokeren	0-18 jaar
Maison des Cultures et de la Cohésion Sociale (MCCS)	Molenbeek-Saint-Jean	0-3 ans, 17+
MJ Le Bazar	Saint-Gilles	12+
Participatieoefeningen OCMW Gent	Gent	6-12 jaar
Samen bouwen aan kinderkansen	Roeselare	0-3 jaar
Samenwerkingsverband Cachet vzw, Jeugdzorg Emmaüs vzw en Sociaal Huis Mechelen	Mechelen	15-25 jaar

Schoolpoortwerking	Brussel-Stad	6-18 jaar
Schoolstart	Mechelen	3+
Service d'Accrochage Scolaire (SAS)	Mons	12+
Talentcoach	Genk	5 jaar
VONK	Dilbeek	0-3 jaar
What do you think ?	Bruxelles-Ville	10-18 ans
Wijland	Leuven	0-12 jaar

Tabel 2: Verdeling van de projecten per leeftijdsgroep

Leeftijdsgroep	Projecten
0 – 3 jaar	La Bobine, Bébé Bus, Le Babibar, B(r)abbel en cirkustoeren, Boempetat, Buddy bij de wieg, CKG Kapoentje, la crèche parentale de LLN, één gezin, één plan, Go-team, Instapje, Lokaal proactief kinderrechten garanderen, MCCS, Le Petit Vélo Jaune, Samen bouwen aan kinderkansen, VONK, Wijland
3 – 6 jaar	AJMO, B(r)abbel en cirkustoeren, Brede school, Bruggen over troebel water, één gezin, één plan, Go-team, Lokaal proactief kinderrechten garanderen, Le Petit Vélo Jaune, ReMuA, Schoolstart, La maison des ateliers, Wijland
6 – 12 jaar	Les Ani-Mots, Brede school, Bruggen over troebel water, L'école créative, één gezin, één plan, Go-team, JES vzw, Jong Kortrijk Spreekt, Lokaal proactief kinderrechten garanderen, Loupiote, Participatieoefeningen OCMW Gent, Schoolpoortwerking, Talentcoach, What do you think ?, ReMuA, La maison des ateliers, Wijland
12 – 18 jaar	Carnet de route, één gezin, één plan, Equinoxe FM, Go-team, JES vzw, Lokaal proactief kinderrechten garanderen, AJMO, SAS, as de l'AS, GES, Samenwerkingsverband Cachet vzw, Jeugdzorg Emmaüs vzw en Sociaal Huis Mechelen, Schoolpoortwerking, What do you think ?, Le Bazar, ReMuA, La maison des ateliers, collectif C.comtvx, L'école créative, Loupiote
18+	Loupiote, MCCS, Le Bazar, GES, JES vzw, SAS, Samenwerkingsverband Cachet vzw, Jeugdzorg Emmaüs vzw en Sociaal Huis Mechelen, collectif C.comtvx

Figuur 2: Overzicht van de projecten

3.5 STRUCTUUR VAN DE FICHES

Elke fiche bestaat uit een informatieblok en de projectanalyse. In het informatieblok geven we een overzicht van de algemene gegevens van het project. We vermelden de initiatiefnemers en hun belangrijkste contactgegevens. Ook geven we aan wanneer het project opstartte, het is immers interessant om te weten of het over een relatief nieuw project gaat of het een goed geroedeerd project betreft. We lijsten ook de thema's op waar het project op inspeelt, de doelgroep die het beoogt en de financieringsmiddelen van het project.

De projectanalyse vatten we aan met een bespreking van de doelstellingen van het project. Vervolgens gaan we in op de methodologie, de actoren en de partners. We verduidelijken welke methodieken het project gebruikt, zoomen in op enerzijds de actoren die een dragende rol opnemen in het project en anderzijds op de partners die het project ondersteunen. Daarna komt de vorm van participatie aan bod waarbij we nagaan hoe kinderen kunnen participeren aan het project en/of hoe de participatie van ouders aan het project een meerwaarde betekent voor kinderen. De volgende vraag die we beantwoorden is de mate waarin het project een structurele vorm van armoedebestrijding is. Het antwoord op deze vraag baseren we op drie lagen van structurele armoedebestrijding die Ghys en Oosterlynck (2013 : 7) beschrijven. In de eerste laag worden sociale noden geledigd, maar blijft de uitsluiting structureel (vb. charitatieve voedselbedeling). De tweede laag past bepaalde structuren aan waardoor de persoon in armoede de uitsluiting minder ervaart. Deze laag past de fundamentele structuren die armoede veroorzaken echter niet aan (vb. wijkgezondheidscentra). Dit gebeurt wel in de derde laag; ofwel worden fundamentele structurele problemen opgelost, ofwel worden oorzaken van armoede weggenomen. We beëindigen de fiche met een focus op een aantal succesfactoren van het project.

Projectfiches

L'AS DE L'A.S.	
Initiatiefnemer(s)	vzw AMO Service Droit des Jeunes d'Arlon
Website	http://www.sdj.be/les-services-droit-des-jeunes/Arlon-9/
Startjaar	2016
Adres	SDJ Arlon – Grand-Rue, 28 (1 ^e verdieping)
Stad	6700 Aarlen
Contactpersoon	Odile Buchet, contactpersoon voor het project “as de l'A.S.”
T	+32 (0)63 23 40 56
E	Luxembourg@sdj.be
Thema('s)	Onderwijsopbouwwerk, burgerschap, sociale cohesie
Doelgroep	12+ jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• FWB: Jeugdzorg• CAAJ van Aarlen, Neufchâteau & Marche-en-Famenne

Doelstellingen

De Service Droit des Jeunes (SDJ) is een specifieke instelling opgericht bij besluit betreffende de AMO's, met als bijzondere eigenschap dat ze het recht als belangrijkste werkmiddel gebruikt. De SDJ omvat vier vzw's die uitgaan van een gemeenschappelijk pedagogisch project, waarvan sommige meerdere afdelingen hebben. Dat laatste is het geval voor de SDJ van Namen, waar de SDJ van Aarlen deel van uitmaakt. Het project 'L'as de l'A.S. (Accrochage Scolaire)' gaat uit van de vaststelling dat het schoolrecht moeilijk te begrijpen is en dat jongeren en gezinnen de diensten niet kennen. Het gaat ervan uit dat dat gebrek aan kennis van het schoolkader ertoe kan leiden dat jongeren afhaken op school. De SDJ wil vanuit een positief standpunt jongeren informeren via een ludieke begeleiding en zo de schoolintegratie bevorderen.

Methodologie, actoren en partners

De begeleiding omvat twee lesperiodes. Ze bestaat uit een coöperatief bordspel, dat in teams wordt gespeeld en begeleid door een duo uit twee verschillende partnerdiensten (AMO, Infor Jeune, CLB enzovoort). Het wordt gratis in alle middelbare scholen (of SAS) georganiseerd, vooral in de eerste en tweede graad. De leerlingen beantwoorden vragen die gebaseerd zijn op de realiteit op het terrein van de partnerverenigingen. De vragen gaan over de schoolplicht, inschrijving en traject, sancties, beroep en de klassenraad, de partners van de school of het schoolreglement. Ze kunnen verschillende vormen aannemen: multiple choice, buzz (snelheid) of debat. Tijdens het debat worden de schoolregels in vraag gesteld, worden de leerlingen gestimuleerd om na te denken over onderwerpen in verband met burgerschap en kunnen ze hun mening geven. Via het spel krijgen de leerlingen informatie over de werking van de school en over de bestaande diensten. Per team bouwen ze de school 'waar ze zich goed voelen': voor elk goed antwoord krijgen ze een blokje, dat een element naar keuze voorstelt (materieel of abstract). De enige beperking is dat het om een wettelijk element moet gaan. Bij het einde van het spel

vertelt de hele klas over de verschillende ingebeelde scholen. Vervolgens bezorgen de begeleiders een samenvatting en een analyse aan de schoolleiding.

De pionnen voor het spel werden ontworpen door jongeren uit een kunstafdeling in het kader van een samenwerking met de AMO. De begeleiders kregen een twee dagen durende opleiding, één dag over het schoolrecht, de andere over begeleiding, in samenwerking met de dienst Infor Santé van de Christelijke Mutualiteit. Als een lid van het schoolpersoneel mee wil begeleiden, moet het zich daar samen met de begeleiders op voorbereiden, zodat de jongeren zich vrij voelen om te zeggen wat ze denken.

Het spel wordt al in de andere SDJ's gebruikt. Het is de bedoeling om het uit te breiden naar andere groepen, met name naar leerlingen uit het buitengewoon onderwijs en professionals die in het onderwijs of in een SAS werken.

Participatievorm(en)

Door jongeren te laten debatteren, overleggen en nadenken over kwesties in verband met burgerschap en over hoe de school waar zij zich goed voelen eruit ziet, stimuleert het project 'L'as de l'A.S.' adolescenten om hun mening te geven, eerst in kleine groepen, later in de klas. Wat ze zeggen, wordt vervolgens doorgegeven aan de schoolleiding, zodat concrete aanpassingen op basis van de reële vragen en behoeften van de jongeren mogelijk worden. De begeleiding maakt de jongeren ook bewust van de verschillende reeds bestaande vormen van participatie in de scholen (afvaardiging, leerlingenraad): wie dat wil, kan zich inzetten en langdurig betrokken blijven. Bij het einde van het spel krijgen de deelnemers bovendien een vragenlijst ter evaluatie. Op basis van hun mening kan de begeleiding in de toekomst worden aangepast.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

'L'as de l'A.S.' zorgt voor bevattelijke informatie op schoolniveau: wie die kent en ze begrijpt kan zich beter aanpassen op school - net dat is een probleem bij de leerlingen uit de kwetsbaarste gezinnen. De begeleiders geven jongeren informatie over hun rechten en over de bestaande diensten. Doordat ze met twee werken krijgen de professionals een gezicht, wat de toegankelijkheid van de netwerken bevordert. De adolescenten krijgen een Jaarboek van de partners van de school, met daarin een voorstelling en de nodige gegevens. Zowel de pragmatische vragen (materiaal, decoratie, beschikbaarheid ...) als de abstractere vragen (eigenschappen van de leerkrachten) die leerlingen tijdens de begeleiding stellen geven een beeld van de manier waarop ze met hun school willen omgaan. Op deze manier wordt het slagen op school van alle leerlingen bevorderd, ook van de kinderen uit kwetsbare gezinnen.

Succesfactoren

- Het evolutieve karakter van het project (verspreiding in andere provincies en bij andere partners, aanpassing van de begeleiding op basis van feedback van de jongeren, ontwikkeling van toekomstperspectieven).
- Het feit dat uitspraken van jongeren tot concrete aanpassingen binnen de scholen leiden.

COLLECTIF C.COM TVX	
Initiatiefnemer(s)	AMO Média Jeunes & Réseau associatif de la Province de Luxembourg
Website	https://vivre-ensemble.be/C-com-tvx-c-est-comme-tu-veux
Startjaar	2009
Adres	1, place Saint-Pierre
Stad	6600 Bastogne
Contactpersoon	Pascale Lembrée, gespecialiseerd opvoedster bij AMO Média Jeunes 061 28 99 80 – 0490 64 48 24 p.lembrée@province.luxembourg.be Abdel El Abar, maatschappelijk assistent bij AMO Média Jeunes 061 28 99 80 – 0497 51 72 74 a.elabar@province.luxembourg.be
Thema('s)	<i>Empowerment</i> , jeugdzorg, sociaal kapitaal, sociale cohesie
Doelgroep	13 – 25 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • Financiering via projectoproepen • Terbeschikkingstelling van maatschappelijk werkers door de ledenverenigingen van het collectief

Doelstellingen

Het collectief 'C.com tvx' heeft als belangrijkste doel jongeren tussen 13 en 25 jaar die meestal door een jeugdzorginstelling worden gevolgd, meer autonomie doen krijgen. Om dat doel te bereiken wordt er rond twee assen gewerkt, die elk hun eigen kenmerken hebben.

De eerste as betreft het werk van professionals en is gericht op de methodologische verrijking van de begeleiders met dit type doelgroep. De tweede as is op de jongeren gericht en bestaat uit een ruimte waar ze terecht kunnen voor een luisterend oor en steun, waar ontmoetingen mogelijk zijn, zodat uitwisseling via burgerprojecten wordt bevorderd.

Methodologie, actoren en partners

De as 'professionals' omvat vergaderingen, opleidingen en colloquia voor de verschillende actoren binnen het collectief. Door die activiteiten is het dankzij de samenwerking en de uitwisseling van goede praktijken mogelijk om professionals beter op te leiden om de problemen aan te pakken waarmee ze bij deze doelgroep worden geconfronteerd.

Binnen de as 'jongeren' worden de adolescenten die meer autonomie moeten verwerven, samengebracht. Het belangrijkste doel is dat zij een groep jongeren vormen die elkaar kunnen helpen en ervaringen kunnen uitwisselen. De interpersoonlijke uitwisseling wordt bevorderd door burgerprojecten die samen met de groep worden opgezet en door culturele activiteiten en sportactiviteiten te organiseren. Op die manier versterken de begeleiders van het collectief de band met en tussen de jongeren.

De projecten nemen uiteenlopende vormen aan en verschillen sterk van elkaar. Zo realiseerden acht jongeren in 2012 een kortfilm over partnergeweld, *'Aurore d'une réalité'*, die op het festival 'Créa-jeunes'

werd voorgesteld. In 2013 bracht een groep jongeren het actietheaterstuk *'C'est pas toujours comme tu veux !'*.

Participatievorm(en)

De werkwijze van het collectief is gericht op de deelname van de jongere aan de verschillende projecten om zo zijn autonomie te vergroten.

Alle projecten gaan uit van een vraag vanuit de jongeren en worden door hen uitgevoerd. De begeleiders zijn aanwezig om de uitvoering te vergemakkelijken en te omkaderen. De praatgroepen die regelmatig worden georganiseerd, bevorderen eveneens de dynamiek van het samenwerken.

Nieuwe leden worden in de groep opgenomen dankzij de tussenkomst van de oudste leden en gebeurt via adviezen, hulp en ondersteuning door de adolescenten.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De participatieve werking van het collectief maakt het voor de jongere mogelijk om zijn vaardigheden en zijn zelfvertrouwen te ontwikkelen. Vanuit sociaal oogpunt bevordert de groepssamenhang het leren samenleven en de uitbreiding van het netwerk. De voorstellingen, zoals de kortfilm *'Aurore d'une réalité'* en het stuk *'C'est pas toujours comme tu veux !'* bekronen het geleverde werk, verhogen het gevoel iets te kunnen en bevorderen de *empowerment* van de jongere. Dankzij de uitbreiding van het netwerk en de *empowerment* is het mogelijk om armoede structureel te bestrijden.

Succesfactoren

- De ontwikkeling en het onderhouden van een vertrouwensband met de jongeren.
- Het uitvoeren van activiteiten die werden gerealiseerd op vraag van de jongeren, wat hun betrokkenheid vergroot.
- De tussenkomst van de jongeren bij de verwezenlijking van de projecten.
- De bekroning van de projecten.

EEN GEZIN, EEN PLAN

Initiatiefnemer(s)	Lokaal bestuur: OCMW Beerse en Gemeentebestuur Beerse
Website	-
Opstartjaar	2012
Adres	Gasthuisstraat 49
Gemeente	2340 Beerse
Contactpersoon	Viviane Cornelissen
T	014/62 29 79
E	viviane.cornelissen@beerse.be
Thema	Burgerschap, non-take up van rechten, onderwijsopbouwwerk, opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kwetsbare ouders en kinderen 0-3 jaar en 6-12 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Opgestart met subsidies van POD MI, ondertussen eigen middelen

Doelstellingen

Een gezin, een plan wil lokale opvoedings- en gezinsondersteunende initiatieven toegankelijker maken voor ouders met jonge kinderen. Het project beoogt ook verbinding tussen verschillende actoren op vlak van gezinsondersteuning door een lokaal zorgnetwerk met participatie van ouders op te richten.

Methodologie, actoren en partners

De visie van het een gezin, een plan vertrekt vanuit de opvoedingswijzer van Cedes (een vormingsorganisatie voor integrale armoedebestrijding). Deze opvoedingswijzer omvat vier bouwstenen die noodzakelijk zijn in de opvoeding van het kind opdat het kind een goede kindertijd kan beleven. De eerste bouwsteen is voldoende liefde en veiligheid krijgen van ouders, opvoeders, vrienden en familie. Ten tweede moet het kind voldoende kansen krijgen om nieuwe ervaringen op te doen en te experimenteren. De derde bouwsteen is het aanmoedigen van kinderen. Tot slot moet het kind ruimte krijgen om te groeien en moet het de kans krijgen om verantwoordelijkheid op te nemen. Kinderen die opgroeien in kwetsbare gezinnen kunnen voor deze ondersteuning niet altijd terecht bij hun ouders, de mensen die deze kinderen omringen moeten hierin een rol opnemen. Daarom focust een gezin, een plan in eerste instantie op ambassadeurs die erkennen dat kinderen in die kwetsbare gezinnen alle steun kunnen gebruiken, deze boodschap willen uitdragen en de kansen voor ieder kind te versterken. Samen met Cedes organiseert het project vormingsmomenten voor gemeentelijke actoren (onder meer leerkrachten, directies en medewerkers van buitenschoolse opvang) waarbij aandacht is voor armoede, het effect van schaarste en op krachtgericht communiceren met ouders. Via bouwplannen laat het project de gemeentelijke actoren kritisch naar de eigen werking kijken en verbeteracties uitwerken. Daarnaast werkt het project aan een armoedetoets die aftoetst wat de invloed is van mogelijke en reeds ingevoerde beleidsmaatregelen en het hulpverleningsaanbod op mensen in armoede. Momenteel loopt er een pilootproject voor de armoedetoets bij de dienst voor- en naschoolse opvang.

In tweede instantie zet het project via verschillende methodieken in op krachtgericht werken met ouders. Ten eerste organiseert het gespreksmomenten waarin kwetsbare ouders aan de slag leren gaan met de

bouwstenen van Cedes. Via een signaalgroep gaat het project in dialoog met de ouders om het lokale aanbod te inventariseren en de toegankelijkheid van de lokale rechten te evalueren. In de signaalgroep kunnen (groot-)ouders problemen signaleren, informatie vragen, hun mening delen en feedback geven over de toegankelijkheid van diensten en rechten. Ten tweede is Een gezin, een plan partner in een project individueel buddyschap van Thomas More hogeschool waarbij studenten vroedkunde en sociaal werk kwetsbare ouders begeleiden tijdens de zwangerschap, de bevalling en de kraamperiode (cfr. Buddy bij de wieg). Huisartsen, de sociale dienst van het OCMW, Kind & Gezin en de scholen selecteren op basis van criteria de gezinnen die hieraan kunnen deelnemen. Ten derde bouwt het project een systeem van peter- meterschap uit waarbij vrijwilligers op huisbezoek gaan bij kwetsbare gezinnen met jonge kinderen. Met deze huisbezoeken wil het project een vertrouwensband opbouwen met kwetsbare ouders om zo in te spelen op hun behoeften. Vzw De Schakel (vereniging waar armen het woord nemen) organiseert deze huisbezoeken, de vrijwilligers krijgen coaching en ondersteuning van een gezin, een plan.

In derde instantie richt het project zich op kinderen zelf. In samenwerking met de Thomas More Hogeschool wordt met kinderen gefilosofeerd rond de vier bouwstenen van de opvoedingswijzer van Cedes. Door kinderen in een veilige omgeving competenties te laten oefenen en te laten praten over dingen die hen bezig houden, wil het project hun sociale weerbaarheid versterken.

Tot slot zijn in Beerse twee ervaringsdeskundigen in de armoede actief. De ene richt zich tot jongeren, de andere tot gezinnen. De ervaringsdeskundigen zoeken proactief naar mensen die op een of meerdere levensdomeinen problemen ervaren en leiden hen toe naar de juiste dienst of vereniging. Daarnaast communiceren de ervaringsdeskundigen inzichten in noden en maatschappelijke tendensen door naar de diensten en het beleid.

Vorm van participatie

Een gezin, een plan bestaat uit verschillende methodieken waarbij diverse vormen van participatie aan bod komen. Bij de ouderbijeenkomsten, het buddyschap en de huisbezoeken ligt de nadruk voor ouders op opvoedingsondersteuning. In de signaalgroep krijgen ouders de kans tot beleidsparticipatie. De participatie van kinderen richt zich op het versterken van de sociale weerbaarheid.

*“Alles wat je voor mij doet,
maar zonder mij, doe je tegen
mij.”*

Ghandi

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Een gezin, een plan wil ervoor zorgen dat kinderen in kwetsbare gezinnen een goede kindertijd beleven. Via verschillende methodieken krijgen ouders opvoedingsondersteuning en door te participeren aan de signaalgroep, kunnen ouders de toegankelijkheid van de lokale rechten evalueren. Hierdoor kan Een gezin, een plan voor gezinnen in armoede obstakels wegnemen en behoeften invullen. Dit kan ertoe bijdragen dat gezinnen in armoede de gevolgen van uitsluiting minder ervaren.

Succesfactoren

- Werken in netwerk
Het netwerk van organisaties vormt de motor van het project. De organisaties aanvaarden de aansturing door het lokaal bestuur en werken allen samen vanuit dezelfde visie.
- Een integrale werking
Een gezin een plan werkt aan armoedebestrijding in het beleid, in de hulp- en dienstverlening en bij kwetsbare gezinnen. Hierdoor is het mogelijk om enerzijds op maat van gezinnen ondersteuning te voorzien en anderzijds de toegankelijkheid van hulp- en dienstverlening voor kwetsbare gezinnen te verbeteren.

BREDE SCHOOL BERINGEN-MIJN

Initiatiefnemer(s)	De Terrilling vzw
Website	www.deterrilling.be
Opstartjaar	2016
Adres	Beverlosesteenweg 455
Gemeente	3581 Beringen
Contactpersoon	Anna Dieltjens
T	04 92 22 44 69
E	anna.dieltjens@rimo.be
Thema	Burgerschap, toegang tot cultuur, sociaal kapitaal
Doelgroep	Kinderen tussen 3 en 12 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Vlaamse Gemeenschap• Provincie Limburg: een hart voor Limburg• Subsidies vzw PWA Beringen Extranet

Doelstellingen

De Terrilling wil de leefomgeving van de kinderen uit de omgeving Beringen-Mijn verrijken, hun ontwikkelingskansen vergroten en het welbevinden verhogen. Het project wil kinderen de mogelijkheid bieden om te spelen, hun talenten te ontwikkelen en nieuwe ervaringen op te doen. Door middel van non-formele educatie streeft het project naar een verbreding van de leef- en leerwereld van kinderen. Centraal staat de doelstelling om alle kinderen uit de omgeving te betrekken. Dit betekent dat het project rekening houdt met de toegankelijkheid van het aanbod qua inhoud, communicatie, prijs en timing.

Methodologie, actoren en partners

De organisatie van De Terrilling is een initiatief van drie (netoverschrijdende) scholen van Beringen-Mijn (Het Mozaiek, De Horizon en Het Ateljé) in samenwerking met de stad Beringen, samenlevingsopbouw RIMO Limburg vzw en vrijwilligers. Ieder van deze actoren brengt specifieke expertise in het project. De expertise van scholen situeert zich in hun educatieve en organiserende taak ten opzichte van kinderen en ouders. De stad Beringen draagt bij tot het ondersteunen van samenwerkingen tussen verschillende soorten partners en in het in contact brengen van sectoroverschrijdende organisaties met elkaar. RIMO Limburg heeft expertise in het bijeenbrengen van verschillende partners rond het creëren van kansen voor maatschappelijk kwetsbaren, het aanzetten tot en het ondersteunen van de organisatie van acties daarrond en het verenigen van deze kwetsbare mensen zelf. Rimo heeft tevens ervaring met het opzoeken, het inzetten en het ondersteunen van vrijwilligers. De vrijwilligers die het project inschakelt, staan in voor de begeleiding van kinderen van en naar de activiteiten, maar kunnen ook zelf activiteiten

“Als alleenstaande moeder met vijf kinderen lukt het me niet om mijn kinderen naar verschillende hobby’s te brengen. Dankzij de Brede School krijgen ze de kans om ook na school zinvol bezig te zijn en hun talenten te ontwikkelen.”

Deelnemende ouder

begeleiden. De Terrilling gaat ook korte en langdurigere samenwerkingsverbanden aan met onder andere de sport- en jeugdendienst van de Stad Beringen, de Bibliotheek van Beringen en lokale armoedevereniging vzw De Draaischijf om de toegankelijkheid van het aanbod en de duurzaamheid van het project te verzekeren.

De organisaties die deel uitmaken van het netwerk hebben een gemeenschappelijk doel: de brede ontwikkeling van de kinderen van de omgeving. Daartoe organiseert de Terrilling zelf activiteiten waaraan alle kinderen uit de buurt kunnen deelnemen en verlaagt het drempels naar het bestaande aanbod. Voor de meest kwetsbare kinderen en hun ouders is het nodig om dit aanbod proactief naar hen toe te brengen. Naast flyers in de boekentas en schoolpoortcontacten organiseert de Terrilling huisbezoeken. De betrokkenheid van de leerkrachtenteams, zorgleerkrachten, buurtwerkers en vrijwilligers is hiervoor doorslaggevend om enerzijds informatie snel en breed te verspreiden en anderzijds omdat zij vaak het eerst zicht hebben op moeilijkheden binnen het gezin.

De brede school hanteert een participatieve en bottom-up methode in het vormgeven van het samenwerkingsverband en het aanbod. De betrokken partijen creëren samen het aanbod, beslissen samen waar en hoe dit aanbod georganiseerd wordt en voeren het aanbod ook samen uit. Het project werkt hierbij vraaggericht vanuit de noden en de behoeften van de kinderen. Door middel van een rondvraag kregen de leerlingen uit de drie deelnemende scholen een stem in de samenstelling van het activiteitenaanbod. Afgaande op de vragen en interesses van de kinderen stelt de Terrilling elk trimester een aanbod van activiteiten samen dat het gamma van verschillende thema's zoals cultuur, sport, educatie en ontspanning aanspreekt. Daarnaast voert het project tussentijdse evaluaties uit met zowel de organisatoren als de deelnemers.

Vorm van participatie

Kinderen kunnen participeren aan activiteiten die ze zelf voorstellen. Daarnaast krijgen zowel kinderen als ouders de kans om deel te nemen aan een impactmeting, waarbij wordt gepeild naar de drempels tot het reguliere vrijetijdsaanbod.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De Terrilling zorgt ervoor dat kinderen (in kansarmoede) kunnen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Door deze participatie krijgen de kinderen de kans om hun (niet-schoolse) talenten te ontwikkelen, om hun Nederlands na de schooluren te oefenen en om een sociaal netwerk op te bouwen. De Terrilling geeft kinderen dus kansen die ze anders door financiële en andere drempels missen. Deelnemen aan activiteiten in de vrije tijd, niet-formeel leren, zich ontspannen met leeftijdsgenoten, het leren kennen van cultuur, sport en media, zorgt voor een rustpunt voor kinderen en laat hen ontsnappen uit de stresssituaties waarmee ze op school en thuis worden geconfronteerd. We kunnen besluiten dat de Brede School bepaalde structuren aanpast waardoor gezinnen de uitsluiting minder ervaren.

"Ik ga naar een andere school dan mijn broers. Via de Brede School kan ik na school toch met hen naar de circusles. Daar leer ik ook andere kinderen van de buurt kennen."

Deelnemend kind, 10 jaar

Succesfactoren

- Samenwerking met lokale actoren
Het succes van de Brede School zit vooral in de nauwe samenwerking met de lokale partners die actief zijn op verschillende terreinen. Hierdoor worden de krachten gebundeld om met elkaars sterktes aan de slag te gaan. Door samen te werken, leren partners van elkaar. Het delen van verantwoordelijkheden in de stuurgroep zorgt er ook voor dat het project blijvend vorm krijgt.
- Vraaggestuurd en bottom-up participatie
Het aanbod van de brede school wordt samen met kinderen, ouders en bewoners vastgelegd en geëvalueerd. Deze vorm van bottom-up participatie draagt ertoe bij dat kinderen blijven komen naar de brede school.

BOEMPETAT	
Initiatiefnemer(s)	OCMW Boom
Website	http://www.boom.be/boempetat
Opstartjaar	2012
Adres	Blauwstraat 34
Gemeente	2850 Boom
Contactpersoon	Lize Van Dijck
T	03/880 58 40
E	Lize.VanDijck@ocmwboom.be
Thema	Arbeidsbemiddeling, materiële ondersteuning, non-take up van rechten & sociaal kapitaal
Doelgroep	Ouders met kinderen tussen 0 en 3 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none"> • Opgestart met projectsubsidie kinderarmoedebestrijding • Middelen van het OCMW

Doelstellingen

Boempetat! is een ruilwinkel die ouders wil ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen. Deze centrale doelstelling krijgt vorm in vijf subdoelstellingen. Ten eerste beoogt het project materiële ondersteuning door ervoor te zorgen dat ouders over kledij, speelgoed, luiers en voedsel beschikken. Ten tweede voorziet Boempetat! informatieve, pedagogische en opvoedkundige ondersteuning door ouders op laagdrempelige wijze te informeren, te stimuleren om Nederlands te leren en te sensibiliseren om hun kinderen vanaf de leeftijd van 2,5 jaar naar school te laten gaan. Ten derde streeft Boempetat! een emotioneel participatieve doelstelling na omdat het voor kwetsbare ouders met jonge kinderen niet evident is om een netwerk uit te bouwen. Als ontmoetingsplaats geeft Boempetat! kwetsbare ouders de kans om andere mensen met jonge kinderen leren kennen en een plaats te hebben waar ze naartoe kunnen komen. Ten vierde zet Boempetat! in op de ontwikkeling van kinderen. In de winkel is het mogelijk om te spelen met andere kinderen en hierbij de Nederlandse taal te leren. Tot slot wil Boempetat! de kansen van ouders op de arbeidsmarkt verbeteren. Ouders die een drempel ervaren om kinderopvang te vinden, kunnen tijdens de openingsuren terecht in Boempetat! voor het loket kinderopvang.

Methodologie, actoren en partners

Boempetat! werd opgestart door het OCMW van Boom, het lokaal gemeentebestuur, de Dienst voor Onthaalouders, de Gezinsbond, IMSIR (een samenwerkingsverband tussen de gemeenten en OCMW's van Aartselaar, Boom, Hemiksem, Niel en Rumst), Kind en Gezin, Kind en Preventie vzw en de Welzijnsschakel. De werking van Boempetat! maakt deel uit van het lokaal netwerk kinderarmoede, de organisaties en diensten binnen dit lokaal netwerk kinderarmoede zorgen voor de toeleiding van gezinnen naar Boempetat!. Door het nauw contact met de partnerorganisaties kan het project gericht inspelen op de noden van de doelgroep.

Boempetat! voorziet enerzijds materiële ondersteuning via de ruilwinkel met spulletjes voor kinderen tussen 0-3 jaar. Deze ruilwinkel gebruikt een eigen munteenheid om ruilhandel tot stand te brengen. Het

is de bedoeling dat ouders kinderspullen die zij zelf niet langer nodig hebben, binnenbrengen. Het aantal ruilmunten dat zij daarvoor ontvangen, is afhankelijk van de waarde en de staat waarin de ingeleverde stukken zich bevinden. Met de verkregen munten kunnen de ouders andere producten uit de winkel kiezen. Dit zorgt ervoor dat de ruilwinkel een divers publiek aantrekt. Er zijn klanten die komen shoppen om ecologische redenen, maar zijn eveneens klanten die komen shoppen om financiële redenen. Ten slotte zijn er ook klanten die naar de winkel komen voor sociaal contact.

Anderzijds heeft Boempetat! een niet-materiële aanbod. In de winkel is een informatiehoekje aanwezig, met folders van organisaties en diensten die met dezelfde doelgroep werken. Jonge ouders kunnen in de koffiehoek een babbeltje doen met andere klanten of de medewerkers van de winkel, en zo op informele wijze een netwerk uitbouwen. In tussentijd kunnen kinderen samen spelen in het speelhoekje. Daarnaast organiseert het OCMW samen met verschillende partners open activiteiten zoals voorleessessies, workshops rond gezonde voeding of EHBO. Met deze activiteiten wil Boempetat! ouders opvoedingsondersteuning aanbieden. Tot slot is er een bureauimte van Huis van het Kind waar ouders terecht kunnen met vragen over onder meer kinderopvang, vrije tijd of het aanvragen van een studietoelage. Doordat de vrijwilligers en de medewerkers van de ruilwinkel zowel de klanten als het aanbod van hulp- en dienstverlening in Boom goed kennen, kunnen ze gericht doorverwijzen.

Vorm van participatie

De ruilwinkel van Boempetat! bereikt zowel kwetsbare als sterke(re) gezinnen. De meeste activiteiten staan open voor alle gezinnen, maar bepaalde activiteiten (vb. de opvoedingswijzer) zijn enkel bedoeld voor kwetsbare ouders.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Met de materiële ondersteuning bevredigt Boempetat! sociale noden van mensen in armoede, de uitsluiting blijft echter structureel. Het niet-materiële aanbod van Boempetat! kan voor mensen in armoede een schakel wegnemen uit het netwerk van armoede, waardoor ze de structurele uitsluiting minder ervaren.

Succesfactoren

- Lage drempel en groot aanbod
Boempetat! staat als ruilwinkel open voor zowel kwetsbare als sterke(re) gezinnen. De ruilwinkel heeft niet alleen materiële ondersteuning als doel, maar is ook een middel om op een laagdrempelige manier kwetsbare gezinnen door te verwijzen naar of te informeren over hulp- en dienstverlening. Op die manier vormt Boempetat! een opstap naar andere projecten in het kader van kinderarmoedebestrijding.

- Huis van het kind
Boempetat huist samen met Huis van het Kind. Deze fysiek ruimtelijke samenbundeling van diensten zorgt ervoor dat de stap naar het loket kinderopvang en naar de medewerkers van Huis van het Kind snel gezet is.
- De samenwerking tussen de partnerorganisaties
Doordat de samenwerking tussen diverse lokale organisaties is er een groot draagvlak voor het project. De organisaties leren elkaar beter kennen, kunnen hun werking op elkaar afstemmen en kunnen een betere doorverwijzing van kwetsbare gezinnen verwezenlijken. De rol van OCMW als coördinator is hierin belangrijk omdat één organisatie het overzicht houdt en zorgt voor sturing.

SCHOOLPOORTWERKING

Initiatiefnemer(s)	vzw Vrienden van het Huizeke
Website	www.vriendenvanhethuizeke.be/
Opstartjaar	2015
Adres	Vossenplein 23
Gemeente	1000 Brussel
Contactpersoon	Ann Milis / Marisa Mendoza
T	02 511 15 77
E	ann@vrienden-huizeke.be / marisa@vrienden-huizeke.be
Thema	Onderwijsopbouwwerk & sociale cohesie
Doelgroep	Leerlingen tussen 6 en 18 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Eigen middelen• Laureaat kinderarmoedefonds

Doelstellingen

Vrienden van het Huizeke wil met de schoolpoortwerking de draagkracht van scholen en leerkrachten versterken. Dit doet het door een schoolmaatschappelijk werk te organiseren in twee Brusselse scholen. Hiermee beoogt de Schoolpoortwerking de opvangmogelijkheden binnen de school van kinderen met problemen te vergroten, leerkrachten te ondersteunen bij het omgaan met “moeilijk bereikbare ouders”, drempels naar externe instanties te verlagen en ouders te informeren over hun sociale rechten en plichten.

Methodologie, actoren en partners

Het schoolmaatschappelijk werk, dat de Schoolpoortwerking in Brusselse scholen organiseert, is een laagdrempelige voorziening, die vroegtijdig problemen wil signaleren en aanpakken. Zij vervult een brugfunctie tussen gezin, onderwijs, en samenleving, en richt zich op kinderen bij wie de ontwikkeling stagneert met bijzondere aandacht voor aspecten die armoedegerelateerd zijn. Het schoolmaatschappelijk werk bestaat uit een tandem van een maatschappelijk werker en een ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting. Deze tandem begeleidt leerlingen en ouders en biedt ondersteuning aan leerkrachten. Daarnaast zorgt deze voor doorverwijzing naar en coördinatie van hulpverlening. De tandem moet de relatie verbeteren en zorgen voor een beter wederzijds begrip tussen kind, ouder, leerkracht en school. Tevens wil de tandem vermijden dat bijkomende stigmatisering opduikt en aandacht hebben voor uitsluitingsmechanismen die binnensluipen in het beleid, de communicatie en de activiteiten van de scholen.

De cel schoolmaatschappelijk werk kan ingeschakeld worden wanneer een leerkracht problemen bij een kind signaleert. In eerste instantie informeert de leerkracht de ouder(s), vervolgens kan de cel op verschillende manieren worden ingeschakeld. De (GOK-)leerkracht kan toestemming vragen aan de ouders/verzorgers om de problematiek tijdens het overleg met de schoolmaatschappelijk werker te

bespreken. Ouders kunnen de schoolpoortwerking ook op eigen initiatief inschakelen. Daarnaast kan de jeugdarts tijdens het gezondheidsonderzoek doorverwijzen naar de schoolmaatschappelijk werker.

In de taken die de tandem uitvoert, is er aandacht voor alle levensdomeinen en komt zowel de buitenkant (materieel) als de binnenkant (psychisch) van armoede aan bod. De schoolmaatschappelijk werkers voeren een sociaal onderzoek uit, waarbij wordt nagegaan wat de financiële situatie is van ouders die hun facturen niet betalen. Voor ouders die niet kunnen betalen, wordt gezocht naar oplossingen die voor beide partijen (school en ouders) aanvaardbaar en haalbaar zijn. De Schoolpoortwerking wil hierbij het rechten-en plichtenverhaal in evenwicht houden, de betrokkenheid op het schoolgebeuren verhogen en met de school werken rond kostenbeheersing. De schoolmaatschappelijk werkers bekijken ook of de ouders al hun rechten benutten met betrekking tot bestaande sociale voorzieningen op alle levensdomeinen die door armoede worden aangetast, zoals studiebeurs, studieleningen, kinderbijslag, familiehulp en sociale woningen. Tot slot bieden de schoolmaatschappelijk werkers eerstelijns psychosociale hulpverlening aan voor kwetsbare gezinnen. Als de ondersteuning en begeleiding van de schoolpoortwerking niet voldoende is om de problemen op te lossen, dan is er doorverwijzing naar geschikte hulpverlening.

Vorm van participatie

Het project zelf kwam tot stand door enerzijds een oudergroep waarin ouders in armoede maandelijks overleggen over problemen of moeilijkheden die ze ervaren met hun kinderen op school, omwille van hun armoede-ervaring, en hoe deze al dan niet (h)erkend worden door de leraren of school. Deze ouders gingen getuigen in scholen, maar luisterden ook naar de ervaringen van de leraren en directies. Anderzijds kwamen maandelijks jongeren samen die vertellen over waarom ze afhaakten, de spaak gelopen relatie op school, CLB en/of ouders. Zo werd informatie verzameld inzake armoede en hoe dit zich manifesteert in het onderwijs, wat leidde tot de uitwerking van de Schoolpoortwerking.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Onder invloed van armoede worden basiskennis en basisvaardigheden die nodig zijn om zich in de samenleving te handhaven, niet verworven. Het schoolmaatschappelijk werk coördineert een zorgnetwerk rond de leerling en ondersteunt leerkrachten, school en ouders. De schoolpoortwerking kan de participatie van jongeren aan onderwijs stimuleren en verbeteren. Tegelijkertijd kan het project ondersteuning bieden aan een gezin op diverse levensdomeinen. De Schoolpoortwerking neemt dus bepaalde uitsluitingen weg en kan bijdragen tot (een betere) aansluiting bij de samenleving van jongeren en gezinnen in armoede.

Succesfactoren

- **Ervaringsdeskundige**
Mensen met en mensen zonder armoede-ervaring zijn zich niet (volledig) bewust van evidenties en veronderstellingen uit hun leefwereld, wat kan leiden tot onbegrip. De ervaringsdeskundigen kunnen door hun ervaring en opleiding de beleving van armoede duiden via de methode van de dialoog. Door de brugfunctie die de ervaringsdeskundige inneemt, kan deze een meerzijdig partijdige houding aannemen ten aanzien van alle betrokkenen en verbindend werken.
- **Ondersteuning op alle levensdomeinen**
De Schoolpoortwerking neemt alle levensdomeinen van leerlingen en ouders in rekening. Scholen en CLB's beschikken niet over alle middelen (onder meer tijd en specifieke expertise) om deze integrale benadering te bieden. De Schoolpoortwerking vergroot dus hun draagkracht en biedt een noodzakelijke aanvulling.

LOUPIOTE ASBL	
Initiatiefnemer(s)	Loupiote vzw
Website	http://www.loupiote.be/
Startjaar	2004
Adres	Keizerslaan 15
Stad	1000 Brussel
Contactpersoon	Christophe Istace, directeur en coördinator
T	02 644 41 41 – 0473 21 86 87
E	info@loupiote.be – christophe@loupiote.be
Thema('s)	Toegang tot cultuur, burgerschap
Doelgroep	5 – 20 jaar + volwassenen
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • FWB • Waals Gewest • Brussels Hoofdstedelijk Gewest • Koning Boudewijnstichting

Doelstellingen

De vzw is een jongerenorganisatie (OJ) die workshops in burgerschap in en via de bioscoop geeft. De workshops 'Les enfants du ciné' (8-12 jaar) en 'Les ados du ciné' (13-20 jaar) willen jongeren doen nadenken over thema's in verband met burgerschap en over audiovisuele middelen. Ze worden daar ook toe gestimuleerd via de activiteit 'Les samedis du ciné', die voor kinderen en volwassenen bedoeld is.

Methodologie, actoren en partners

De workshop **Les enfants du ciné** is vooral voor scholen bestemd, maar kan ook op vraag van verenigingen zoals de AMO's worden georganiseerd, waardoor jongeren die op school hebben afgehaakt, ook worden bereikt. Aan de activiteiten kunnen tot vijftig jongeren met verschillende sociale en culturele achtergronden deelnemen. Het begeleidingsteam bestaat uit pedagogen en filmprofessionals. De workshop bestaat uit twee hoofddelen en een aanvullende module.

Het eerste deel bestaat uit het bekijken van een van de drie kortfilms die het team van de vzw maakte. 'Beaucoup', de eerste film, behandelt de thema's clans, leader en integratie. De tweede heet 'Mal de mère' en belicht de onderwerpen scheiding van de ouders en vriendschap. Het team schreef het scenario samen met kinderen die aan activiteiten van de vzw deelnemen. De derde film, 'L'apiculteuse', gaat over bewustwording van de milieuproblematiek. De kortfilms behandelen onderwerpen die jongeren aanbelangen en houden verband met burgerschapsthema's. Nadat de film werd bekeken, wordt hij besproken met de kinderen, waarbij reflecteren over de film mogelijk wordt.

Het tweede deel bestaat uit een 'making of', waarmee de begeleiders van de vzw de jongeren bewust willen maken van de in de film gebruikte technieken. Bij deze activiteit ontdekken de jongeren de verschillende fasen in het maken van een film. Hun aandacht wordt gevestigd op het verschil tussen werkelijkheid en fictie, twee concepten die in het kader van een film moeilijk van elkaar los te koppelen zijn.

De aanvullende module 'Tourné - monté' kan door 15 tot 20 kinderen worden gevolgd. Ze worden er gestimuleerd om na te denken over de onderwerpen die in de workshop Enfants du ciné aan bod kwamen.

Vervolgens bedenken en improviseren ze samen met de begeleiders verschillende scènes. Die scènes worden meteen in de goede volgorde gefilmd en vervolgens gemonteerd. Aan het einde van de activiteit worden de video's, waarin de jongeren het woord nemen, verdeeld.

De activiteit **Les ados du ciné** werkt op dezelfde manier als Les enfants du ciné, maar is voor adolescenten bedoeld. De jongeren krijgen andere films te zien, over aangepaste onderwerpen als zwangerschap, racisme, geweld en pesten. Met jongeren is het mogelijk om diepgaandere debatten en analyses te voeren.

Les samedis du ciné zijn een wekelijkse filmclub met een sociaal, familiaal en educatief doel, waar twee films worden aangeboden: een voor volwassenen, waarop een debat volgt, de andere voor kinderen vanaf vijf jaar. Bij die laatste film hoort een pedagogisch overzicht. Met behulp daarvan kan binnen het gezin verder over het onderwerp van de film worden gepraat.

Participatievorm(en)

De participatie van de doelgroep neemt, afhankelijk van de fase waarin het project Les enfants du ciné zich bevindt, verschillende vormen aan. Tijdens de eerste twee delen gebeurt ze via de debatten. Die vinden voor, tijdens en na de film plaats. Voor en tijdens de film worden de debatten gebruikt om informatie te geven over het onderwerp van de kortfilm. Op die manier kunnen de jongeren actief en bespiegeld kijken. Na de film kunnen de kinderen tijdens de bespreking vertellen wat ze ervaren hebben en hun mening delen met de rest van de groep. Op die manier houden ze controle over hun vragen en vinden ze antwoorden dankzij de collectieve intelligentie.

De aanvullende module steunt op de actieve deelname van het publiek. De kinderen schrijven zelf het scenario en de encenering van de film die het eindresultaat van de activiteit wordt.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De vzw Loupiote gebruikt film als een stimulans voor (verbale en non-verbale) expressie en bespiegelingen over uiteenlopende onderwerpen - met name stigmatisering of socioculturele erfenissen waarmee individuen in armoede worden geconfronteerd.

De workshops Les enfants du ciné en Les ados du ciné bevorderen een dubbele toegang tot cultuur - die bij de kwetsbaarste gezinnen kan ontbreken - en tot bewustmaking van de doelgroep van onderwerpen in verband met burgerschap door kinderen en jongeren die hun eigen videofilm of kortfilm maakten. Les samedis du ciné zetten aan om binnen en buiten het gezin over film te praten, wat een sociaal netwerk van gezinnen kan doen ontstaan.

“De cineasten staan ten dienste van de jongeren en hun boodschappen om films te maken met hun woorden over de maatschappij”

[Christophe Istace, directeur en coördinator van Loupiote vzw]

Succesfactoren

- De betrokkenheid van de jongeren bij het verloop van het project.
- De valorisering van hun mening bij de verschillende besprekingen.
- Het gebruik van het medium film om onderwerpen in verband met burgerschap aan te kaarten.

WHAT DO YOU THINK ?

Initiatiefnemer(s)	Stichting van openbaar nut UNICEF België
Website	https://www.unicef.be/nl/over-unicef/unicef-in-belgie/wdyt-project/
Startjaar	1999
Adres	Keizerinlaan 66
Stad	1000 Brussel
Contactpersoon	Maud Dominicy, medeverantwoordelijke voor het project "What do you think?"
T	02 233 37 74
E	mdominicy@unicef.be
Thema('s)	Burgerschap, non take-up van rechten, <i>empowerment</i>
Doelgroep	10 -18 jaar
Financieringsbron(nen)	Overheidssubsidies die variëren naargelang van het thema: <ul style="list-style-type: none">• Armoede: POD Maatschappelijke Integratie, FWB• Migratie: FOD Buitenlandse Zaken & Ontwikkelingssamenwerking

Doelstellingen

UNICEF België, dat in Brussel-Stad is gevestigd, vertegenwoordigt de internationale organisatie UNICEF, die tot taak heeft toe te zien op de correcte toepassing van het Verdrag van de Verenigde Naties betreffende de rechten van het kind. Het doel van het project 'What do you think?' is de kwetsbaarste kinderen en jongeren (in armoede, met een handicap, opgenomen in de psychiatrie, al dan niet door hun ouders begeleide migranten of vluchtelingen) aan het woord laten over de toepassing van hun rechten. Hun uitspraken worden doorgegeven aan de beleidsmakers en aan het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, het orgaan dat instaat voor de toepassing van de rechten van kinderen wereldwijd. Op basis daarvan doet het Kinderrechtencomité de Belgische staat aanbevelingen. De mening van kinderen opnemen in de rapportering aan het Comité is specifiek voor het project en het is ook het belangrijkste doel ervan. Er werden al twee rapporten doorgegeven. Momenteel wordt er een derde opgesteld, dat handelt over kinderarmoede en migrerende kinderen.

Methodologie, actoren en partners

Het tijdsaspect is aan de kinderen aangepast: per doelgroep kan het project jaren lopen. Momenteel richt het project zich al een jaar specifiek op kinderen die met migratie te maken krijgen. UNICEF België wordt ondersteund door twee groepen deskundigen om werkwijzen uit te werken en testen die op het terrein zullen worden gebruikt. De ene groep bestaat uit volwassenen, de andere uit kinderen. De organisatie ondervraagt bepaalde kinderen rechtstreeks. Ze werkt ook samen met verenigingen en scholen. Op die manier is het mogelijk om de doelgroep te bereiken zonder haar te stigmatiseren, om gebruik te maken van de

"De grootste hindernis is dat volwassenen er altijd van moeten worden overtuigd dat kinderen in staat zijn om te participeren, dat ze veel te zeggen hebben en dat het hen boeit"

[Medeverantwoordelijke voor het project]

vertrouwensrelatie die met de begeleider ontstaat en om de participatieve dynamiek binnen de instellingen voort te zetten. UNICEF België coördineert het proces, leidt professionals op, levert de methodologische middelen en draagt bij in de kosten voor het project, zodat de financiële aspecten geen rem vormen op de participatie van kinderen en jongeren.

De methodologie varieert naargelang van het terrein en wordt aangepast aan de kinderen (waarvan de leeftijd, doorgaans tussen tien en achttien jaar, verschilt naargelang van de instelling). Meerdere werkwijzen kunnen worden gecombineerd: oraal (interview, debat) of creatief (tekenen, schilderen, foto's maken enzovoort; de resultaten worden gebruikt bij de collectieve bespreking). UNICEF België geeft de voorkeur aan collectieve processen, aangezien het doel een collectieve wijziging op basis van individuele ervaringen is. In samenwerking met de Koning Boudewijnstichting werd een methodologische gids opgesteld waarin de belangrijkste principes zijn opgenomen voor participatieve projecten met kinderen in armoede. De jongeren die het project van nabij volgen, kunnen ook zelf andere kwetsbare kinderen ondervragen. Ze krijgen een praktische opleiding, waarbij ze tijdens de gesprekken gaandeweg meer autonomie krijgen. Tijdens het proces wordt er een 'nationaal debat' georganiseerd met kinderen en professionals, die overleggen om de gemeenschappelijke en prioritaire thema's te bepalen.

Ten slotte wordt binnen het project een principe van follow-up en evaluatie toegepast: de kinderen en jongeren krijgen feedback voor het rapport wordt afgewerkt (advies over prioriteiten, formuleringen, wat aan het Comité voor de rechten van het kind moet worden doorgegeven) en over de eventuele wijzigingen die worden doorgevoerd. Na de invoering van de methodologie ondervraagt UNICEF België ook verenigingen waar het mee samenwerkt over mogelijk ondervonden moeilijkheden. Het voert bovendien aan het einde van het project een algemene evaluatie uit bij professionals.

Participatievorm(en)

Het project 'What do you think?' laat ruimte voor uiteenlopende vormen van participatie bij kinderen en jongeren: raadpleging van de leden van de deskundigengroep die bestaat uit kinderen; verzamelen van uitspraken van kwetsbare jongeren (doorgegeven aan het Comité voor de rechten van het kind, waardoor ze *in fine* leiden tot het formuleren van aanbevelingen aan de Belgische staat over de toepassing van hun rechten); aanpassing van de werkwijzen aan de wensen van de kinderen in de verschillende partnerverenigingen; tussenkomst bij de overdracht van het verslag (advies over prioriteiten, formulering enzovoort); uitvoeren van peer-to-peerinterviews (de jongeren krijgen begeleiding van een volwassene, die hen gaandeweg meer autonomie geeft, bij het ondervragen van andere jongeren die met dezelfde problemen kampen). Op die manier dragen ze bij aan de verschillende fasen van het project en hebben ze baat bij de resultaten van het proces.

"Ik zou graag een plaatsje vinden in deze maatschappij, een plaats die mij vertrouwen geeft, waar ik mij goed voel. Zodat ik 's ochtends niet hoef op te staan met een gevoel van teleurstelling, maar op zijn minst tevreden kan zijn over wat ik doe"

[Verslag 2010]

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

'What do you think?' heeft belangstelling voor de rechten van kinderen en richt zich tot de kwetsbaarste groepen, waaronder kinderen in armoede. Zij blijven vaak onzichtbaar en worden niet gehoord, maar

nemen hier deel aan het proces in verband met de toepassing van hun rechten en krijgen de gelegenheid om zich daarover uit te spreken. Het project heeft een positief effect op het zelfvertrouwen van jongeren en biedt hun de mogelijkheid om hun individuele ervaringen te gebruiken in een collectief veranderingsproces. Vervolgens nemen bepaalde jongeren deel aan het participatieproces in hun school of wijk, omdat ze mee willen werken aan de verandering. Het project van UNICEF België leidt ook tot een wijziging in de manier waarop de volwassenen rondom het kind naar dat kind kijken. De participatieve dynamiek eindigt niet bij de gebruikte werkwijze: het feit dat de kinderen met de begeleiders samenwerken, maakt het mogelijk om het participatieproces in toekomstige activiteiten van de verenigingen door te trekken.

Succesfactoren

- De centrale rol van kwetsbare jongeren in het aanbevelingsproces over de toepassing van de kinderrechten (ze zijn tegelijkertijd gesprekspartners, interviewer en begunstigde).
- De voortdurende evolutie en aanpassing van het project.

AJMO

Initiatiefnemer(s)	vzw AMO Accompagnement de Jeunes en Milieu Ouvert
Website	http://ajmo.be/
Startjaar	<ul style="list-style-type: none">• 2009: Aire de Famille• 2011: Réalisateur en Herbe• 2014: EuropAdo
Adres	Rue Willy Ernst, 29
Stad	6000 Charleroi
Contactpersonen	Ludivine Tenret, coördinatrice van het project 'Aire de Famille' Sergio Costabeber, coördinator van het project 'Réalisateur en Herbe' Lidwuina Deneys, coördinatrice van het project 'EuropAdo'
T	071 32 78 32
E	ludivine.tenret.ajmo@gmail.com ; sergio.costabeber.ajmo@gmail.com ; lidwuina.deneys.ajmo@gmail.com
Thema's	Jeugdzorg, burgerschap, opvoedingsondersteuning
Doelgroep	2-6 jaar + ouders, 12-18 jaar, 13-18 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• FWB: Jeugdzorg• Europees subsidieprogramma Erasmus +• Koning Boudewijnstichting (Fonds Chispa)

Doelstellingen

De vzw Accompagnement de Jeunes en Milieu Ouvert (AJMO) begeleidt kinderen en jongeren tot 20 jaar op individueel vlak, samen met hun gezin en/of hun gemeenschap en biedt ouderschapsondersteuning aan de gezinnen die dat wensen. De vzw werkt hoofdzakelijk met een doelgroep die met sociale uitsluiting te maken krijgt. Ze snijdt uiteenlopende problematieken aan, zoals de ouder-kindrelatie, het zich kunnen uitdrukken bij jongeren, schooluitval enzovoort. In het kader van haar opdracht biedt ze de volgende activiteiten aan: 'Aire de Famille' wil een nieuwe band scheppen tussen ouders en kinderen tussen 2 en 6 jaar, 'EuropAdo' heeft tot doel adolescenten met hun Europese leeftijdsgenoten in contact te brengen en 'Réalisateurs en herbe' wil jongeren tot langdurige betrokkenheid bewegen.

Methodologie, actoren en partners

Het project '**Aire de famille**' brengt ouders en kinderen samen in het kader van activiteiten binnen of buiten de AJMO. Voor de begeleiders van de vzw biedt de omkadering van een groep ouders bij bijvoorbeeld een culturele uitstap de mogelijkheid om de interactie tussen ouders en kind in real time te observeren. Op basis daarvan kunnen ze ondersteuning en advies bieden. Ouders kunnen bij ontmoetingen 'tips en trucs' over opvoeding uitwisselen. Oudere broers en zussen kunnen worden opgevangen en krijgen huiswerkbegeleiding tijdens die ontmoetingsmomenten.

Het project **'EuropAdo'** erfde een groep activiteiten voor en door jongeren die een dertigtal jaar geleden werden uitgewerkt. Het zorgt ervoor dat jongeren tussen 13 en 18 jaar uit verschillende Europese landen elkaar kunnen ontmoeten en over een bepaald onderwerp van gedachten kunnen wisselen. In 2016-2017 overleggen Belgische, Franse en Poolse jongeren over de relatie tussen jongens en meisjes. Dankzij het fonds Erasmus + kan een tiental deelnemers tijdens de schoolvakanties naar Polen en Frankrijk gaan.

Het project **'Réalisateur en Herbe'** is vooral bedoeld voor jongeren uit de Services d'Accueil et d'Aide Educative (SAAE) en vloeit voort uit een samenwerking van het FCP Lille en AJMO. Aan beide kanten van de grens worden vijf groepen samengesteld die kortfilms maken. De teams ontmoeten elkaar om over de gebruikte onderwerpen en technieken te praten. Als de kortfilms klaar zijn, worden ze voorgesteld tijdens een festival, dat jongeren uit scholen in de buurt mee helpen organiseren (reclameaffiches, catering tijdens het festival, korte opvoeringen tussen de films enzovoort). Het project zou oorspronkelijk niet langer dan een jaar lopen, maar werd verlengd op vraag van de deelnemers. Het is ondertussen aan zijn zevende editie toe.

Participatievorm(en)

'Aire de Famille' stimuleert ouders om ervaringen uit te wisselen over hun relatie met hun kind(eren). Tijdens de ontmoetingen met andere ouders ontstaat er een kennisnetwerk. De ouders delen hun vaardigheden en kunnen elkaar ondersteunen, zowel wat opvoeding als wat de ouder-kindrelatie betreft. 'EuropAdo' en 'Réalisateur en Herbe' stimuleren jongeren om ergens sterk en langdurig bij betrokken te blijven. Voor het eerste project worden de adolescenten betrokken bij de projectoproep Erasmus +. Zij kiezen het onderwerp waarover ze met andere jongeren willen overleggen en stellen een programma op voor de ontmoetingen met de Europese partners. Ze worden hierbij gesteund door vroegere deelnemers aan het project. Bij het tweede project maken de jongeren hun eigen kortfilm. Leerlingen van in de buurt liggende scholen worden eveneens betrokken bij de promotie en de animatie voor het festival.

"Dit is een festival door jongeren en voor jongeren"

[Coördinator van het project 'Réalisateur en Herbe']

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Het project 'Aire de Famille' wil uiteenlopende diensten toegankelijk maken voor arme gezinnen. Het draagt bij aan de strijd tegen sociaal isolement via ontmoetingen en overleg tussen ouders.

De projecten 'EuropAdo' en 'Réalisateur en Herbe' steunen op toegankelijkheid en activering: ze stimuleren overleg tussen adolescenten en willen hen doen nadenken over hun situatie, met name via een artistiek medium. De vertoning van hun producties draagt bovendien bij tot de bewustmaking bij het grote publiek.

Succesfactoren

- De mogelijkheid om de activiteiten aan de verlangens van de deelnemers aan te passen.
- De steun van meer ervaren leeftijdsgenoten die eerder al aan de activiteiten deelnamen.

LES ANI-MOTS

Initiatiefnemer(s)	vzw Le 26 (vroeger 'Le foyer familial')
Website	/
Startjaar	2007
Adres	Rue de Montigny, 26
Stad	6000 Charleroi
Contactpersoon	Anna Gasia & Marie Kegels
T	071 32 48 98
E	anne.gasia@gmail.com & kegelsm@helha.be
Thema('s)	Sociaal kapitaal, burgerschap, opvoedingsondersteuning
Doelgroep	6-12 jaar (+ broers & zussen) + ouders
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• 2011: ONE (Fonds Houtman)• 2014: Rotary Club Charleroi Porte de France & Charleroi Val de Sambre, Amicale de la police de Charleroi

Doelstellingen

De vzw 'Le 26' werd in 1960 opgericht en is een opvang- en logementhuis voor vrouwen met sociale problemen en hun kinderen. De instelling kan met haar 65 bedden moeders met kinderen en alleenstaande vrouwen met uiteenlopende problemen (huisvestingsproblemen, tienermoeders, partnergeweld, energiearmoede enzovoort) opvangen. De begeleiding van gezinnen steunt op drie belangrijke assen: meer autonomie geven, sociale samenhang brengen en het bijbrengen van verantwoordelijkheidsgevoel.

Methodologie, actoren en partners

De activiteit 'Les Ani-mots' nodigt kinderen van 6 tot 12 jaar (die in de instelling verblijven of verbleven zijn) uit om een actieve rol te spelen bij het maken van een boek.

"Woede is een grote bal in je buik of je keel, die ervoor zorgt dat je heel, heel hard wilt roepen wanneer je boos bent"

[Uit het verhaal "Het mysterie van het Woud"]

Het project bestaat uit een vierdaagse stage. De groep kinderen en het thema waarrond het boek wordt ontwikkeld, worden vooraf door twee begeleidsters gekozen op basis van de problemen en het institutionele parcours van de groepen.

Uitgaand van een dierenfamilie (bijvoorbeeld: 'De familie Bubbels, de wereld van de vissen'), voorgesteld door de begeleidsters, drukken de kinderen met woorden en

tekeningen uit wat ze beleefd en gevoeld hebben. Het verhaal dat zo ontstaat, steunt op de dynamiek in de groep en op de uitwisselingen tussen de deelnemers. De tekeningen worden ook tijdens deze workshops gemaakt. De begeleidsters bieden een kader, dat kan worden aangepast aan de kinderen en de problemen binnen hun gezin. Bij het einde van de workshop stellen ze een eerste opmaak van het boek

voor. De kinderen kunnen opmerkingen geven en wijzigingen voorstellen. Vervolgens wordt het werk tijdens een avondvoorstelling in aanwezigheid van de kinderen aan de moeders voorgesteld. Op die manier worden de moeders zich bewust van hoe hun kinderen het thema dat in het boek wordt besproken, beleven. Tegelijkertijd kunnen de kinderen, de moeders en de begeleidsters ervaringen uitwisselen, wat de sociale samenhang bevordert. Deze manier van werken wordt voorgesteld aan studenten, leerkrachten of opvoeders in psycho-educatieve begeleiding en wordt opgenomen in de opleidingen van de medisch-psychologisch-sociale sector.

Participatievorm(en)

De kinderen nemen deel aan de uitvoering van het project Les Ani-mots. Ze brengen, elk op hun manier, hun beleving, hun gevoelens en hun verbeelding in. Ze wisselen bij moeilijke gevallen 'tips en trucs' uit met ander groepsleden. Omdat ze zich tijdens de workshops vrij kunnen uiten en dankzij de gebruikte technieken krijgen de kinderen het gevoel dat ze controle hebben over wat ze meemaken en zelf iets kunnen doen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Het project bevordert het uitbouwen van een sociaal netwerk onder de betrokkenen, omdat het kinderen en moeders uit verschillende socioculturele milieus en met verschillende institutionele trajecten met elkaar in contact brengt. Op die manier kunnen ze met elkaar praten over hun levensomstandigheden en hun 'tips en trucs' voor het oplossen van hun dagelijkse problemen met elkaar delen.

Onrechtstreeks draagt het project mogelijk ook bij tot een betere taalbeheersing. Kinderen uit kwetsbare milieus hebben soms immers een taalachterstand.

"Het doel is het kind meer vaardigheden te geven naar de toekomst toe"

[Co-animatrice van het project]

Succesfactoren

- De co-animatie en de goede verstandhouding tussen de begeleidsters.
- De creatie van een medium op basis van de belevenissen en de woorden van kinderen, dat ook buiten de AMO wordt verspreid.

VONK

Initiatiefnemer(s)	OCMW Dilbeek
Website	https://www.dilbeek.be/
Opstartjaar	2012
Adres	de Heetveldelaan 10
Gemeente	1700 Dilbeek
Contactpersoon	Ilse Baeck
T	02.451.43.98
E	vonk@ocmwdilbeek.be
Thema	Burgerschap, onderbescherming, opvoedingsondersteuning, sociaal kapitaal
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met kinderen van nul tot drie jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">Vlaamse middelen lokale kinderarmoedebestrijding

Doelstellingen

Het Vrijblijvend OndersteuningsNetwerk voor gezinnen met jonge Kinderen (VONK) wil armoede terugdringen bij kwetsbare gezinnen met kinderen van nul tot drie jaar en bij kwetsbare aanstaande ouders. Het doel van VONK is om netwerken te vormen op cliënt- en organisatieniveau.

Methodologie, actoren en partners

Het OCMW Dilbeek vormt samen met Kind en Gezin, CAW Halle-Vilvoorde, CKG Sloebernest en Welzijnsschakel Dilbeek "VONK". Het project bestaat uit twee luiken. Ten eerste de organisatie van begeleidingstrajecten aan huis. Het project mikt hierbij op een ruimere doelgroep dan enkel OCMW-cliënten, daarom gebeurt de instroom van de gezinnen via de verschillende partners. Om de laagdrempeligheid te behouden, sporen de organisaties zelf gezinnen op en bieden hen zelf ondersteuning aan. De gezinnen worden gescreeend op basis van een aantal armoede-risicofactoren om toegelaten te worden in het project. In de begeleidingstrajecten werken de organisaties op maat van de gezinnen en over de verschillende levensdomeinen heen. Het begeleidingstraject is volledig vrijwillig, elk gezin kan op elk moment in of uit het begeleidingstraject stappen. Het OCMW vormt de draaischijf van de begeleidingstrajecten, zorgt voor de afstemming van de verschillende partners en bewaakt dat de begeleiding blijft aansluiten bij de vraag, de behoeften en het tempo van het gezin. De andere organisaties bieden ondersteuning en begeleiding vanuit de eigen kerntaken en kernthema's. Driemaandelijks wordt een inhoudelijk overleg georganiseerd zodat de hulpverleners op dezelfde lijn zitten. Deze overlegmomenten moet de samenwerking tussen de organisaties bevorderen.

"De maatschappelijk werkster is op de hoogte van de hele situatie, dus het is als een soort van ... Het is als een visakaart voor ons, ziet u? Het is een passe-partout en dat is dankzij VONK. In het begin was er enkel de sociaal assistente en wij, en daar stopte het. Maar VONK heeft geen limiet."

Deelnemende ouder

"VONK" wil in de begeleidingstrajecten empowerend werken door de kracht van gezinnen en van hun sociaal netwerk te versterken. Bij de opstart van het begeleidingstraject wordt steeds een mini-

rechtenonderzoek uitgevoerd en vervolgens vertrekt “VONK” vanuit de vraag van het gezin en vanuit wat al goed loopt binnen een gezin. Het project hanteert een participatieve benadering waarbij het de inbreng van gezinsleden als uitgangspunt beschouwt en het gezin actief betreft in het proces door samen de doelen en acties op te stellen. Tot slot werkt het project in het kader van het nazorgtraject samen met het CLB. Eens de kinderen van deelnemende gezinnen naar school gaan, wordt de informatie die aanwezig is in VONK in overleg met het gezin doorgegeven aan het CLB. Doordat het CLB vanaf de start deze informatie heeft, kan het preventief en anticiperend de gezinnen ondersteunen. Zo vermijdt het VONK-netwerk dat een gezin pas in aanraking komt met het CLB eens er zich een probleem stelt.

Het tweede luik van “VONK” bestaat uit maandelijkse ouderbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten beogen het samenbrengen van ouders, het versterken in opvoedingsvaardigheden en het uitwisselen van ervaringen. Dit gebeurt in dialoog met en op maat van ouders. Zo krijgen de ouderbijeenkomsten vorm door de input van gezinnen zelf, zowel inhoudelijk als wat betreft de randvoorwaarden (onder meer de locatie en de organisatie van kinderopvang). De ouderbijeenkomsten worden afwisselend ingevuld door een gespreksnamiddag over opvoeding en door een activiteit. De maatschappelijk werkster van het OCMW neemt de algemene coördinatie op en is tegelijk de vertrouwenspersoon van de gezinnen. CKG Sloebernest staat inhoudelijk in voor de bespreking van de opvoedingsthema's die de gezinnen zelf bepalen. Een vrijwilliger van Welzijnsschakel zorgt mee voor de omkadering, een informele babbel en de toeleiding naar de activiteiten van Welzijnsschakel.

Vorm van participatie

Voor “VONK” is participatie van de doelgroep de rode draad doorheen de werking.. De participatie focust vooral op ouders en krijgt vorm door op verschillende manieren cliënten te betrekken, een ervaringsdeskundige in de armoede in te schakelen en de expertise van lokale actoren actief op het vlak van armoedebestrijding in te brengen. De participatie kan de vorm aannemen van informeren, consulteren, adviseren tot mee beslissen en dit afhankelijk van de actie. Kinderen zelf participeren in mindere mate aan het project. VONK wil vooral door middel van de begeleiding van ouders, kinderen kansen geven tot deelname aan en participatie in de maatschappij. Dit betreft enerzijds participatie aan diverse vrijetijdsactiviteiten zoals sportkampen en taalbaden. Anderzijds betreft dit kleuterparticipatie, waarbij VONK ouders de participatie van kleuters aan de kleuterklas bevordert.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Door de begeleiding van de ouders krijgen kinderen meer kansen tot aansluiting bij en participatie in de maatschappij. VONK versterkt de ouders en geeft hen hierbij inspraak in de begeleiding, de ondersteuning en de werking van het project. We kunnen besluiten dat VONK ervoor zorgt dat kwetsbare gezinnen in mindere mate hun uitsluiting ondervinden en ertoe kan bijdragen dat de vicieuze cirkel van armoede doorbroken wordt.

Succesfactoren

- OCMW als regisseur:
Het OCMW stuurt het project aan, heeft zicht op alle deelnemende gezinnen en maakt met de partners afspraken over ondersteuning en begeleiding. Tegelijkertijd is het voor de partners duidelijk naar wie zij kunnen toestappen met problemen en vragen.
- Samenwerking tussen organisaties:
Door VONK is er een betere uitwisseling van informatie tussen verschillende organisaties. De partners leren elkaar kennen waardoor er een betere doorverwijzing is, de verschillende organisaties beter op elkaar kunnen inspelen en de gezinnen hulp- en dienstverlening op maat krijgen.

CARNET DE ROUTE

Initiatiefnemer(s)	vzw AMO Samarcande
Website	http://www.samarcande.be
Startjaar	2007
Adres	De Theuxstraat 51 -53
Stad	1040 Etterbeek
Contactpersoon	Christian Falone, verantwoordelijke voor het project 'Carnet de route'
T	02 647 47 03
E	info@samarcande.be
Thema('s)	Jeugdzorg, burgerschap
Doelgroep	13 – 21 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• Mobiele studio: Koning Boudewijnstichting• Onderzoek: FWB (Jeugd, Jeugdzorg), ONE (Fonds Houtman), CAP48

Doelstellingen

De AMO Samarcande werd in 1990 opgericht en werkt verschillende projecten uit, met name collectieve en individuele radio-uitzendingen. Omdat jongeren die uit een instelling komen, vaak te maken krijgen met ernstige stigmatisering die hun maatschappelijke integratie bemoeilijkt, ontwikkelt de AMO in samenwerking met het centrum voor criminologisch onderzoek van de ULB en met toelating van de algemene directrice van de Jeugdhulp, een uitzending die jongeren 'in de marge', die het risico lopen te marginaliseren, de hand reikt. Het doel van die uitzending is hun het woord geven, hun imago verbeteren en een band scheppen met het vooruitzicht dat ze de instelling zullen verlaten.

Methodologie, actoren en partners

Met behulp van een als mobiele studio ingericht voertuig organiseert de AMO ontmoetingen met jongeren in instellingen van waaruit ze mogelijk met uitsluiting te maken zullen krijgen: vooral instellingen voor jeugdzorg, maar ook centra voor gespecialiseerde hulp, homes, psychiatrische instellingen en een Fedasilcentrum. Daarvoor is samenwerking nodig met de instellingen, waar een contactpersoon wordt aangeduid, die de rol van tussenpersoon vervult voor de AMO. De 'Carnets de route' werken in stappen. Nadat het project werd voorgesteld aan de jongeren in het bijzijn van de contactpersoon (of dankzij mond-tot-mondreclame), geven vrijwilligers zich op voor een individuele ontmoeting. Die wordt in twee fasen georganiseerd. Om te beginnen is er een bespreking van 1 tot 2 uur om een vertrouwensband op te bouwen, een pseudoniem te kiezen, de aan te kaarten thema's te bepalen, de muzikale intermezzo's te kiezen enzovoort. Dat levert een 'verloop' van de uitzending op. Een week later volgt de opname, die ongeveer 1 uur duurt. De uitzending bestaat uit een dialoog tussen de jongere en de begeleider. De muziek, die door de adolescenten werd gekozen, maakt het vaak mogelijk om een bepaald onderwerp te bespreken of erover na te denken. De onderwerpen verschillen naargelang de bezorgdheden van de deelnemers: familie, liefde, maar ook moeilijke ervaringen, zoals

"Ze krijgen hun menselijkheid terug, en je behandelt ze als gelijken. Ze verschillen niet van mij [...] wat ik daarmee wil zeggen, is dat je ze waardeert. Je waardeert ze en je waardeert hun vaardigheid om met jou te overleggen"

[Christian Falone, verantwoordelijke]

zelfmoordgedachten. Het eindresultaat wordt geregistreerd op een cd, die de jongere krijgt. Als de jongere het daarmee eens is, wordt de opname uitgezonden in het wekelijkse programma 'Samarc'ondes', via vijf verenigingsomroepen, waaronder 'Radio Campus' in Brussel. Ze kan worden beluisterd via de 'adoradio', een online bibliotheek van geluidsopnamen die de AMO heeft aangelegd.

De Carnets de route leidden tot de publicatie van het ULB-onderzoek "Des paroles des jeunes en IPPJ aux questionnements des professionnels", die tot doel had om de getuigenissen van een vijftigtal jongeren te analyseren in het kader van een projectoproep in verband met armoedebestrijding van het Fonds Houtman. Met de studie wilden de onderzoekers een beter inzicht krijgen in wat de jongeren meemaken op de volgende vlakken: familiebanden, zelfbeeld, ervaringen bij plaatsing en toekomstperspectief. De getuigenissen werden naast de visie van de professionals gelegd via *focus groups* en gingen samen met bewustmakingsacties voor psychologische, medische en sociale begeleiders. De resultaten leverden het stuk 'No Re-Père' op, dat werd gebracht door het Théâtre des Travaux et des Jours, dat de resultaten bij het grote publiek en de professionals uit de Jeugdhulp moest overbrengen. Daarnaast werd er een didactisch boekje opgesteld met praktische tips, dat aan het einde van de voorstelling werd uitgedeeld.

Participatievorm(en)

"Autonomie, dat is voor mij zelfstandig worden, niet langer van de diensten van justitie afhankelijk zijn en zo, mijzelf ontwikkelen om een eigen toekomst te hebben"

[Besi, 16 jaar]

veranderen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Jongeren die in een instellingen zijn geplaatst, krijgen vaak het imago van 'niet meer in de maatschappij op te nemen delinquenten', wat het voor hen moeilijk maakt om weer aansluiting te vinden bij de samenleving. Door aan hun imago te werken bij het grote publiek en bij de professionals uit de Jeugdhulp, bestrijdt het project hun stigmatisering en bevordert het hun integratie. Bovendien blijkt uit het onderzoek van de ULB dat de overheidsinstellingen soms tegenstrijdige opdrachten hebben. Het systeem kan dus mogelijk worden verbeterd.

Geplaatste adolescenten blijven vaak in de kou staan. Het project Carnet de route wil die uitgesloten jongeren opnieuw het woord geven. De jongeren overleggen op gelijke voet met een volwassene. De jongeren werken hun eigen uitzending uit, waarbij het gesprek over uiteenlopende onderwerpen zoals school, familie of politiek kan gaan. De jongere kiest of de opname wordt uitgezonden en of er een cd komt. Voor sommigen biedt de geluidsopname de mogelijkheid om een naaste een boodschap over te brengen, om zijn leven te

"Wij zijn geen delinquenten [...] wij hebben het gewoon moeilijk. En we halen stommiteiten uit om ervoor te zorgen dat iemand ziet dat het niet goed met ons gaat"

[Emma, 17 jaar]

Succesfactoren

Het feit dat het project mobiel is, waardoor de geplaatste jongeren uit de doelgroep worden bereikt. De verspreiding van het verhaal van de jongeren met behulp van verscheidene media (cd, radio, theater).

L'ÉCOLE CRÉATIVE	
Initiatiefnemer(s)	vzw Une Maison en Plus
Website	www.unemaisonplus.be
Startjaar	1994
Adres	Britse Tweedelegerlaan 27
Stad	1190 Vorst
Contactpersoon	Sandrine Franken, coördinatrice van 'L'école créative'
T	02 349 82 40
E	communication@unemaisonplus.be
Thema('s)	Toegang tot cultuur, burgerschap, onderwijsopbouwwerk, sociale cohesie
Doelgroep	6 - 15 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Vorst, OCMW van Vorst, BRASS (Cultureel Centrum van Vorst) • ONE • Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Actiris, Wijkcontracten • COCOF: FIPI • Koning Boudewijnstichting

Doelstellingen

'L'école créative' is een project waar kinderen uit een volkswijk buiten de schooluren worden opgevangen en kunnen leren. Het project hoort bij het wijkhuis 'Une Maison en Plus' in Vorst. Het heeft meerdere doelstellingen en is gericht op openheid en een gelijke emancipatie van de jongeren via een globale aanpak op educatief, cultureel en sociaal vlak.

Het project vervult de rol van tussenpersoon tussen de school en het gezin en brengt een vertrouwensrelatie tot stand die communicatie en samenwerking bevordert.

Methodologie, actoren en partners

'L'école créative' biedt sinds 1982 een huiswerkklas. Het project wordt bovendien aangevuld met creatieve workshops, stages en vakantiecampen. De activiteiten worden georganiseerd door een multidisciplinair team dat in alle sectoren van het wijkhuis werkt. Dankzij die brede aanpak kunnen zij een band scheppen tussen de verschillende domeinen, continuïteit in de activiteiten bieden en de gezinnen beter betrekken bij de projecten van de vzw. Jaarlijks neemt een honderdtal kinderen deel aan het project. Zij worden in groepen verdeeld op basis van de verschillende aangeboden activiteiten. De organisatoren waken over de sociale en culturele mix binnen de groep. Bovendien zijn enkele plaatsen voorbehouden voor nieuwkomers.

De creatieve workshops worden georganiseerd op basis van de vraag en de verlangens van de kinderen, die er verschillende technieken zoals schilderen, borduren, beeldhouwen of mozaïekleggen kunnen ontdekken. Het team doet daarvoor een beroep op kunstenaars en vrijwilligers. De workshops zijn aanvankelijk gericht op het individuele artistieke werk van de jongeren. Vervolgens richten ze zich op gemeenschappelijk werk.

'L'école créative' biedt eveneens burgerprojecten voor de gezinnen uit de wijk. Zo vond er in 2014-2015 een mozaïekworkshop plaats waarbij de omliggende straten met mozaïeken van de jongeren werden verfraaid.

Participatievorm(en)

De creatieve workshops worden gegeven naargelang de vraag bij de kinderen. De begeleiders ondersteunen hen en geven raad bij de uitvoering van hun werken.

Voor de ouders worden er tijdens de activiteiten voor kinderen praatgroepen georganiseerd onder begeleiding van een psycholoog en van de coördinatrice van het project. Dat biedt de kans om ouders ondersteuning te bieden bij uiteenlopende thema's. Ze leren er ook beter te begrijpen hoe hun kind in elkaar zit. Ook met de kinderen vinden er regelmatig praatgroepen plaats, zodat ze hun mening kunnen geven over de werking van het project en over de onderwerpen waar hun voorkeur naar uitgaat.

De werken van de kinderen worden tijdens vernissages aan het publiek getoond. Tijdens die tentoonstellingen kunnen de gezinnen, inwoners uit de wijk en iedereen die bij de school van de kinderen betrokken is, elkaar ontmoeten. Jongeren zetten zich in als gids en stellen hun werken voor aan het publiek, aan hun leraren en aan hun klasgenoten. Op die manier wordt hun zelfrespect gestimuleerd.

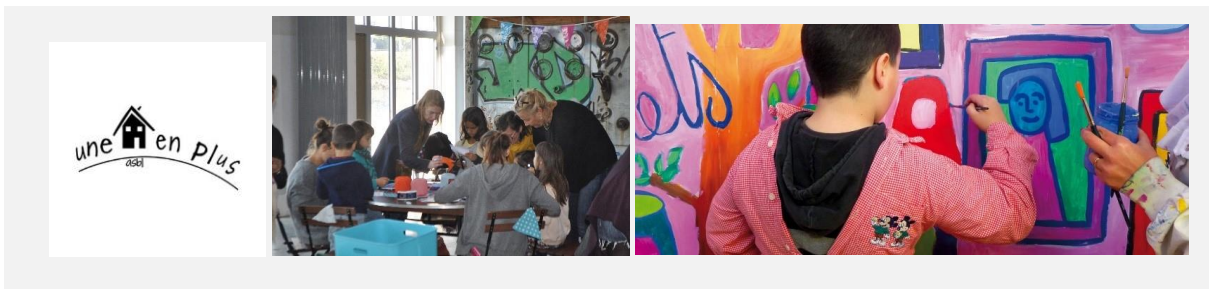
Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Het project bevordert de toegang tot cultuur voor gezinnen binnen een doelgroep uit een volkswijk. Door de creatieve aanpak kunnen kinderen en jongeren zich uitdrukken. Hij bevordert bovendien de persoonlijke emancipatie.

Door bewustmaking bij het grote publiek te bevorderen (via tentoonstellingen), gezinnen naar de openbare ruimte te brengen en overleg tussen de ouders te bevorderen, stimuleert L'école créative eveneens de sociale samenhang binnen de wijk.

Succesfactoren

- De aanpak die de verschillende sectoren binnen de vzw overkoepelt.
- De integratie van gezinnen op lange termijn.
- De burgerschapsactiviteiten, die een impact hebben op de hele wijk.

INSTAPJE	
Initiatiefnemer(s)	Kind en Taal vzw
Website	http://www.kindentaal.be
Opstartjaar	2015
Adres	Stalenstraat 48
Gemeente	3600 Genk
Contactpersoon	Olivier Van Eyken
T	04.89.77.55.00
E	olivier.vaneyken@kindentaal.be
Thema	Opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met een kind tussen 12 en 18 maanden.
Financiering	<ul style="list-style-type: none"> • European Social Fund • Provincie: Strategisch Actieplan voor Limburg • Vlaams Gewest

Doelstellingen

Het Instapje beoogt het vergroten van de onderwijskansen van kinderen. Het project richt zich voornamelijk op gezinnen met een lagere sociaal-economische status. Deze gezinnen zijn vaak lager opgeleid en hebben een grotere kans om terecht te komen in kansarmoede. Ouders spelen minder vaak met hun kinderen en lezen minder voor, wat ertoe kan leiden dat sommige kinderen al een achterstand hebben als ze naar de kleuterschool gaan. Daarom wil het project kwetsbare ouders leren om op een stimulerende manier met hun kind om te gaan. Het project wil zowel de ontwikkeling van kinderen als de kwaliteit van interactie tussen ouder en kind bevorderen. Daarnaast wil Instapje de stap naar het kleuteronderwijs voor ouders en kinderen vergemakkelijken.

Methodologie, actoren en partners

Ouders met een kind tussen de 12 en 18 maanden oud bij start van het programma, kunnen deelnemen aan het Instapje. Het consultatiebureau van Kind en Gezin of het OCMW kan ook ouders naar het Instapje toe leiden. De coördinator en de Instapje-medewerker beslissen na een intake of een gezin mee kan doen.

“Ik heb het programma met mijn 2e kindje gedaan. Als ik het vroeger kende had ik zeker met mijn eerste kind ook deelgenomen; de start in de kleuterschool is véél vlotter verlopen.”

Deelnemende moeder

Eens een gezin ingeschakeld is, krijgt het één keer per week bezoek door een speciaal daarvoor opgeleide beroepskracht. Deze Instapje-medewerker voert tijdens de huisbezoeken spelactiviteiten uit samen met ouder en kind. De activiteiten staan beschreven op werkbladen in een programmaboek, die samen met de ouder worden doorgelezen en uitgelegd. De ouder leert door participatie en observatie, dus door actief mee te doen en te kijken. Bij de uitvoering van de activiteiten staat de manier waarop ze worden uitgevoerd centraal. Het is van belang dat er gesprekjes worden gevoerd, vragen worden gesteld en waar nodig wordt gestructureerd. Spelenderwijs doet het kind nieuwe spel- en leerervaringen op. De ouder leert de ontwikkeling van het kind te ondersteunen en te stimuleren. De activiteiten beogen ook het verbeteren van de interactie tussen ouder en kind. De beroepskrachten die Instapje voor de huisbezoeken

inschakelt, zijn laag opgeleid of niet geschoold en volgen eerst een intensieve opleiding van een tot twee maanden. Tijdens deze opleiding komt een breed scala van thema's aan bod komt zoals EHBO, klantgerichtheid en pedagogische vaardigheden.

Instapje informeert ouders ook over het belang van voorschoolse en vroegschoolse educatie voor een kind. Voorschoolse en vroegschoolse educatie vergroot en stimuleert de sociale vaardigheden en sociale competenties, de cognitieve ontwikkeling en de taalontwikkeling, daarom organiseert Instapje instapklasjes en instapuurtjes. De Instapklasjes zijn voor kinderen die deelnemen aan het programma en deel 1 (de huisbezoeken) reeds doorlopen hebben. Vanaf de leeftijd van 2 jaar wisselen zij huisbezoeken af met een klasje 1x per maand. De Instapuurtjes is een aanbod dat voor alle ouders en hun kinderen openstaat, ook voor kinderen die (nog) niet deelnemen aan het programma Instapje. Tijdens de instapklasjes is er een specifiek aanbod naar ouders toe (vormingen), tijdens de instapuurtjes is er een groepsaanbod en ruimte voor uitwisseling tussen ouders.

Na afloop van het Instapje is het de bedoeling dat ouders de signalen van het kind beter herkennen, erkennen en er adequaat op ingaan. Ook laten ouders hun kind vaker zelf uitproberen en ontdekken, en geven hulp op het moment dat het kind dat nodig heeft. Ouders voeren vaker een gesprek met hun kind maar leren ook verwoorden wat er gebeurt of wat het kind en zichzelf zien, voelen, ruiken, proeven en horen. Tot slot moeten ouders meer begrippen gebruiken als ze praten met hun kind.

Vorm van participatie

Binnen de gezamenlijke participatie van het kind en van de ouder staan steeds de ontwikkelingskansen van het kind op sociaal, cognitief een taalvlak centraal.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Instapje verhoogt de onderwijskansen van kinderen en kan op die manier een schakel in het netwerk van armoede wegnemen en/of vermijden. Dit gebeurt door de taal- en denkontwikkeling van het kind te stimuleren en door ouders te leren om de actieve leerhouding van het kind te stimuleren. Deze actieve leerhouding betekent dat het kind leergierig en flexibel is, graag ontdekt, zelfvertrouwen heeft, zelfstandig kan werken maar ook hulp vraagt waar nodig. Door deel te nemen aan het project kan de stap van het kind naar kleuter- en basisonderwijs vlotter verlopen.

“Tijdens de Instapuurtjes kan ik ook eens praten met andere mama’s, dat doet deugd. Ik wist zelfs niet dat we in dezelfde straat wonen.”

Deelnemende moeder

Succesfactoren

- **De Instapje-medewerkers**
De beroepskrachten die huisbezoeken uitvoeren zijn (bijna allemaal) zelf mama's en wonen vaak in dezelfde wijken als de deelnemende gezinnen. Dit zorgt voor een laagdrempelig contact en een grote herkenbaarheid. Hierdoor is Kind en Taal vzw één van de weinige hulpverleningsorganisaties die "binnen geraakt" bij deze gezinnen. Doordat de medewerkers gedurende 48 weken 1 keer per week aan huis komen, ontstaat er ook een vertrouwensband. Op die manier kunnen na verloop van tijd, indien de ouders dit willen, andere thema's besproken worden.
- **Taal van de ouders**
Het programma wordt uitgevoerd in de sterkst aanwezige thuistaal. Daardoor kunnen ouders vlot, comfortabel en zonder fouten aan de slag met taal en begrijpen ze de opvoedkundige tips beter.

TALENTCOACHES

Initiatiefnemer(s)	Stad Genk en OCMW Genk
Website	www.genk.be
Opstartjaar	2015
Adres	Stadsplein 1
Gemeente	3600 Genk
Contactpersoon	Caroline Weekers
T	089 65 42 27
E	talentcoaches@genk.be
Thema	Burgerschap, sociaal kapitaal, sociale cohesie
Doelgroep	Kleuters van 5 jaar en hun ouder(s)
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Slim in Stad prijs 2015• Strategische impulsmiddelen

Doelstellingen

De Stad Genk en het OCMW Genk willen met het project talentcoaches extra sociaal kapitaal realiseren om (kinder)kansarmoede en onderwijsachterstand te bestrijden. Het project leidt vijfjarige kleuters wiens capaciteiten om uiteenlopende redenen onvoldoende tot ontplooiing komen, toe naar een duurzame vrijetijdsbesteding. Het project kiest resoluut voor de focus op vrijetijdsbesteding vanuit de overtuiging dat vrijetijdsbesteding bijdraagt tot het verwerven van nieuwe vaardigheden, een beter zelfbeeld, een groter sociaal netwerk, een betere taalontwikkeling en een gezonde ontspanning. Ondanks diverse inspanningen zijn er nog vaak tal van drempels die gezinnen in kansarmoede doen afzien van deelname aan vrijetijd. Om deze drempels in kaart te brengen en samen met het gezin weg te werken, krijgen de gezinnen ondersteuning van een coach.

Methodologie, actoren en partners

Talentcoaches kwam tot stand in samenwerking met Campus O³ (Huizen van het Kind), Rap op Stap (reisbemiddelingskantoor) en de Opvoedingswinkel. Idea Consult (organisatie dat onafhankelijk advies aan organisaties en besturen op verschillende niveaus verstrekt) ondersteunt het project inhoudelijk, structureel en organisatorisch. Het project bevindt zich momenteel op de overgang van testfase naar opschalingsfase. Talentcoaches is opgebouwd volgens het "Regenboogmodel". Centraal staat de **kleuter** die dé spilfiguur vormt waarrond het project zich ontvouwt. De kleuter groeit op in een **gezin**, met specifieke kwaliteiten en valkuilen. De deelnemende gezinnen krijgen vaak al ondersteuning van hulpverleners. Rekening houdend met de wensen en verwachtingen van beide partijen, wordt elk gezin gekoppeld aan een **coach**. De coach is geen hulpverlener maar 'een vriend(in)-aan-huis' die vanuit een gelijkwaardige positie samen met het gezin op weg gaat. Het coachingstraject doorloopt vier fasen en wordt gekenmerkt door een emancipatorische aanpak. In de eerste fase werkt de coach aan verbinding. De coach en het gezin leren elkaar kennen en er wordt een vertrouwensband opgebouwd. Geleidelijk aan worden de interesses en talenten van het kind verkend tijdens talent stimulerende activiteiten. Hierbij zet de coach in op de afstemming tussen wensen van het kind, wensen van de ouders en mogelijkheden van

ouders en kind. De coach verkent de drempels en werkt deze waar mogelijk weg. Aansluitend maakt de coach tijd om het vrijetijdsaanbod voor te stellen aan de ouders, om vervolgens kind en ouders te begeleiden in de effectieve toeleiding van het kind naar een gepaste vrijetijdsbesteding. De regie blijft doorheen het coachingstraject steeds in handen van de ouders.

Rond de coaches is er een ondersteunend netwerk van mentoren, supporters en captains of society. Voor het uiten van hun bezorgdheden en het vieren van hun successen kunnen de coaches tijdens de testfase terecht bij **mentoren** van Stad Genk en Campus O3. Deze mentoren hebben ervaring met het begeleiden van gezinnen (in armoede). De **supporters** nemen een kleiner engagement op en staan coaches bij met antwoorden op tal van praktische vragen en bieden ondersteuning waar nodig. Dankzij hun tussenkomst kunnen er tal van zeer concrete drempels worden weggewerkt. Momenteel treft het project voorbereidingen om een online supportersplatform te ontwikkelen waar supporters dagelijks vragen van coaches claimen. Het doel van dit platform is een netwerk bieden aan de coach en de gecoachte gezinnen. Op het platform worden tevens diensten aangeboden en producten gedeeld. Het online beschikbaar stellen van vragen en praktische tips draagt bij tot de ontwikkeling van een kennisdatabank waar ook andere gezinnen en coaches van kunnen profiteren. De zichtbaarheid van het project naar de buitenwereld toe wordt extra bekrachtigd door **captains of society**. Zij zorgen voor een maatschappelijk draagvlak en benutten hun uitgebreide netwerk om nieuwe coaches te zoeken. Tijdens een vorming worden coaches, mentoren en het projectteam (dat instaat voor de coördinatie van het project) ondergedompeld in de wereld van de maatschappelijke kwetsbaarheid en krijgen ze handvaten aangereikt om goed voorbereid aan de slag te gaan. De toeleiding van kwetsbare gezinnen naar Talentcoaches gebeurde tijdens de testfase vanuit het OCMW, Kind en Taal, Campus O³ en de dienst kinderopvang. In de opschalingsfase zullen ook scholen, wijkwerkingen, en het brede hulpverlenersnetwerk als toeleider fungeren. In de testfase rekruteerde het project voornamelijk coaches bij het stedelijk personeel. In de opschalingsfase start het project communicatiecampagnes om coaches, supporters en captains of society te zoeken in de volledige Genkse samenleving.

Vorm van participatie

Het project richt zich tot alle Genkse vijfjarige kinderen uit de laatste kleuterklas waarvan niet alle capaciteiten voldoende tot ontplooiing kunnen komen. De kleuter en zijn gezin worden begeleid vanuit hun vertrouwde thuiscontext. Het traject is er een op maat van het gezin, de frequentie en inhoud van de huisbezoeken worden in overleg tussen coach en gezin bepaald.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Talentcoaches leidt kinderen in armoede toe naar vrijetijdsparticipatie om zo hun ontwikkeling te stimuleren. Door de onderwijs- en slaagkansen van kinderen te bevorderen via vrijetijdsparticipatie, verkleint de kans dat het kind later zelf in een situatie van armoede terecht komt. Het project draagt bij

tot het versterken van het netwerk van kwetsbare gezinnen. Dit kan uitsluitingen wegwerken, waardoor gezinnen mogelijk uit armoede kunnen ontsnappen.

Succesfactoren

- Overgang van kleuter- naar basisonderwijs
Talentcoaches grijpt in op een cruciaal moment in het kleuterleven, namelijk tijdens de overgang van kleuter- naar basisonderwijs. De ontwikkelingskansen die een kleuter krijgt, spelen een bepalende rol in het latere (school-)leven.
- Supportersplatform
Het supportersplatform is een innovatieve manier om burgers te betrekken bij het bestrijden van (kinder-)armoede. Burgers kunnen zelf de mate van engagement kiezen en kunnen via het digitale platform antwoorden op concrete noden en vragen.

BUDDY BIJ DE WIEG

Initiatiefnemer(s)	Bachelor vroedkunde & Bachelor sociaal werk, Arteveldehogeschool Gent
Website	https://www.arteveldehogeschool.be/projecten/buddy-bij-de-wieg
Opstartjaar	2008
Adres	Campus Kantienberg, voetweg 66
Gemeente	9000 Gent
Contactpersoon	Kaat Helsloot
T	09 234 94 69
E	kaat.helsloot@arteveldes.be
Thema	Gezondheid, non-take up van rechten & opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen tijdens de perinatale periode en het jong ouderschap
Financiering	Vlaams Gemeenschap : Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, armoedebestrijding

Doelstellingen

“Buddy bij de wieg” beoogt een maatschappelijke en een onderwijskundige doelstelling. Het maatschappelijk doel omvat een vrijwillige, laagdrempelige coaching van mensen in armoede tijdens de perinatale periode en het jonge ouderschap. Studenten staan als buddy in voor deze coaching die maximaal 18 maanden duurt en proberen de voorwaarden te scheppen om mensen in armoede aan te zetten tot het nemen van beslissingen en verantwoordelijkheid. Het onderwijskundige doel omvat de ontwikkeling van specifieke competenties bij de studenten ter bevordering van gelijke kansen op adequate zorg voor mensen in armoede en een verhoogde aandacht voor diversiteit. De studenten nemen op vrijwillige basis, in de vorm van een stage, deel aan het project en leren zo omgaan met mensen in een kansarme situatie.

Methodologie, actoren en partners

“Buddy bij de wieg” is ingebed in het Onderzoeks- en Dienstverleningscentrum (ODC) Gezinskracht van de Arteveldehogeschool. Dit ODC specialiseert zich in de ondersteuning van professionals die werken met gezinnen in een situatie van maatschappelijke kwetsbaarheid. “Buddy bij de wieg” maakt gebruik van het externe netwerk van Gezinskracht (dit bestaat onder meer uit wijkgezondheidscentra, verschillende hogescholen, CAW’s en ziekenhuizen), kent zelf de Gentse sociale kaart en heeft een goede verhouding met het middenveld. De inbedding in het ODC ‘Gezinskracht’ heeft als voordeel dat het project kan genieten van een kruisbestuiving vanuit andere projecten. De nieuwe inzichten of samenwerkingsverbanden uit andere projecten kunnen ad hoc getransfereerd worden naar “buddy bij de

“Ik had al gesproken met dienstverleners, maar dat waren steeds formele gesprekken. Met de buddy kan ik nu over kleine dingen praten en daardoor voel ik mij eindelijk als een echt persoon.”

Deelnemende moeder

wieg". Daarnaast creëert de inbedding in Gezinskracht een breed draagvlak binnen de hogeschool doordat het ODC samenwerkt met verschillende opleidingen en deze verbindt.

Een gezin krijgt steeds ondersteuning van een student uit de opleiding vroedkunde en een student uit de opleiding sociaal werk. Twee *interviewers*, een docent uit elke opleiding, staan in voor de begeleiding van de buddy's. Gezinnen in armoede worden naar het buddyproject doorverwezen via organisaties uit het Gentse welzijnsveld (zoals het OCMW, Kind & Gezin en het CLB). "Buddy bij de wieg" hanteert de kansarmoede-indicatoren van Kind & Gezin om te bepalen of een gezin al dan niet in aanmerking komt voor het project. Voordat gezinnen toegelaten worden in het project, gaat een *interviewer* op intakegesprek. De studenten nemen ten opzichte van gezinnen in armoede een rol als buddy op en fungeren als 'nulde lijn' in de zorg. De buddy's willen de weg naar medische en psychosociale zorg faciliteren. De buddy-acties situeren zich binnen vijf categorieën, die weliswaar in de praktijk niet los staan van elkaar maar elkaar sterk overlappen. De eerste categorie is het bieden van emotionele steun. Dit omvat het creëren van een vertrouwensband, het tonen van luisterbereidheid, mensen in armoede vertrouwen geven en hen gerust stellen. De tweede categorie, het bieden van praktische hulp, betreft zaken waarbij de buddy kort op de bal speelt (vb. de afwas doen, meegaan naar het speelplein). Ten derde geven buddy's informatie en advies. Dit doen de buddy's vanuit hun observaties of wanneer een gezin zelf vragen heeft. De vierde categorie is mensen in armoede doorverwijzen of toe leiden naar zorg. Als buddy's merken dat bepaalde problemen niet binnen hun domein vallen, verwijzen ze de mensen in armoede door naar andere organisaties. Op deze manier verlagen de buddy's de drempel naar de zorg en vormen ze een opstap tussen hulpvrager en hulpverlener. Ten opzichte van professionele hulpverleners proberen buddy's de zorgrelatie te bevorderen, de buddy is enkel de katalysator van de communicatie tussen beide actoren. De laatste categorie is het geven van organisatorische steun, zoals het regelen van afspraken met zorgverleners en diensten.

Sinds 2016 ontvangt "Buddy bij de wieg" subsidies voor kansarmoedebestrijding waarmee Arteveldehogeschool het project uitrolt in Vlaanderen. Dit gebeurt via het uitbreiden van het bestaand aanbod met een vrijwilligerssluik, het opstarten van twee nieuwe buddy-satellieten (Sint-Niklaas en Ronse) en het opzetten van een lerend netwerk waarin buddywerkingen elkaar versterken.

Vorm van participatie

De ondersteuning van "buddy bij de wieg" richt zich op kwetsbare ouders tijdens de perinatale periode en het jonge ouderschap, een belangrijke periode voor de ontwikkeling van het kind. In het project is geen sprake van participatie van kinderen, maar voor zowel de ouders als het kind is de impact groot. De buddy's zorgen voor aansluiting met het hulpverlenerslandschap en vergroten de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van kwetsbare ouders.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Als we kijken naar de mate waarin "buddy bij de wieg" een vorm van structurele armoedebestrijding is, stellen we vast dat het project niet inspeelt op de macro-structurele socio-economische oorzaken van armoede. De acties die de buddy's ondernemen kunnen echter wel een hefboom zijn om mensen uit armoede te halen door onder andere het gebruik maken van bepaalde rechten te optimaliseren.

Succesfactoren

- Werken met studenten is een sterkte:
De studenten bieden laagdrempelige ondersteuning en zijn niet gebonden aan een professionele welzijnsorganisatie. Daardoor kunnen ze flexibel handelen en inspelen op probleemsituaties. Tegelijkertijd krijgen studenten inzicht in de context van mensen in armoede, deze praktijkervaring vormt voor studenten een meerwaarde in hun opleiding.
- Samenwerking tussen organisaties:
Door de kennis van en de verhouding met Gentse middenveldorganisaties draagt het project bij tot een integrale en efficiëntere hulpverlening.

PARTICIPATIEOEFENINGEN OCMW GENT

Initiatiefnemer(s)	OCMW Gent
Website	http://www.ocmwgent.be
Opstartjaar	2015
Adres	Sint Martensstraat 13
Gemeente	9000 Gent
Contactpersoon	Eva Vandevivere
T	09.266.97.52
E	Eva.Vandevivere@ocmw.gent
Thema	Burgerschap
Doelgroep	Kinderen tussen 6 en 12 jaar
Financiering	• Eigen middelen

Doelstellingen

Het OCMW Gent wil luisteren naar de stem van kinderen en geeft hen mee sturing aan beleidsplannen. Daarom organiseert het OCMW Gent participatieoefeningen waarmee het kinderen actief betreft in de opmaak en in het bepalen van prioriteiten van het groeiactieplan kinderarmoede. Daarnaast is het de bedoeling om de stem van de kinderen uit te dragen door te zorgen voor een doorstroom van de gedetecteerde signalen en knelpunten naar de bevoegde beleidsinstanties en organisaties.

Methodologie, actoren en partners

Het OCMW Gent voert de participatieoefening uit binnen de dienst vakantiewerking. De Vakantiewerking organiseert kwaliteitsvolle vakantieopvang, een kamp voor kinderen, een jaarwerking voor animatoren en extra activiteiten voor kinderen en hun ouders. Het OCMW Gent trekt dit project alleen, maar het stimuleert ook andere diensten en verenigingen om de stem van de kinderen en jongeren te beluisteren. Zo financiert het onder andere de werking Jong Gent in Actie om aan beleidsparticipatie te doen.

“Ik vond het heel leuk dat ze me vragen stelden. Het gebeurt niet elke dag dat er vragen worden gesteld over wat ik doe. Ik had ook het gevoel dat men naar mij luisterden want ze keken mij aan en soms doen mensen dat niet. Ik voel mij blij bij de vragen en ik vond het leuk dat we tekeningen mochten maken.”

Deelnemend kind

Het OCMW Gent voert de participatieoefening uit in de zomervakantie, de kinderen zijn vrij te kiezen om deel te nemen aan de participatieoefeningen of aan de reguliere activiteit die op dat moment ook doorgaat. De participatieoefeningen vertrekken vanuit het groeiactieplan kinderarmoede, dit is opgedeeld in de zes rechten van het kind. Per recht (onderwijs, op en in gezin, gezondheidszorg, participatie en vrije tijd) wil het project met kinderen de actuele situatie bespreken, noden detecteren en peilen naar hun veranderwensen. Het project hanteert drie grote methodieken. Ten eerste wordt een creatieve methodiek gebruikt. Kinderen krijgen potloden, stiften en papier om hun huidige situatie en ideale situatie weer te geven. Ze kunnen tekenen en neerschrijven hoe zij hun situatie beleven en wat ze in de toekomst wensen. Deze tekeningen en weergaven worden dan verder als basis gebruikt om een

gesprek te hebben rond de verschillende thema's. Ten tweede worden groeps gesprekken georganiseerd. Via een semigestructureerd interview wordt naar de beleving van de kinderen gepeild en worden noden en veranderwensen in kaart gebracht. Een psycholoog leidt het proces en stelt waar nodig bij- en richtvragen. Aan de groep wordt gevraagd naar elkaar te luisteren en elkaar te laten uitspreken, ook dit wordt door de procesbegeleider bewaakt. Ten derde vulden de kinderen van 10 tot 12 jaar een korte vragenlijst in over het desbetreffend thema. De kinderen beantwoorden een tiental vragen op een 3-puntenschaal; gaande van 'ja', een beetje/soms, tot 'nee' een bijkomende antwoordmogelijkheid 'ik weet het niet' werd eveneens voorzien.

De sessies verlopen via een vaste structuur. Er wordt telkens gewerkt met twee leeftijdsgroepen om rekening te houden met het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Eerst is er een kennismakingsronde. De kinderen kennen elkaar al van op de vakantiewerking, maar ze stellen zich nogmaals voor en ook de psycholoog stelt zich voor. Daarna duidt de psycholoog het opzet en het doel van de oefening aan de kinderen en maken ze samen een aantal afspraken. Na deze kennismaking en algemene duiding van het project, introduceert de psycholoog het thema, dit is één van de rechten van het kind. De oudste groep (10-12jaar) vult eerst de vragenlijst in en gaat daarna aan de slag met de creatieve methodiek waarop het groeps gesprek volgt. De jongste groep (7-9 jaar) start onmiddellijk met de creatieve methodiek. De gesprekken duren telkens ongeveer een uur. Alle kinderen zijn op elk moment vrij de participatieoefening te verlaten en niet meer deel te nemen.

"Het was goed dat ze naar me luisterden. Ik vond het ook niet zo moeilijk om te antwoorden op de vragen."

Deelnemend kind

Vorm van participatie

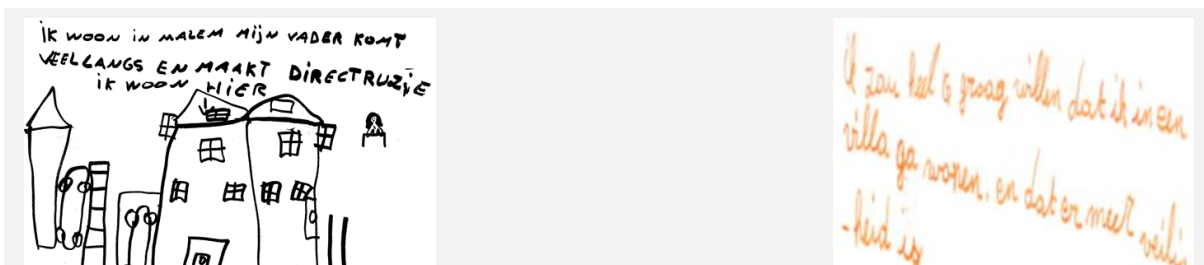
Door de participatieoefeningen krijgen de kinderen een stem in het groeiactieplan kinderarmoede en worden hun knelpunten en signalen doorgegeven aan bevoegde beleidsinstanties en organisaties.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De participatieoefening geeft kinderen in armoede een stem in het beleid. Het project werkt ook versterkend, de kinderen leren zo dat ze de moeite waard zijn om naar te luisteren wat een positieve invloed heeft op hun zelfwaardering. Door de participatie kunnen structuren aangepast worden waardoor kinderen en gezinnen in armoede de uitsluiting minder ervaren.

Succesfactoren

- De vertrouwde omgeving
Doordat de kinderen elkaar al kennen heerst er een veilig klimaat in de groep om open met elkaar te spreken over moeilijke thema's. De kinderen leren hun situatie te duiden en leren ook vaardigheden aan zoals luisteren naar elkaar, elkaar laten uitpraten en wachten op hun beurt. Omdat de psychologen de nood detecteren om over hun moeilijke en kwetsbare situatie te praten, wordt tijdens de participatieoefening een veilig klimaat gecreëerd waardoor kinderen open durven praten over moeilijke thema's. Ze hoeven zich niet te schamen over hun situatie en zich anders voordoen, wat dikwijls op school wel zo is. Kinderen herkennen bij anderen ook gelijkaardige situaties en leren zo dat ze niet alleen zijn met deze moeilijkheden.
- Beleidsparticipatie
Kinderen in armoede krijgen een stem in beleid en kunnen hun knelpunten signaleren. Door de signalen van kinderen zet het kinderarmoedebeleidsplan in op de financiële en emotionele noden van kinderen binnen het gezin. Door jaarlijks naar de kinderen te luisteren, is het OCMW Gent op de hoogte van de thema's die leven bij hen. Daardoor kan het ook nieuwe signalen en veranderde noden in kaart brengen en tijdig inspelen op signalen.

EL SISTEMA BELGIUM	
Initiatiefnemer(s)	Vzw Réseau de Musiciens-Intervenants en Atelier
Website	www.remua.be
Startjaar	2004
Adres	Boondaalsesteenweg 6 (bus 16)
Stad	1050 Elsene
Contactpersoon	Sarah Goldfarb, artistiek en pedagogisch directeur
T	02 537 74 38 – 0484 62 08 23
E	info@remua.be
Thema('s)	Toegang tot cultuur, burgerschap, sociaal kapitaal, sociale cohesie
Doelgroep	3+ jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • FWB • COCOF • Nationale Loterij, Viva for Life, Koning Boudewijnstichting, Fondation Heusghem, Fonds Baillet Latour, Stichting Koningin Paola, Stichting Paul Suzanne Renée Lippens, enz.

Doelstellingen

De in Elsene gevestigde vzw Réseau de Musiciens-Intervenants en Atelier (ReMuA) werd in 2004 opgericht en streeft de gelijkheid van kansen na. Daarom biedt de vzw een intensieve muziekbegeleiding aan kinderen in op schoolvlak en qua buitenschoolse opvang achtergestelde wijken. Via die begeleiding streeft de vzw drie subdoelen na: een educatief doel (slagen op school), een sociaal doel (een betere maatschappelijk integratie) en een artistiek doel (leren zingen en een instrument bespelen).

'El Sistema Belgium', het belangrijkste project van ReMuA, past in dat kader. Het is geïnspireerd op een Venezolaans project met dezelfde naam, waarmee het zijn waarden deelt: muziek als vector voor sociale samenhang.

Methodologie, actoren en partners

Het project 'El Sistema Belgium' loopt in Brussel en in Luik, van september tot juni, in scholen die positieve discriminatie toepassen (tijdens en na de schooluren). Het loopt over 5 jaar, met een jaarthema dat verband houdt met de evolutie van de kinderen (jaar 1: ontdekking van muziek en zang, jaar 2: keuze van een instrument, jaar 3: beter het instrument leren bespelen, enzovoort). Voor elk jaar zijn er workshops, culturele activiteiten, concerten, voorstellingen enzovoort. Het begeleidingsteam bestaat uit 35 personen. De muziekpraktijk laat de begeleiders toe om ook aan andere vaardigheden te werken, zoals de kennis van het Frans, het leiden van een groep en het opbouwen van zelfvertrouwen. Daarnaast kunnen ze leerproblemen aanpakken, bijvoorbeeld door de manier waarop het instrument wordt gehanteerd.

Onderwijzend personeel en partners uit verenigingen en de culturele wereld worden bij de activiteiten betrokken. Doordat het project op meerdere niveaus wordt gefinancierd, is het mogelijk om de activiteiten gratis aan te bieden. Materiaal kan aan een aan het gezinsinkomen aangepaste prijs worden gehuurd.

Participatievorm(en)

Over het verloop van het project, dat weliswaar een strikte artistieke richting volgt, kunnen de kinderen hun mening en hun wensen kenbaar maken. Zij worden gestimuleerd om het project regelmatig te evalueren in een algemene vergadering waarop zowel jongeren als begeleiders aanwezig zijn. De zelfevaluatie van het project tijdens die vergaderingen biedt de gelegenheid om naar ieders wensen te luisteren en dat luisteren ook te stimuleren.

De kinderen uit de scholen die aan het project deelnemen worden gestimuleerd om met de hulp van partners en begeleiders een lied te schrijven. In die liedjes kunnen de kinderen actuele thema's of culturele kwesties die hen na aan het hart liggen, aansnijden. Muzikanten begeleiden het creatieve proces.

“De repetities brengen jongeren samen rond een gemeenschappelijk artistiek project: ondanks de aanvankelijke moeilijkheden ontstaan er een sociale band en samenhang binnen een groep”

[Een begeleider van ReMuA]

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De aanpak van de muziekstudie stimuleert kinderen om elkaar te helpen. De jongeren die het best met hun instrument overweg kunnen, worden uitgenodigd om wie het wat moeilijker heeft, te begeleiden.

De duur van het project versterkt de vertrouwensband met de gezinnen, die zich meer openstellen naarmate ze hun kind bij de muzikale activiteiten zien openbloeien.

Op die manier helpt het project om het isolement bij kinderen uit een arm milieu en bij hun gezin te doorbreken. Het geeft het kind meer zelfvertrouwen via de concerten voor naasten en in scholen, waardoor het zich bewust wordt van zijn plaats in de maatschappij.

Succesfactoren

- De driedelige benadering: artistiek, educatief en sociaal.
- De bevordering van de emancipatie van jongeren via het leren van muziek.
- Het partnerschap met uiteenlopende structuren (Flagey, Bozar, Musiq'3, Le BRASS enzovoort).
- Het doel van het project, dat eindigt in een voorstelling, wat ertoe moet leiden dat de doelgroep zich aansluit.

JES VZW

Initiatiefnemer(s)	JES vzw
Website	http://www.jes.be/
Opstartjaar	1984
Adres	Werkhuizenstraat 3
Gemeente	1080 Sint-Jans-Molenbeek
Contactpersoon	Liselotte Vanheukelom
T	02 411 68 83
E	liselotte.vanheukelom@jes.be
Thema	Burgerschap, sociaal kapitaal & sociale cohesie
Doelgroep	Kinderen en jongeren tussen 6 en 25 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">In 2016 had JES vzw 57 contracten met verschillende overheden

Doelstellingen

JES is een stadslabo voor kinderen en jongeren in Antwerpen, Brussel en Gent en focust tevens op expertisedeling met professionals en beleid. Voor JES is de stad met haar uitdagingen en kansen een ideale voedingsbodem om deze doelstellingen te bereiken. Of het nu gaat om de publieke ruimte, de arbeidsmarkt of cultuur, steden zijn steeds in beweging en de dromen en noden van de jonge stedelijke bevolking veranderen mee. Met nieuwe projecten en methodieken gaat JES steeds op zoek naar manieren om beter tegemoet te komen aan de vragen van haar doelgroep.

Methodologie, actoren en partners

JES houdt als stadslabo continu de vinger aan de pols en wil steeds vernieuwende initiatieven ontwikkelen om in te gaan op de veranderingen eigen aan stedelijke ontwikkelingen. De organisatie kijkt hierbij in de eerste plaats naar het potentieel dat de stad en de jongere te bieden hebben. JES biedt jongeren een omgeving waarin ze kunnen experimenteren en hun talenten en competenties kunnen ontdekken en ontwikkelen. De organisatie zet hierbij in op leertrajecten met een competentiegerichte aanpak, participatietrajecten met een focus op competentie-ontwikkeling en op jongeren stedelijk leiderschap te laten opnemen. De versterking van het individu moet leiden tot een bredere impact op de buurt en de stad. Daarnaast wil JES samen met jongeren een hoofdrol spelen in het debat over jong zijn in de stad. De organisatie ondersteunt jongeren in hun groeiproces als woordvoerder en leider van hun generatie. Tegelijkertijd versterkt JES hun stem door expertise opgebouwd uit praktijkervaring te delen met partnerorganisaties en beleidsmakers.

In het ontwikkelen van vernieuwende initiatieven, streeft JES ernaar de jongere te benaderen in zijn geheel met aandacht voor de verschillende levensdomeinen. Hierbij wil JES de muren slopen tussen beleidsdomeinen en projecten te ontwikkelen op het kruispunt van jeugdwerk, opleiding, werk en welzijn. JES werkt ook vindplaatsgericht en gaat naar de plaatsen waar jongeren zich bevinden en elkaar ontmoeten. Vanuit hun vertrouwde omgeving stimuleert de organisatie jongeren in wat zij willen ondernemen.

JES kijkt met een open blik naar de buitenwereld om te vernieuwen en partnerschappen aan te gaan. Enerzijds functioneert JES als een netwerk waarbij het ondersteunend model op landelijk niveau ondersteuning biedt aan de JES-praktijken die zich op lokaal niveau ontwikkelen. JES werkt steeds samen met lokale jeugdwerkorganisaties, cultuurhuizen, organisaties uit de samenlevingsopbouw, het welzijnswerk, het onderwijs en met lokale overheden. Anderzijds is JES op het bovenlokale niveau een partner voor steunpunten zoals sport (ISB), arbeidsmarkt (o.a. Werkplekarchitecten) en Jeugdwerk (Ambrassade, Vlaamse jeugdraad). Waar mogelijk fungeert JES als “een hub” waarbij het een platform is waar actoren uit verschillende sectoren elkaar ontmoeten. JES werkt ook met organisaties die actief zijn met dezelfde stedelijke groepen methoden voor jeugdwerk met die specifieke doelgroepen uit.

Tot slot zet JES in op reflectie op de organisatie door academici uit te nodigen om onderzoek te doen. Hierdoor krijgt JES een theoretisch kader voor hun benadering die sterk praktijkgericht en pragmatisch is. Anderzijds krijgen onderzoekers toegang tot de jongeren waarmee ze in dialoog willen gaan. Met Hogescholen werkt de organisatie samen rond kwalificerende trajecten voor vrijwilligers en medewerkers van JES, omgekeerd is JES een oefen- en reflectieterrein voor studenten en docenten.

Vorm van participatie

JES stelt de noden en drijfveren van de jongeren centraal en werkt zoveel mogelijk ervaringsgericht en groepsgericht. De organisatie hanteert een participatieve methodiek waarbij het vertrekt vanuit de leefwereld, talenten en drijfveren van de jongeren. In de trajecten die JES met jongeren opzet, staan de jongeren zelf aan het roer en worden ze mede-eigenaar van hun projecten, buurt en stad.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

JES geeft jongeren tools om hun traject in handen te nemen, invloed uit te oefenen op hun directe omgeving en de stad beter te maken. Door jongeren te versterken, vormt JES een belangrijke schakel om te vermijden dat jongeren in armoede terecht komen of om jongeren te helpen ontsnappen uit een armoedesituatie. Door in dialoog te gaan met het jeugdwerk, andere sectoren, het stedelijke jeugdbeleid en met de publieke opinie, zet JES in op interne en externe expertisedeling. Dit kan mogelijk bijdragen tot het oplossen van fundamentele structurele problemen.

Succesfactoren

- Geloof in de jongeren
JES vertrekt niet van de maatschappelijke kwetsbaarheid van jongeren, maar vanuit het geloof dat iedereen talenten heeft die hij kan ontwikkelen. Kinderen en jongeren worden niet gezien als een "probleem", JES wil kinderen en jongeren hun eigen traject laten afleggen op basis van interesses en talenten. Doordat JES "de straat" niet schuwt en er van uitgaat dat iedereen kan participeren, bereikt de organisatie zeer veel kinderen en jongeren die geen of moeilijke toegang hebben tot andere organisaties of instanties.

- Combinatie van methoden
JES werkt competentiegericht, participatief, geïntegreerd, vindplaatsgericht en beleidsgericht met kinderen en jongeren. Met de combinatie van deze methodieken versterkt JES jongeren, maakt het hen mede-eigenaar van de stad en laat het hen een plaats vinden in hun leefomgeving.

JONG KORTRIJK SPREEKT

Initiatiefnemer(s)	Stad Kortrijk en OCMW Kortrijk
Website	www.jongkortrijkspreektvetex.weebly.com
Opstartjaar	2014
Adres	Budastraat 27
Gemeente	8500 Kortrijk
Contactpersoon	Bruno Vandenberghe
T	056 24 48 65
E	bruno.vandenberghe@kortrijk.be
Thema	Burgerschap
Doelgroep	Kinderen tussen 6 en 12 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">Vlaamse gemeenschap: projectsubsidies Thuis in de stad

Doelstellingen

“Jong Kortrijk Spreekt” is een participatieproject voor kinderen wonende of schoolgaand in de Sint-Jansbuurt in Kortrijk, een aandachtsbuurt waar een groot deel van de kinderen die er naar school gaan maatschappelijk kwetsbaar zijn. Het project beoogt vier doelstellingen. Ten eerste heeft “Jong Kortrijk Spreekt” tot doel de Vetexsite – een complex van het voormalige textielbedrijf Vetex – kindvriendelijk te maken door maximale kindparticipatie. Ten tweede wil het project een leerproces opstarten en uitvoeren bij kinderen uit de Kortrijkse Sint-Jansbuurt met betrekking tot participatie en kindparticipatie. Ten derde streeft “Jong Kortrijk Spreekt” ernaar kindparticipatie in te voeren als volwaardig participatiemodel in de stad. Ten vierde tracht het project maatschappelijk kwetsbare jongeren ontwikkelkansen te bieden door eigenaarschap te ontwikkelen over hun buurt. Het project werkt inclusief, het richt zich dus niet specifiek of uitsluitend op kinderen in armoede.

Methodologie, actoren en partners

De Stad Kortrijk en OCMW Kortrijk organiseren dit project en werken samen met de basisscholen Driehofsteden, V-tex en Sint-Jozef. Daarnaast werkt vzw Quindo mee aan het project. Dit is een community medialab waar Kortrijkse jongeren kunnen experimenteren met allerlei vormen van media.

“Jong Kortrijk Spreekt” bestaat uit vier fasen. In de eerste fase worden de kinderen uit de drie basisscholen bevraagd over de kindvriendelijke aanpassingen die ze willen in hun wijk. Hierbij gebruikt het project verschillende methodieken. De jongste kinderen maken tekeningen over de ideale wijk, er zijn klasgesprekken en er worden LOMAP-sessies georganiseerd. LOMAP is een smartphone-app en fotografiestoel waarmee kinderen en jongeren door het toevoegen van kleurcodes en iconen hun mening kunnen geven over een buurt of stad. Door middel van deze fotoapplicatie geven ze in woord en beeld hun visie op wat zij goed vinden aan hun buurt, maar ook wat zij als pijnpunten of problemen ervaren. Tijdens een LOMAP-sessie gaan kinderen met tablets op wandel in de wijk en trekken ze met de LOMAP-applicatie foto's van de plaatsen in de wijk die ze aantrekkelijk of voor aanpassing vatbaar vinden en plaatsen hier een kort tekstje bij. Tegelijkertijd werkt een kindervijverparlement aan de promotie en de

bekendmaking en maakt muurkranten in de scholen en ontwikkelt onder begeleiding van Quindo vzw een website en kindervijljournalaals waarin de kinderen verslag uitbrengen van het project.

In de tweede fase wordt alle input verzameld en gebundeld volgens thema. Een kerngroep (professionals) maakt een eerste selectie van voorstellen waarna het kindervijlparlement nog een selectie maakt. Na deze selecties becijfert de kerngroep de kostprijs van elk voorstel. In de derde fase beslissen de kinderen van de basisscholen uit de wijk welke acties ze willen realiseren door middel van een budgetgame. In een budgetgame krijgen kinderen een beperkt budget en kunnen ze door met elkaar te onderhandelen keuzes maken over de uit te voeren acties in de buurt. De kinderen debatteren in groepjes over de mogelijke voorstellen waarna ze twee scenario's formuleren. Het kindervijlparlement beslist over het uiteindelijke scenario. In de vierde en laatste fase worden de acties uitgevoerd.

Vorm van participatie

In "Jong Kortrijk Spreekt" is maximale kinderpaticipatie een expliciete doelstelling. Kinderen uit de Sint-Janswijk krijgen inspraak in het kindervriendelijk maken van de Vetexsite. Om ook de meest kwetsbare kinderen actief te laten deelnemen aan het project worden de brugfiguren van het OCMW ingeschakeld. Deze brugfiguren zijn actief in de basisscholen die deelnemen aan het project, ondersteunen kwetsbare gezinnen en leggen de brug naar de buurt.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

"Jong Kortrijk Spreekt" is een inclusief project waar alle kinderen ongeacht hun afkomst of thuissituatie aan kunnen deelnemen. Het project geeft aan kinderen (in armoede) een stem waardoor ze het gevoel krijgen dat ze gehoord worden en dat ze meetellen. De projectverantwoordelijken merken bij de kinderen van het kindervijlparlement dat ze mondiger worden, dat hun zelfvertrouwen toeneemt en dat hun zelfontwikkeling gestimuleerd wordt. De participatie aan het project zorgt er dus voor dat kinderen empowered worden. "Jong Kortrijk Spreekt" zorgt ervoor dat kinderen in armoede de uitsluiting minder ervaren. Door eigenaarschap te krijgen over de wijk, door voorstellen te formuleren en door uiteindelijk te beslissen welke acties doorgevoerd worden, krijgen de kinderen een participatieve rol in de maatschappij. Bovendien ontwikkelen de kinderen gedurende het project vaardigheden door te overleggen, af te stemmen, keuzes te maken en prioriteiten te stellen.

Succesfactoren

- De multidisciplinaire aanpak:
Een kernteam bestaande uit vertegenwoordigers van de stadsdienst Jeugd van de Stad, de gebiedswerking, het buurtwerk en Quindo vzw volgt het project op. Elke vertegenwoordiger geeft vanuit de eigen discipline input. Quindo vzw begeleidt de kinderen in het maken van een website en een kindervijljournalaal. Buurtwerk OCMW is de operationele trekker van het project op het terrein. De programmaregisseur kindvriendelijk Stad vormt de brug naar het beleid.
- De inclusiviteit van “Jong Kortrijk Spreekt”:
Het project staat zowel voor uit kinderen uit kwetsbare gezinnen en kinderen uit minder kwetsbare of sterke gezinnen open. Hierdoor vermijdt het project stigmatisering en is er een diversiteit in de achtergrond van de kinderen die participeren aan het project.

B(R)ABEL EN CIRCUSTOEREN

Initiatiefnemer(s)	De Mobil vzw
Website	https://www.demobil.be/
Opstartjaar	2015
Adres	Valkerijgang 26
Gemeente	3000 Leuven
Contactpersoon	Annelies Sterckx
T	+324 87 90 59 33
E	info@demobil.be
Thema	Mentale gezondheid, opvoedingsondersteuning, sociale cohesie, sociaal kapitaal
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met kinderen van nul tot 6 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Projectmiddelen• POD Maatschappelijke Integratie• Koning Boudewijnfonds.

Doelstellingen

Met B(r)abel en circustoeren wil de Mobil de ontwikkeling van jonge kwetsbare kinderen en hun ouders ondersteunen en de ouder-kind interactie bevorderen. Het project wil ook jonge kwetsbare gezinnen helpen bij het verruimen van hun netwerk. Daarnaast beoogt Br(a)bbel en circustoeren de toeleiding van jonge kwetsbare gezinnen naar de reguliere preventieve werking van inloopteam de Mobil, naar andere ontmoetingsplekken voor jonge kinderen en naar bredere maatschappelijke dienstverlening.

Methodologie, actoren en partners

De b(r)abelkaravaan is het vertrekpunt van b(r)abel en circustoeren, waarbij de Mobil een (circus-)tent gebruikt als mobiele ontmoetings-plaats. De b(r)abelkaravaan werkt vindplaatsgericht en outreachend door specifiek naar sociale woonwijken of wijken te trekken waarvan het weet dat er kwetsbare

“Ik vind De B(r)abelkaravaan heel belangrijk. Er is hier gezelligheid, warmte, een koffietje om te drinken. De kinderen kunnen samen spelen, samen ruzie maken, kortom leren samenleven. Als mama kan je hier ook vragen stellen aan de andere mama’s en aan de medewerkers.”

Deelneemster

gezinnen wonen en hen uit te nodigen. Het is niet zo dat deelnemers aan bepaalde criteria moeten voldoen: iedereen uit de buurt is welkom. De focus van de b(r)abelkaravaan ligt op het stimuleren van ontmoeting waardoor gezinnen hun banden met de buurt versterken en zich onderling verbinden. Deze ontmoetingen moeten er uiteindelijk toe leiden dat ouders hun verhaal aan elkaar vertellen en steun kunnen bieden aan elkaar. Meestal spitsten deze gesprekken zich toe op (de opvoeding van) kinderen. De medewerkers ondersteunen deze gesprekken maar treden niet op als experts in opvoeding, maar als experts in het verwelkomen, verbinden en versterken van mensen. Het gaat niet om het geven van opvoedingstips, maar om het stimuleren van het netwerk van de ouders met de buurt en met lokale organisaties.

De b(r)abelkaravaan stelt het ontmoeten niet voor als een perfect harmonieus gebeuren. Ouders met jonge kinderen samenbrengen zorgt ook voor spanningen met betrekking tot opvoeding. Bij confrontaties nemen medewerkers geen standpunt in en/of hebben ze geen waardeoordeel klaar over de situatie. Ze benoemen de situatie op zich en zetten de ouders aan tot mentalisatie: het trachten te benoemen van de gedachten en gevoelens van de ander. Op die manier wordt de deskundigheid van de ouder gesterkt: hij of zij weet het best hoe zijn of haar kind aangepakt moet worden.

De b(r)abelkaravaan versterkt ook de banden met lokale sociale voorzieningen. Dit gebeurt enerzijds voor ouders die langskomen bij de b(r)abelkaravaan, maar niet in staat zijn om tot ontmoeting of spel met kind over te gaan omdat hun acute problemen de mentale ruimte innemen om zich te openen voor anderen. Deze ouders kunnen hun problemen vertellen en zoeken samen met de medewerker(s) naar oplossingen, indien nodig voorziet de b(r)abelkaravaan begeleide doorverwijzing. Anderzijds onderneemt de b(r)abelkaravaan acties voor alle kwetsbare gezinnen om hen te laten kennismaken met de reguliere werking van het inloopteam de Mobil. Ontmoetingsplaatsen die georganiseerd worden door Huis van het Kind en Speel-o-droom komen ter sprake tijdens activiteiten. Er werd eveneens een gezamenlijk bezoek gebracht aan de Leuvense ontmoetingsplaats Girafant waar deze werkingen plaatsvinden. Ouders en kinderen konden zo, na een eerste kennismaking met ontmoeting voor ouders en jonge kinderen, de stap zetten naar een ontmoetingsplaats gericht op de algemene bevolking. Tot slot gingen ouders op bezoek bij 2 Leuvense kinderopvangplaatsen en bij vijf scholen waardoor de gezinnen voeling konden krijgen met het idee kinderopvang en het idee school.

Bij de B(r)abelkaravaan staat spelen centraal. De ouders komen met hun kinderen om samen te spelen en kinderen komen via spel in contact met andere kinderen. Het speelgoed dat gericht is op kinderen van 0 tot 6 jaar heeft een belangrijke functie: kinderen spelen met het speelgoed en komen zo in contact met elkaar, het speelgoed verbindt de kinderen onderling. Bovendien zijn ouders snel geneigd om met elkaar in contact te treden als ze hun kinderen samen zien spelen, het vormt een aanknopingspunt tot een gesprek. Het speelgoed heeft dus een dubbele 'verbindende kracht': het verbindt niet alleen de kinderen maar ook de ouders. Het project b(r)abel en cirkustoeren voegt aan de b(r)abelkaravaan de methodiek 'cirkusmotoriek' toe. Deze methodiek zorgt ervoor dat het zowel bij kleine als bij grote gezinnen mogelijk is om interactie tussen ouders en kinderen te ondersteunen. De methodiek start met eenvoudige spelletjes en bouwt op naar acrobatische kunstjes. Op een speelse manier daagt het kleuters uit en worden ze zich bewust van hun lichaam.

Vorm van participatie

Kwetsbare gezinnen kunnen vrij deelnemen aan de activiteiten van b(r)abel en cirkustoeren. De buurtbewoners bepalen zelf de inhoud van de gesprekken, terwijl de kinderen zelf de inhoud van de activiteiten kunnen bepalen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

B(r)abel en cirkustoeren stimuleert enerzijds ontmoeting tussen kwetsbare gezinnen, wat bijdraagt tot de opbouw van sociaal kapitaal en tegelijkertijd de sociale cohesie van een buurt versterkt. Anderzijds bereikt het project door de laagdrempeligheid kwetsbare gezinnen die niet door andere projecten bereikt worden en brengt het kwetsbare gezinnen in contact met reguliere werkingen. We kunnen besluiten dat het project bepaalde uitsluitingen wegneemt voor kwetsbare gezinnen.

Succesfactoren

- **Cirkomotoriek**
Door deze methodiek was het mogelijk om ook grotere gezinnen te laten aansluiten en ondersteuning te bieden in de ouder-kind interactie.
- **Outreaching en vindplaatsgericht**
B(r)abbel en cirkustoeren gaat zelf op zoek naar kwetsbare gezinnen en nodigt hen zelf uit om mee te doen met het project. Dit verlaagt de drempel voor kwetsbare gezinnen om te participeren.

BRUGGEN OVER TROEBEL WATER

Initiatiefnemer(s)	Buurtwerk 't Lampeke vzw
Website	http://www.lampeke.be/
Opstartjaar	2016
Adres	Riddersstraat 147
Gemeente	3000 Leuven
Contactpersoon	Lieven Verlinde – Barbara Van Dael
T	016 23 80 19
E	lieven@lampeke.be – barbara@lampeke.be
Thema	Burgerschap, sociale cohesie, non take-up van rechten
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Eigen middelen• Koning Boudewijnstichting, Nationale Loterij

Doelstellingen

Bruggen over troebel water vertrekt vanuit de vaststelling dat er een verhoogde nood is bij kwetsbare gezinnen, medewerkers en het ruime middenveld om in te spelen op het ontwikkelen van 'een relatie' als doel op zich en niet als middel om hulp te bieden: mensen (in armoede) willen mens zijn en niet hulpvrager. Daarom wil het project aantonen dat een brugfiguur een onmisbare schakel is voor de kwetsbaarste gezinnen om hulp- en dienstverlening te realiseren. Bruggen over troebel water wil brugfiguren binnen het nuldelijnswerk een volwaardige en integrale plaats geven als partner bij het werken met kwetsbare gezinnen. Dit project moet tevens het beleid inspireren rond het versterken van nuldelijnswerk en een brede maatschappelijke mobilisatie rond armoede sensibiliseren, waarbij solidariteit en verantwoordelijkheid centraal staan.

Methodologie, actoren en partners

Bruggen over troebel water onderneemt vijf concrete acties. Ten eerste start buurtwerk 't Lampeke een designgroep op om het volledige traject te ondersteunen en bij te sturen. De designgroep bestaat uit medewerkers van buurtwerk 't Lampeke, HIVA, mensen uit de bedrijfswereld, experts uit het middenveld, onderwijspartners en ervaringsdeskundigen. In samenwerking met HIVA organiseert het project diepte-interviews en thematische focusgroepen (werk, onderwijs, ..) om te reflecteren over het werken met brugfiguren en voert het effectenmetingen uit.

Ten tweede start het project nieuwe trajecten op met brugfiguren die aan de slag gaan met kwetsbare gezinnen uit het buurtwerk 't Lampeke. De essentie van het project is niet het realiseren van brugfiguren, maar van bruggen die kunnen blijven bestaan. De brugfiguren bouwen bruggen om de grondrechten te realiseren voor de meest kwetsbare gezinnen, waarbij een relatie aanbieden een doel op zich is en niet een middel om hulp te bieden. De bedoeling is om af te stappen van gever en nemer en te werken aan een gelijkwaardige relatie, waarbij zowel de gezinnen als de brugfiguur kwetsbaar (durven) zijn. De brugfiguur handelt als een vertrouwenspersoon die samen met de gezinnen aan de slag gaat en hun stem

versterkt. Tegelijkertijd start de brugfiguur een leerproces op waarin kwetsbare gezinnen zichzelf leren zien als een deel van de maatschappij.

Ten derde wil Bruggen over troebel water acties opzetten met partnerscholen (basisonderwijs en opleiding leerkrachten), vanuit bestaande samenwerking in de praktijk rond vorming, intervisie, uitwisseling activiteiten met kinderen en gezinnen.

Om, ten vierde, het nuldelijnswerk te inspireren, organiseert het buurtwerk 't Lampeke enerzijds inspiratiedagen met het middenveld, het lokaal (o.a. Huis van het Kind) en het bovenlokaal netwerk. Anderzijds plannen het project dialoogmomenten met Netwerk tegen Armoede rond het werken met brugfiguren binnen nuldelijnswerk in andere verenigingen.

Tot slot wil Bruggen over troebel water samen met de bedrijfswereld concrete acties ontwikkelen. Het project is in gesprek met enkele bedrijven, waarbij dialoog wordt opgestart rond wat 't Buurtwerk Lampeke, de respectievelijke bedrijven, de ruimere bedrijfswereld en de maatschappij samen kunnen ondernemen in het armoedebestrijding. Anderzijds moet het overleg leiden tot concrete acties rond tewerkstelling, huisvesting, opleiding en algemeen samenleven.

Hoewel er al krijtlijnen zijn over wat een brugfiguur concreet doet, ligt de rol van een brugfiguur nog niet volledig vast. Het is net de bedoeling om binnen Bruggen over troebel water in samenwerking met verschillende partners tot een definiëring van brugfiguur te komen. Momenteel nemen de personeelsleden van buurtwerk 't Lampeke de rol van brugfiguur op, maar in overleg met de verschillende partners wordt nagegaan wie dit nog allemaal zou kunnen opnemen. Er is ook een structurele samenwerking met het project Parelcoaches (Huis van het kind Leuven) die met brugfiguren werken bij pas bevallen moeders.

Vorm van participatie

In Bruggen over troebel water proberen de brugfiguren samen met gezinnen aansluiting te vinden tot de maatschappij en de sociale grondrechten te garanderen. De brugfiguren en de gezinnen handelen vanuit een gelijkwaardige positie, om samen tot gedragen oplossingen te komen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Een grote groep mensen in armoede en sociale uitsluiting vragen om een relatie, ze willen erbij horen en van tel zijn. Bij Bruggen over troebel water focussen brugfiguren niet op hulpverlening, maar op het realiseren van een gelijkwaardige plaats in de maatschappij. Doordat gezin en brugfiguur samen op weg gaan, doordat brugfiguur en gezin samen bepaalde uitsluitingen wegnemen, worden gezinnen sterker en kunnen ze aansluiting vinden bij de maatschappij

Succesfactoren

Verbinding tussen organisaties - Bruggen over troebel water creëert verbinding tussen scholen, hulpverlening, het middenveld, bovenlokale organisaties en bedrijven. Vanuit deze verbinding worden brugfiguren gedefinieerd en wordt er een draagvlak ontwikkeld op een andere manier naar hulpverlening en oplossingsmodellen te kijken.

Persoonlijk contact - De brugfiguren van buurtwerk 't Lampeke staan dicht bij de gezinnen in armoede en gaan samen met de gezinnen op pad. De brugfiguren hebben een sterk persoonlijk contact met de gezinnen, maar waken er tegelijkertijd over dat ze steeds vervangbaar blijven. Dat een brugfiguur weg valt, mag voor de gezinnen niet impliceren dat zij opeens opnieuw bij nul staan.

WIJLAND

Initiatiefnemer(s)	De RuimteVaart vzw
Website	http://www.deruimtevaart.be/projecten/project/gezinswerking-wijland
Opstartjaar	2016
Adres	Valkerijgang 26
Gemeente	3000 Leuven
Contactpersoon	Lien Van Biesbroeck
T	016 67 90 04
E	lien.deruimtevaart@gmail.com
Thema	Burgerschap, mentale gezondheid, sociaal kapitaal, sociale cohesie
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met kinderen tussen 0 en 12 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Subsiëring Kind & Gezin

Doelstellingen

Met het project Wijland wil de RuimteVaart ruimte creëren voor en samen met gezinnen in armoede. Ruimte wordt opgevat als fysieke groene ruimte in de stad, sociale ruimte waar gezinnen elkaar kunnen ontmoeten en mentale ruimte waar gezinnen in armoede de armoede even op pauze kunnen zetten en nieuwe manieren ervaren om naar de opvoedingsrelatie te kijken. Het is de bedoeling dat gezinnen in armoede in deze ruimte samen kunnen ontdekken, spelen en groeien.

Methodologie, actoren en partners

Het doel van het project is het maken van ruimte voor en samen met gezinnen in armoede. Wijland creëerde een bijkomende fysieke groene ruimte om te kunnen spelen in de vereniging en in de stad. Deze fysiek groene ruimte is het Katelijnepark, een weinig gekend en wat verwaarloosd parkje. De RuimteVaart werkte samen met de stad Leuven, de jongeren van Arktos (Vlaams expertisecentrum dat kinderen en jongeren versterkt waar nodig, en ouders, scholen, partners, overheden en de bredere samenleving ondersteunt om hetzelfde te doen), gezinnen in armoede en buurtbewoners een ontwerp voor het park uit. Het Katelijnepark groeide uit tot een gedeelde en kindvriendelijke ruimte met een grote moestuin, een plek voor kleinfruit, zitruimte en speelruimte. De groene ruimte fungeert als een sociale ruimte waar gezinnen samen aan het stuur zitten. Met de sociale ruimte wil Wijland enerzijds verbinding maken in de buurt tussen groepen die, hoewel ze dicht bij elkaar wonen en werken, elkaar niet kennen. De gezinnen, jongeren van Arktos en buurtbewoners nemen gezamenlijk deel aan een stuurgroep waar het project inzet op participatiemethodieken en op samenwerken. Anderzijds moet de sociale ruimte het isolement doorbreken en het netwerk verbreden van kwetsbare gezinnen. Het project wil sterk geïsoleerde gezinnen bereiken door hen aanklampend en actief uit te nodigen via huizeboeken en telefoontjes. Wijland organiseert ook bijkomende laagdrempelige en feestelijke activiteiten zoals kleine receptietjes en minifeestjes. Deze activiteiten beogen ontmoeting over de grenzen van organisaties, leeftijd en sociaaleconomische en socio-culturele afkomst. Daarnaast organiseert Wijland om de week een oudergroep en een ouder-kind-groep. Met een vaste groep wordt gepraat over samenleven en worden de activiteiten uitgebreid besproken. Tot slot is er een vaste groep kwetsbare gezinnen die naar Wijland

komen om deel te nemen aan groepswork. Vooraf legt deze groep vast welke activiteiten er zullen plaats vinden, hoe ze dit zullen organiseren en wie wat zal doen. Wijland richtte ook een facebookgroep op waardoor mensen elkaar fysiek minder vaak zagen, foto's kunnen bekijken of elkaar uitnodigen of tips geven.

Wijland wil tot slot mentale ruimte creëren voor de relatie tussen ouders en kinderen. Wie in armoede leeft, loopt vaak gebukt onder vele zorgen. Armoede zorgt er soms voor dat er weinig ruimte is om onbevangen te genieten en te spelen met de kinderen, naar hen te kijken en in te spelen op hun spel en de dingen die hen bezig houden. In het park wil Wijland de armoede even op pauze te zetten en tijd en ruimte maken voor het samen spelen en tuinieren van ouders en kinderen. De ruimte die hier ontstaat geeft de mogelijkheid om nieuwe manieren te ervaren om naar de opvoedingsrelatie te kijken. Kinderen en ouders ontdekken nieuwe perspectieven op hun relatie, ze kunnen uitproberen in een sfeer van rust, vertrouwen en nabijheid.

De gezinnen komen bij Wijland terecht via de reguliere werking van de RuimteVaart en via het inloopteam de Mobil. Daarnaast worden gezinnen doorverwezen door welzijnsorganisaties zoals Kind en Gezin, VCLB en CLB GO en het netwerk Huis van het Kind Leuven. Beschut Wonen Pastya geeft ondersteuning met betrekking tot geestelijke gezondheidszorg en verwijst gezinnen door naar het project. Oficina da Capoeira, 30 CC (cultuurcentrum van Leuven) en diverse culturele organisaties uit Leuven organiseren occasionele activiteiten.

Vorm van participatie

Gezinnen die uitsluiting en armoede ervaren zijn de motor van Wijland: participatie is een doel op zich. De gezinnen geven, onder begeleiding, het project vorm. Zij zijn deelnemer en actor in het project. De gezinnen zijn betrokken in de voorbereiding, de ontwikkeling van ideeën en planning en de uitvoering ervan. Hun continue feedback stuurt het project aan. Samen wordt beslist hoe Wijland nieuwe mensen kan bereiken, hoe de participatie binnen Wijland vorm krijgt en hoe Wijland kan inspelen op de nood aan groene fysieke en sociale ruimte.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Wijland is één van de projecten binnen de RuimteVaart, die als erkende Vereniging waar armen het woord nemen de maatschappelijke structuren die armoede in stand houden probeert bloot te leggen en te veranderen. Het project werkt vooral op de binnenkant van armoede, en tracht ervoor te zorgen dat het samenspel tussen ouders en kinderen alle kansen krijgt, ondanks de constante problemen en druk van armoede. De aandacht voor de opvoedingsrelatie kan de ontwikkeling van kinderen stimuleren en ertoe bijdragen dat het kind (later) uit de armoedesituatie kan ontsnappen. Door de sociaal geïsoleerde positie van gezinnen te doorbreken, krijgen de gezinnen kansen om een netwerk uit te bouwen of alleszins hun zorgen kwijt te kunnen. We kunnen besluiten dat Wijland bepaalde structuren aanpast waardoor gezinnen de uitsluiting minder ervaren.

Succesfactoren

- Ruimte en participatie
Het project biedt ruimte voor gezinnen om de armoedesituatie op pauze te zetten. Wat er in die ruimte dan juist gebeurt en hoe dit gebeurt, leggen de gezinnen volledig zelf vast.
- Preventieve gezinswerking
Wijland biedt een antwoord op de leemte in het hulpverleningsaanbod voor gezinnen in armoede met kinderen op basisschoolleeftijd. Vanaf die leeftijd nemen ouders en kinderen apart deel aan het preventieve hulpverleningsaanbod. Als preventieve eerstelijns gezinswerking, organiseert Wijland een aanbod waar kinderen en ouders samen aan deelnemen.

Foto's © De RuimteVaart

LE BABIBAR	
Initiatiefnemer(s)	Privé-initiatief van een particulier
Website	www.lebabibar.be
Startjaar	2014
Adres	En Neuvicé 58
Stad	4000 Luik
Contactpersoon	Valérie Beghain, oprichtster
T	0486 99 68 99
E	lebabibar@gmail.com
Thema('s)	Kinderopvang, ondersteuning van ouders, sociale samenhang, sociaal kapitaal
Doelgroep	0-3 jaar (hoofdzakelijk) + ouders
Financieringsbronnen	<ul style="list-style-type: none"> • Stad Luik • Provincie Luik • Koning Boudewijnstichting, Viva for Life, Action Vivre Ensemble enzovoort.

Doelstellingen

De vzw 'Le Babibar' biedt een gemeenschappelijke ruimte waar ouders en hun jonge kind(eren) kunnen samenkomen en praten. De vzw streeft meerdere doelen na: ze wil een voor iedereen toegankelijke onthaalruimte bieden, isolement van ouders tegengaan, de vaardigheden van de ouders ontwikkelen, het welzijn van de kinderen bevorderen en het avontuur dat het ouderschap is weer een menselijk gezicht geven.

Methodologie, actoren en partners

Le Babibar is een kleinschalige, voor iedereen toegankelijke structuur, waar de ouders de belangrijkste betrokkenen zijn. De vzw bevordert ontmoetingen tussen ouders en organiseert stimulerende activiteiten voor ouders en kinderen, naast perinatale gezondheidswerkshops.

“Le Babibar, dat zijn vier muren waarbinnen de ouders een antwoord krijgen op hun behoeften.”

[Valérie Beghain, Oprichtster van Le Babibar]

De ouders leiden de activiteiten zelf, zodat de volledige groep baat heeft bij ieders vaardigheden. De gezondheidswerkshops worden gegeven door vrijwillige professionals die in het project geïnteresseerd zijn of die het ontdekten via de 'open deur'-vergaderingen die de vzw organiseert.

Een vaste ploeg van vier deeltijds aangeworven ouders organiseert de verschillende activiteiten. De bijdrage in de kosten en voor de speelse activiteiten is vrij. Voor deelname aan de perinatale workshops wordt een vaste bijdrage op basis van het inkomen gevraagd (2, 7 of 12 euro).

Participatievorm(en)

Le Babibar is een dienst opgericht door en voor ouders. Ouders die dat willen, kunnen een workshop geven waarin kinderen centraal staan. De vzw wil ouders immers stimuleren om hun ervaringen met de rest van de groep te delen.

De werking van Le Babibar, die zeer flexibel is, zet aan tot participatie bij de doelgroep, die zelf verscheidene activiteiten organiseert. De samenwerking tussen ouders staat centraal in dit project.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De specifieke aanpak van Le Babibar en de socioculturele mix van de doelgroep dragen bij aan het bestrijden van het isolement van ouders. Ontmoetingen tussen ouders bevorderen zowel de sociale samenhang als de opbouw van een sociaal kapitaal. De uitwisseling die daaruit voortvloeit, vormt een soort ondersteuning van de ouders. Doordat de vzw buiten het klassieke institutionele kader valt, blijven discriminatie en de vrees voor stigmatisering die daarmee samenhangt beperkt. Op die manier komt de vzw tegemoet aan een groeiende behoefte bij ouders die nergens terecht kunnen. Ten slotte versterken de stimulerende oefeningen en de gezondheidsworkshops de band tussen ouder en kind, waardoor het kind kan openbloeien en de ouders hun vaardigheden kunnen verbeteren. Dankzij de combinatie van die elementen wordt het mogelijk om op uiteenlopende manieren kinderarmoede te bestrijden.

Succesfactoren

- Het participatieve aspect dat steunt op uitwisseling en samenwerking tussen ouders.
- De flexibiliteit van de opvang, waar geen beperking staat op leeftijd of aantal kinderen en waar geen voorwaarden gelden voor sociale of professionele situatie.

ÉQUINOXE FM

Initiatiefnemer(s)	Vzw AMO Centre Liégeois d'Aide aux Jeunes
Website	http://www.equinoxefm.be
Startjaar	<ul style="list-style-type: none">• 2007: School on air• 2016: Fréquence Jeunes
Adres	Équinoxe FM – Rue Montagne Sainte Walburge, 261
Stad	4000 Luik
Contactpersoon	Paul-Emmanuel Boullier, verantwoordelijke CLAJ van de antenne 'Équinoxe'
T	04 224 12 42
E	paul.boullier@Equinoxefm.be
Thema('s)	Jeugdzorg, toegang tot cultuur, burgerschap, sociaal kapitaal
Doelgroep	12+ jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• FWB: Jeugdzorg• Conseil Supérieur de l'Audiovisuel

Doelstellingen

'Équinoxe FM' is een onafhankelijke radio-omroep in de wijk Sainte-Walburge, erkend sinds het einde van de jaren '80 en gericht op muzikale ontdekkingen. Het is bovendien een van de zes antennes van het Centre Liégeois d'Aide aux Jeunes (CLAJ), een Luikse AMO. In dat kader heeft Équinoxe FM de opdracht preventief hulp te bieden aan 0- tot 20-jarigen en hun gezinnen in hun leefomgeving. Vanuit een intergenerationele en multiculturele aanpak laat Équinoxe FM individuen en plaatselijke partners aan het woord en kaart het in zijn uitzendingen thema's in verband met burgerschap aan. Gezien de nauwe band met de sector Jeugdhulp ontwikkelt Équinoxe FM ook uitzendingen waarin specifiek jongeren aan het woord komen.

Methodologie, actoren en partners

Deze socioculturele radio-omroep is een educatief preventiemiddel. Naast de begeleiding, informatie en oriëntatie die elke AMO geeft, biedt hij ook een opleiding tot technicus-radio-omroeper aan, naast stages en projecten voor 12- tot 18-jarigen. Daarnaast zendt hij ook informatiespots uit over jongerenrechten (gemaakt door de AMO's 'SDJ' en 'Droit des Jeunes') en over de rechten en plichten tegenover de Forem.

Het project '**School on air**' is het resultaat van een jaarlijkse samenwerking tussen de Luikse antenne en vijf klassen uit het middelbaar onderwijs. De leerlingen kiezen een thema waarrond ze het hele jaar werken en presenteren zelf hun radioprogramma, dat (van januari tot juni) elke derde donderdag van de maand rechtstreeks wordt uitgezonden. Begeleiders uit de verschillende antennes van de CLAJ ondersteunen de jongeren bij de voorbereiding van hun gedraglijn en leren hun verschillende technieken uit het audiovisuele domein (interview, straatinterview enzovoort). Het project levert uiteindelijk een uitzending van twee uur op, waarin de jongeren aan het woord komen. Zij krijgen bovendien de kans om met professionals te debatteren over maatschappelijke kwesties. De oudsten kiezen en contacteren zelf hun gesprekspartners, terwijl de jongsten professionals kunnen selecteren uit een panel contacten dat door Équinoxe FM wordt voorgesteld.

Omdat het formaat van de uitzending slechts beperkte individuele spreektijd biedt, ontwikkelde de Luikse antenne vanaf september 2016 'Fréquence Jeunes', dat elke tweede vrijdag van de maand wordt uitgezonden en waarin drie jongeren twee uur lang met enkele professionals kunnen debatteren.

Participatievorm(en)

Bij het project 'School on air' ligt de keuze voor het tijdens het programma besproken thema bij de klas. De groep draagt en ontwikkelt het programma, dat ze collectief uitwerkt. Het project 'Fréquence Jeunes' laat meer ruimte om jongeren aan het woord te laten. Zij worden beschouwd als burgers die iets te vertellen hebben over zowel sociale als politieke onderwerpen. Équinoxe FM wil bovendien jongeren autonomie geven en hen bovendien betrekken bij de creatieve fase van de uitzending. De omroep wil dan een jongerenredactiecomité oprichten.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Eenzijds is het de bedoeling dat jongeren via de projecten een actieve rol spelen in de gemeenschap. Anderzijds moeten de projecten het grote publiek bewust maken van wat de deelnemers meemaken. De projecten maken het mogelijk cultuurarmoede te bestrijden. Jongeren krijgen de kans om te leren hoe ze zich mondeling kunnen uitdrukken (ze leren er met name die vaardigheden die adolescenten uit arme middens vaak niet hebben) en om uit hun sociale isolement te komen doordat ze een sociaal netwerk ontwikkelen waar ze op lange termijn op kunnen rekenen. Bovendien bieden de projecten toegang tot individuele begeleiding bij een AMO.

"Ik zou het project als volgt kunnen samenvatten: doorbreken van sociaal isolement; deuren openen voor jongeren"

[Paul-Emmanuel Boullier, verantwoordelijke Equinoxe FM]

Succesfactoren

- De dubbele rol van onafhankelijke radio-omroep en ondersteuningsdienst in een open milieu maakt het mogelijk om met overheidsfinanciering onafhankelijke uitzendingen te maken.
- Het aanzienlijke publiek van Équinoxe FM en de ruime draagwijdte van het project 'School on air' (in tien jaar tijd nam een duizendtal leerlingen deel).
- Het feit dat de projecten elkaar aanvullen (collectief werken aan een uitzending en individuele spreektijd).
- De flexibiliteit van het team en het feit dat het zich aanpast aan de behoeften en de vragen van de jongeren.

LA HALTE-ACCUEIL DE LA BOBINE

Initiatiefnemer(s)	vzw La Bobine
Website	http://www.labobine.be
Startjaar	2000
Adres	Avenue Georges Truffaut, 18/0001 (2e verdieping)
Stad	4020 Luik
Contactpersoon	Samira Ajouaou, pedagogisch coördinatrice jonge kinderen
T	04 342 94 49
E	bobine.ajouaou@gmail.com
Thema('s)	Kinderopvang, sociaal kapitaal, arbeidsbemiddeling
Doelgroep	0-3 jaar + ouders
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• Stad Luik• Provincie Luik & Centre d'Action Laïque de la Province de Liège• FWB: Enfance, Education Permanente• ONE• Waals Gewest: Emploi et Formation, Santé, Action Sociale, Egalité des Chances• COCOF: FIPI• FSE• Fonds David Constant, Koning Boudewijnstichting, Nationale Loterij

Doelstellingen

Arme gezinnen en/of migrantengezinnen worden vaak geconfronteerd met uitsluiting, wat rechtstreekse gevolgen heeft voor het welzijn van de kinderen. Op basis daarvan heeft de vzw 'La Bobine' (gevestigd in Droixhe, een arme wijk in de stad Luik die wordt gekenmerkt door een hoofdzakelijk arme migrantenbevolking) als belangrijkste doel het bevorderen van de integratie van gezinnen met een buitenlandse afkomst, in het bijzonder wat werk en sociaal leven betreft.

Om dat te bereiken biedt ze een interculturele ruimte voor de uitwisseling van ervaringen en informatie, voor opleidingen en actie aan, daarbij steunend op vier elkaar aanvullende sectoren: alfabetisering/Frans leren, sociale inschakeling, gezin en wijk, jonge kinderen. Dankzij de diversiteit van de sectoren is het mogelijk om tegelijkertijd te werken rond beroepsinschakeling, ouderopleiding, de ontwikkeling van een sociaal netwerk en het versterken van de band tussen kind en ouders.

Methodologie, actoren en partners

De Halte-Accueil biedt een deeltijdse opvang met 24 plaatsen voor kinderen van 0 tot 3 jaar. Ze is in de eerste plaats bedoeld voor ouders die een opleiding volgen, die net werk hebben gevonden of die met een noodgeval worden geconfronteerd.

Het is echter niet alleen een kinderopvang. Er worden ook ontmoetingsmomenten voor ouders en kinderen georganiseerd, waardoor kennis kan worden uitgewisseld, bijvoorbeeld over koken, niet alleen tussen ouder en kind (door het kind bij de dagelijkse taken te betrekken), maar ook tussen ouders uit verschillende culturen. Daardoor kunnen ouders een netwerk ontwikkelen, wat hen uit hun isolement haalt. De aanpak is dus uitgesproken inclusief.

De ouders kunnen in de Halte-Accueil ook terecht voor andere diensten die de vzw aanbiedt, zoals cursussen Frans of ondersteuning in de zoektocht naar een job, wat bijdraagt tot hun socioprofessionele inschakeling. La Bobine werkt bovendien samen met Forem en met een instelling die kwalificerende opleidingen voor volwassenen aanbiedt.

Participatievorm(en)

Het team is multidisciplinair en heeft een multiculturele achtergrond. De ouders nemen het initiatief voor de verschillende activiteiten, die ze zelf ook leiden, wat hun *empowerment* bevordert. Zo werden ze bijvoorbeeld enkele jaren geleden aangesproken toen het project Halte-Accueil werd gereorganiseerd. Ze worden ook betrokken bij het beheer van de kinderbibliotheek en kaarten thema's aan die tijdens de 'ouder-kindontmoetingen' met alle betrokkenen worden besproken. In 2004 werkten moeders en opvangwerksters samen aan een dvd waarmee het onthaalproject aan gezinnen met een buitenlandse achtergrond, die het Frans niet altijd goed beheersen, wordt voorgesteld. "Bienvenue à La Bobine" werd gerealiseerd in samenwerking met de vzw Caméra-etc.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De vier aanvullende sectoren van de vzw (alfabetisering en onderwijs van het Frans - vreemde taal, het leven van gezinnen in hun wijk, de Dienst Sociale Inschakeling en de opvang van jonge kinderen) zijn gericht op de inclusie van de gezinnen in de stad Luik via beroepsinschakeling, waarbij hun sociale netwerk wordt ontwikkeld, wat bijdraagt aan de structurele strijd tegen armoede.

"Het doel van de vereniging is een harmonieuze integratie van gezinnen van buitenlandse afkomst te bevorderen"

[Dagboek van het project]

Succesfactoren

- Het doeltreffende partnerschap met een instelling die kwalificerende opleidingen voor volwassenen aanbiedt.
- De betrokkenheid van de ouders bij de activiteiten in de Halte-Accueil, naast de sectoroverschrijdende werking bij La Bobine.
- De financiering door verschillende overheden, wat de duurzaamheid van het project bevordert.
- De sociaal-culturele mix.

OUDERCRÈCHE	
Initiatiefnemer(s)	Collectief van ouders
Website	www.crecheparentalelln.be
Startjaar	2004
Adres	Avenue de l'Espinette, 16
Stad	1348 Louvain-la-Neuve
Contactpersoon	Françoise Defourny, stichtend lid Laurence Hautfenne, psycholoog
T	010 24 42 52
E	creche@crecheparentalelln.be
Thema('s)	Kinderopvang, opvoedingsondersteuning
Doelgroep	0 – 3 jaar en ouders
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • OCMW van Ottignies-Louvain-la-Neuve • Provincie Waals-Brabant • ONE • Université Catholique de Louvain (UCL)

Doelstellingen

De oudercrèche van Louvain-La-Neuve (LLN) werd in 2004 opgericht door een groep ouders en plaatselijke verenigingen die een antwoord wilden bieden op enerzijds het gebrek aan plaats in kinderdagverblijven in het algemeen en anderzijds het feit dat een deel van de bevolking niet in de kinderopvang terecht kan. De crèche wordt als proefproject door de ONE gesubsidieerd (eerste oudercrèche in België) en wil steun bieden aan ouders, de sociale mix bevorderen en de dienstverlening voor alle gezinnen toegankelijk maken.

Methodologie, actoren en partners

Oudercrèches zijn kleine structuren die kinderen tussen 0 en 3 jaar opvangen. Het bijzondere is dat ze beheerd worden door ouders en professionals samen. In de oudercrèche van Louvain-La-Neuve zijn er 14 plaatsen. Er worden kinderen uit alle socioculturele middens opgevangen. Met name ouders die nog studeren, vluchtelingen, werklozen en personen in een beroepsinschakelingstraject kloppen er aan en krijgen er bijzondere aandacht. In ruil voor een korting van 10% besteden de ouders 3 uur per week aan het dagelijkse leven en het beheer van de crèche. Het personeel van de crèche ondersteunt hen bovendien in hun ouderrol. Dat kan op een informele manier (observatie van de aanpak van de professionals of van andere ouders, bijvoorbeeld) of op een formele manier (overleg, advies enzovoort).

De oudercrèche van LLN werkt in een netwerk van structuren binnen het gewest. Zo neemt ze deel aan een project voor dringende opvang, in samenwerking met het Maison Maternelle van Waals-Brabant. Ze droeg ook bij aan de oprichting van het Réseau des Initiatives Enfants-Parents-Professionnels (RIEPP), dat

de oprichting ondersteunt van nieuwe opvangstructuren, naast ouderparticipatie en opleiding van zowel ouders als professionals. De crèche is bovendien lid van de Association française des Collectifs Enfants Parents Professionnels (ACEPP).

Participatievorm(en)

De participatie van de ouders, die als partners van de professionals worden gezien, wordt op drie verschillende manieren bewerkstelligd:

Om te beginnen zorgen ze voor een permanentie van 3 uur per week, waarin ze de professionals bijstaan - en omgekeerd. Bij

“Naast de waardering van de hun rol in het leven van hun kind, worden ouders uitgenodigd om hun rol binnen de structuur op te nemen: er wordt naar hen geluisterd en ze hebben beslissingsmacht.”

[De Clercq, 2015: 4]

die gelegenheid kunnen ze de kinderen activiteiten aanbieden.

Vervolgens worden er ontmoetingen georganiseerd (gewoonlijk eenmaal per trimester, afhankelijk van de vraag bij de ouders) tussen ouders en professionals. Tijdens dat overleg kunnen er pedagogische keuzes worden gemaakt, collectieve beslissingen worden genomen en andere ouders worden ontmoet. Dat alles in een gezellige sfeer.

Ten slotte zijn de ouders ook aanwezig op de Raad van Bestuur (RvB): ze moeten er in de meerderheid zijn. Bovendien zit een ouder de vzw voor. Op die manier ligt de verantwoordelijkheid voor het bestuur van de vzw en voor zijn financiële evenwicht zowel bij de ouders als bij de professionals.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De oudercrèche van LLN geeft personen die gewoonlijk geen toegang hebben tot kinderopvang de mogelijkheid om hun kind naar de opvang te brengen. Ze bevordert de integratie van deze personen in een plaatselijk sociaal netwerk. In dat opzicht draagt ze bij tot het doorbreken van het isolement en de sociale uitsluiting waarmee individuen uit achterstelde middens vaak worden geconfronteerd.

Door hun betrokkenheid bij een lokaal project kunnen ouders leren en voelen ze zich gewaardeerd. Ze krijgen steun in hun ouderschap binnen een kader waar ze als partners van de professionals worden beschouwd. Die ervaring kan ook worden gekoppeld aan een facultatieve ONE-opleiding, die een mogelijke opstap vormt naar beroepsinschakeling in de kinderopvang.

Succesfactoren

- De betrokkenheid van de ouders bij het dagelijkse en het financiële beheer van de crèche.
- De wederzijdse ondersteuning van het multidisciplinaire team en de ouders (de professionals krijgen hulp van de ouders tijdens de permanenties en bieden in ruil ondersteuning bij het ouderschap aan de leden).

crèche parentale

LOKAAL PROACTIEF KINDERRECHTEN GARANDEREN

Initiatiefnemer(s)	Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen vzw
Website	http://www.samenlevingsopbouw-oost-vlaanderen.be
Opstartjaar	2013
Adres	Kazernestraat 80
Gemeente	9160 Lokeren
Contactpersoon	Kozeta Kullolli
T	0491 344 125
E	kozeta.kullolli@samenlevingsopbouw.be
Thema	Burgerschap, gezondheid & onderbescherming
Doelgroep	Gezinnen met kinderen van 0 tot 18 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Samenlevingsopbouw• Stad Lokeren

Doelstellingen

Maatschappelijk kwetsbare gezinnen ontvangen niet altijd de hulp – en dienstverlening waar ze recht op hebben. Deze groep weet niet waar ze terecht kan, krijgt te weinig hulp en ondersteuning en de beschikbare informatie blijkt onduidelijk. De toegankelijkheidsdrempels van de bestaande hulp- en dienstverlening en het ontbreken van een sociaal netwerk versterkt hun situatie van onderbescherming. Daarom wil het project “lokaal proactief kinderrechten garanderen” maatschappelijk kwetsbare gezinnen met kinderen toeleiden naar maatschappelijke dienstverlening, hiaten en overlappingsen in het dienstverleningsaanbod in kaart brengen en voorstellen formuleren om de dienstverlening te verbeteren.

Methodologie, actoren en partners

Het aanbod van het project “lokaal proactief kinderrechten garanderen” bestaat uit drie grote delen.

Ten eerste organiseert Samenlevingsopbouw casemanagement. Via cliëntoverleg krijgen de verschillende hulpverleners zicht op het betrokken gezin en wordt een zorgplan, afgestemd op de noden van het gezin, opgesteld en gecoördineerd. Dit moet leiden tot een ondersteuning van de gezinnen op maat en tot een betere communicatie tussen de verschillende partijen. Casemanagement wordt opgestart op vraag van de hulpverleners die binnen een kwetsbaar gezin werken of op vraag van het gezin zelf.

Ten tweede biedt samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen samen met het wijkgezondheidscentrum, het lokaal gezondheidsoverleg en diverse welzijnsactoren ontmoetings-, vrijetijds- en vormingsactiviteiten aan. Deze activiteiten richten zich op vrouwen en jonge kinderen en hebben welzijn en gezondheid als hoofdinsteek.

Ten derde organiseert Samenlevingsopbouw, in samenwerking met de Mozaart, dialoog van kwetsbare gezinnen met het beleid. Deze dialoog met beleidsactoren beoogt het aanleveren van verbeteringsvoorstellen voor een kwalitatieve hulp- en dienstverlening.

Daarnaast bouwt Samenlevingsopbouw in samenwerking met het CAW, vzw Horizon en de Mozaart (vereniging waar armen het woord nemen) een geïntegreerde basisvoorziening uit. In de geïntegreerde basisvoorziening kunnen maatschappelijk kwetsbare groepen aansluiten bij het bestaande aanbod dat bestaat uit ontmoeting, vrije tijd, vorming, hulpverlening en belangenbehartiging en kunnen ze vrijblijvend hun verhaal doen. Vanuit “lokaal proactief kinderrechten garanderen”, worden gezinnen naar dit laagdrempelig aanbod doorverwezen.

De toeleiding van gezinnen naar het project gebeurt via een opbouwwerker van Samenlevingsopbouw die actief is in de geïntegreerde basisvoorziening. Ook hulpverleners van andere diensten en organisaties (onder meer Kind en Gezin en het CAW) wijzen gezinnen door. Om ook de meest kwetsbare gezinnen te bereiken zet het “lokaal proactief kinderrechten garanderen” in op de uitbouw van sterke informele netwerken bestaande uit vrijwilligers. Deze vrijwilligers gaan in hun eigen netwerk en gemeenschap op zoek naar gezinnen die hulp nodig hebben. De vrijwilligers leggen contact met maatschappelijk kwetsbare gezinnen en hun kinderen, leiden hen toe naar het project en slaan bruggen naar andere organisaties door signalen door te geven. De vrijwilligers komen via verschillende kanalen terecht bij Samenlevingsopbouw. Door middel van maandelijkse intervisies, individuele gesprekken en vormingsmomenten ondersteunt en coacht samenlevingsopbouw de vrijwilligers.

In het kader van het project werd een stuurgroep opgericht bestaande uit de stedelijke dienst Samenleving, het CAW Oost-Vlaanderen vzw, Kind & Gezin, Centrum voor opvoedingsondersteuning de Keerkring vzw en andere relevante actoren. Enerzijds staan deze organisaties in voor de opvolging van het project. Anderzijds wil Samenlevingsopbouw samen met deze organisaties de drempels van en naar het bestaande dienstverleningsaanbod wegwerken, het aanbod kwalitatief verbeteren en kwetsbare gezinnen effectiever opvolgen en ondersteunen.

Vorm van participatie

Kinderen zelf kunnen niet rechtstreeks aan het project participeren maar de participatie van kwetsbare ouders moet er toe leiden dat kinderen zich op alle levensterreinen maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast streeft het project in dialoog met gezinnen naar een betere hulp- en dienstverlening.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Kwetsbare gezinnen kunnen door het project aansluiting vinden bij hulp- en dienstverlening. Bovendien kunnen de kwetsbare gezinnen bijdragen tot een kwalitatieve verbetering van hulp- en dienstverlening. Tot slot kunnen maatschappelijk kwetsbare gezinnen een sociaal netwerk uitbouwen. We kunnen besluiten dat het project bepaalde structuren aanpast waardoor kwetsbare gezinnen de uitsluiting tot de maatschappij minder ervaren.

Succesfactoren

- **Informeel netwerk**
Door in te zetten op de uitbouw van informele netwerken – getrokken door vrijwilligers uit diverse gemeenschappen - bereikt Samenlevingsopbouw gezinnen die vroeger onder de radar bleven.
- **Netwerk van organisaties**
Tal van organisaties zijn in de het project betrokken. De verbinding tussen de organisaties zorgt voor een samenhangend netwerk waarin kwetsbare gezinnen opgevangen worden.

GO-TEAM

Initiatiefnemer(s)	Sociaal Huis Mechelen
Website	http://www.sociaalhuismechelen.be
Opstartjaar	2014
Adres	Lange Schipstraat 27
Gemeente	2800 Mechelen
Contactpersoon	Mieke Matthys
T	014 45 33 01
E	mieke.matthijs@sociaalhuismechelen.be
Thema	Gezondheid, non-take up van rechten & opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met kinderen tot 18 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Stad Mechelen• Kinderarmoedebestrijding Vlaamse overheid• Kinderarmoedefonds Koning Boudewijnstichting

Doelstellingen

Het "GO-team" wil kwetsbare gezinnen met een multiproblematiek integraal ondersteunen zodat de kinderen meer kansen krijgen tot aansluiting bij de maatschappij. Het "GO-team" werkt op stadsniveau en ondersteunt momenteel 50 gezinnen.

Methodologie, actoren en partners

Het "GO-team" bestaat uit gezinsondersteuners die elk met een beperkt aantal gezinnen een traject afleggen. Door de lage caseload kan een gezinsondersteuner intensief met een gezin aan de slag gaan, bovendien kan een gezinsondersteuner zich vrij organiseren. Bij de start van een traject wordt er geen doelstellingenkader of een termijn vastgelegd, zo kunnen de gezinsondersteuners flexibel en op maat van de gezinnen werken. Het "GO-team" startte initieel vanuit een samenwerking tussen het Sociaal Huis en de politie. Ondertussen nemen ook het CLB en lagere scholen uit Mechelen en omgeving, Kind & Gezin en het inloopteam De Nieuwe Weg een rol op.

Het "GO-team" werkt enkel via doorverwijzing en beslist zelf wanneer er ruimte is om een nieuw gezin te ondersteunen. De politie, het CLB, de lagere scholen, Kind & Gezin en het inloopteam De Nieuwe Weg verwijzen gezinnen door naar het "GO-team", op voorwaarde dat de gezinnen hiervoor hun toestemming geven. De doorverwijzers geven hierbij alle informatie over de gezinnen door zodat het "GO-team" de problematiek van het gezin kan inschatten. Vooral gezinnen die lange tijd onder de radar van hulpverlening zijn gebleven, komen

*"Het effectief oplossen
schept vertrouwen in
hulpverlening. Er komt
niemand die zegt 'dat zou je
moeten veranderen'. We
doen dat samen, daar zit
voor mij heel veel kracht in."*

Teamcoördinator, go-team

terecht bij het “GO-team”. Bij de gezinnen die al begeleiding en ondersteuning van een hulpverlener krijgen, neemt de gezinsondersteuner de zaken op die de andere hulpverleners niet kunnen opnemen.

Eens het traject opgestart is, werkt het “GO-team” via huisbezoeken. Omdat de problematiek van elk gezin anders is, vertrekt het “GO-team” niet vanuit een bepaalde methodiek. De gezinsondersteuners bieden de gezinnen een vorm van maatwerk aan, waarbij ze zelf bekijken welke (mix van) methodiek(en) werkt (vb. daadkrachtig optreden en/of een plan van aanpak uitwerken). Bij de start van het traject speelt de gezinsondersteuner in op de acute problemen waarmee het gezin kampt. De gezinsondersteuner treedt op vanuit een gelijkwaardige en handelende positie, bouwt een vertrouwensrelatie op en probeert inzicht te krijgen in de dieperliggende problemen. Een gezinsondersteuner is in een traject niet gebonden aan een bepaald kader, het “GO-team” beslist dan ook zelf wanneer de begeleiding stopgezet wordt. De afronding van een traject hangt af van de weg die het gezin aflegt. Bepaalde gezinnen kunnen vrij snel losgelaten worden maar voor andere gezinnen is een vorm van permanente ondersteuning noodzakelijk. Om de zinvolheid van de acties en om voldoende afstand van de gezinnen te behouden organiseren de gezinsondersteuners driemaandelijks teamvergaderingen. Tijdens deze bijeenkomsten bekijken de gezinsondersteuners de evolutie in de trajecten van alle gezinnen.

Vorm van participatie

De gezinsondersteuners richten zich vooral op de ouder(s). Waar mogelijk krijgen de kinderen inspraak in het traject. Dit gaat dan vooral over de invulling van de vrijetijdsbesteding of gebeurt in functie van onderwijs. Indien het “GO-team” signalen opvangt dat een bepaalde vorm van hulpverlening naar de kinderen toe nodig is, zorgt het “GO-team” voor de opstart van die hulpverlening. De gezinnen die ingeschakeld zijn bij het “GO-team” krijgen vaak al ondersteuning van het onderzoekscentrum jeugdzorg, de sociale dienst jeugdrechtbank of een andere vorm van hulpverlening die zich specifiek richt op de kinderen. Deze organisaties hebben veel meer expertise in het betrekken van de kinderen in het proces.

“Jij neemt de zaken mee op, ervoor moest ik het zelf doen en dat lukte niet. ik heb al veel aan u gehad.”

Deelnemende ouder

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Als we kijken naar de mate waarin het “GO-team” een vorm van structurele armoedebestrijding is, stellen we vast dat het “GO-team” in eerste instantie bepaalde noden van mensen in armoede bevredigt door in te spelen op de acute problemen die zich stellen. Het “GO-team” kan ook zorgen voor een structurele verlichting van de armoedesituatie. Enerzijds kan de gezinsondersteuner een gezin toegang geven tot bepaalde levensdomeinen waardoor een gezin uit armoede kan ontsnappen (vb. huisvesting). Anderzijds kan de ondersteuning en begeleiding van de gezinsondersteuner ervoor zorgen dat het kind (meer) aansluiting krijgt bij de maatschappij en zo niet in een armoedesituatie verzeilt. Het “GO-team” speelt niet in op macro-structurele socio-economische oorzaken van armoede.

Succesfactoren

- De samenwerking tussen de politie en het “GO-team”:
Door de uitwisseling van informatie krijgen de gezinsondersteuners meer inzicht in het gezin en wint de politie aan capaciteit omdat ze geen tijd moet investeren in huisbezoeken bij de gezinnen die het “GO-team” ondersteunt.
- De vrijstelling van ervaren gezinsondersteuners voor een beperkt aantal dossiers:
Door de lage caseload kunnen gezinsondersteuners een intensief traject afleggen met gezinnen wat op lange termijn effectiever kan zijn dan hulpverleningstrajecten beperkt tot korte termijn.
- Ervaren maatschappelijk werkers:
De gezinsondersteuners van schoolstart hebben veel ervaring. Hierdoor weten ze de hulpvraag van gezinnen goed te detecteren en kunnen ze inschatten wanneer een gezin extra ondersteuning of net meer ruimte nodig heeft.

SAMENWERKINGSVERBAND CACHET VZW, JEUGDZORG EMMAÛS VZW EN SOCIAAL HUIS MECHELEN

Initiatiefnemer(s)	Cachet vzw, Jeugdzorg Emmaüs vzw en Sociaal Huis Mechelen
Website	cachetvzw.be , jeugdzorgemmaus.be , sociaalhuismechelen.be
Opstartjaar	2015
Adres	Lange Schipstraat 27
Gemeente	2800 Mechelen
Contactpersoon	Mathias Vaes
T	015.45.33.28
E	Mathias.Vaes@sociaalhuismechelen.be
Thema	Burgerschap, jeugdzorg & non-take up van rechten
Doelgroep	Jongeren uit de jeugdzorg
Financiering	Werkingsmiddelen Sociaal Huis Mechelen

Doelstellingen

Het samenwerkingsverband tussen Cachet, CBAW De Aanzet van Jeugdzorg Emmaüs en Sociaal Huis Mechelen (SHM) wil inspelen op de moeilijkheden die jongeren die in de jeugdzorg verblijven, ervaren als ze 18 worden. Op hun 18de moeten de jongeren de voorziening verlaten en alleen gaan wonen. Door hun kwetsbare positie worden de jongeren met structurele drempels geconfronteerd, maar paradoxaal genoeg wordt verwacht dat de jongere meteen volledig zelfredzaam is. Daarenboven laat de afstemming tussen de jeugdzorg en andere hulpverlening vaak de wensen over en van een integrale aanpak, georganiseerd vanuit de persoon en de vragen van de jongere, is onvoldoende sprake. Tegelijkertijd is er een oververtegenwoordiging van jongeren met een verleden in de jeugdzorg in de armoedecijfers.

Methodologie, actoren en partners

Het samenwerkingsverband bestaat uit SHM, Cachet vzw en CBAW De Aanzet. Cachet is een organisatie door en voor jongeren met ervaring in de jeugdhulpverlening. Cachet wil op een positieve manier aan de slag gaan met hun ervaringen in de jeugdhulp. De Aanzet is een begeleidingsdienst voor jongeren die zelfstandig gaan wonen vanaf de leeftijd vanaf 17 jaar in regio Mechelen. Heel vaak gaat dit om jongeren uit een moeilijke thuissituatie, die ook geplaagd werden omwille van een verontrustende opvoedingssituatie. Het SHM leerde deze twee organisaties kennen naar aanleiding van het project "Sur ma route". Sur ma route is een traject van Cachet dat in 2015 gedurende 16 maanden liep in Mechelen en omstreken. Het traject focust op de overgang van jeugdhulp naar een zelfstandig leven. Deze overgang verloopt zelden vlot en tal van instanties kunnen een belangrijke rol van betekenis spelen. Cachet werkte daarom nauw samen met jongeren en jongvolwassenen, met begeleiders vanuit studiowonen en Contextbegeleiding in functie van Autonom Wonen en andere hulpverleners, zoals het SHM, om op zoek te gaan naar een betere overgang van jeugdhulp naar zelfstandigheid. "Sur ma Route" resulteerde in een publicatie dat een neerslag van het afgelegde traject bevat, maar eveneens van de ruimere expertise die Cachet opgebouwd in het werken voor en door jongeren. Door dit traject kwam SHM tot de conclusie

dat het onvoldoende proactief en outreachend werkte. Daarom ging het aan de slag met de aanbevelingen over OCMW's, wat resulteerde in een nieuwe manier van werken.

Wanneer CBAW De Aanzet een jongere begeleidt, wacht het SHM niet langer tot de jongere zich zelf aanmeldt of tot hij/zij 18 jaar is. Indien de jongere dit wil, contacteert De Aanzet enkele maanden voor de 18de verjaardag van de jongere het SHM. Twee van de maatschappelijk werkers van SHM vormen hiervoor het vaste aanspreekpunt. De maatschappelijk werkers leren de jongere op voorhand kennen, informeren hem/haar en begeleiden hem/haar. Indien de jongere zich buiten Mechelen vestigt en het SHM niet meer territoriaal bevoegd is, leidt de maatschappelijke werker hem/haar toe naar het bevoegde OCMW. De maatschappelijk werkers laten de jongere achteraf niet los en willen een vertrouwensrelatie met de jongere opbouwen en behouden. Als de jongere werk heeft maar later op het leefloon terugvalt, komt de jongere terug bij de eerdere maatschappelijk werker. De maatschappelijk werkers zijn ondertussen kind aan huis bij Emmaüs en organiseren er infosessies voor de jongeren over alle aspecten van leefloon.

Heel wat jongeren die uit jeugdzorg komen, kampen met eenzaamheid als ze alleen gaan wonen. Een oplossing die ze daarvoor zelf aanreiken, is samen gaan wonen met vrienden. Als ze leefloongerechtigd zijn, maakt dit een groot verschil omdat de jongere in de categorie samenwonende in plaats van alleenstaande terecht komt. In eerste instantie gaf het Sociaal Huis aan jongeren in deze situatie een aanvullende financiële steun van 155 euro/maand tot hun 21ste om hen te stimuleren tot samenwonen. Sinds eind 2016 is deze aanvullende financiële steun niet meer nodig omdat SHM met de POD MI de norminterpretatie over de categorieën in geval van co-housing herschreef. Omdat huisvesting vinden voor deze doelgroep niet evident is, renoveert het SHM 2 woningen in het centrum van Mechelen. Elk huis bestaat uit een gemeenschappelijke living, keuken, sanitair en keuken met 3 individuele, ruime kamers. De bedoeling is om deze kamers te verhuren aan jongeren die bij Emmaüs uitstromen.

Tot slot stimuleert het SHM jongeren met een leefloon om studies aan te vatten. In het eerste jaar van hogere studies gaat het SHM altijd akkoord met de keuze van de jongere. Als de jongere slaagt, dan wordt deze verder gestimuleerd. Als de jongere niet slaagt volgt het SHM in verband met het toekennen van het leefloon het studieadvies dat de onderwijsinstelling verleent.

Momenteel organiseren Cachet, Jeugdzorg Emmaüs en het SHM in samenwerking met VVSG de ronde van Vlaanderen. Jongeren uit jeugdzorg komen in 11 steden aan het woord en stellen het Mechelse samenwerkingsverband voor.

Vorm van participatie

De participatie van jongeren situeren we enerzijds in het project "Sur ma Route" van Cachet. Cachet geeft jongeren de kans om hun verhaal te vertellen en invloed te hebben op beleid. Anderzijds geeft de ronde van Vlaanderen aan de jongeren een breder forum om hun verhaal te vertellen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

We kunnen het samenwerkingsverband als een structurele vorm van armoedebestrijding beschouwen omdat het een oorzaak van armoede wegneemt. Na een traject in de jeugdzorg ontbreekt het jongeren die achttien worden aan ondersteuning en begeleiding bij de overgang naar zelfstandigheid. Door het samenwerkingsverband ontstaat bij het SHM een proactieve en outreachende werkwijze waardoor de jongeren minder kans hebben om in armoede terecht te komen.

Succesfactoren

- **Vertrouwen en draagvlak**
Het SHM stelde de aanbevelingen van de jongeren niet in vraag en ging er meteen mee aan de slag. Het SHM vertrekt vanuit de ervaringen van de jongeren om de eigen werking aan te passen. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is het draagvlak dat op politiek en ambtelijk niveau.
- **Preventieve en anticiperende werking**
Door proactief en outreachend te werken verloopt de overgang van jeugdhulp naar zelfstandigheid beter. Dit gebeurt zowel doordat organisaties hun werking beter op elkaar afstemmen en elkaar beter leren kennen als doordat de jongere sneller hulp krijgen en zo een opstapeling van problemen te vermijden.

SCHOOLSTART

Initiatiefnemer(s)	Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie vzw
Website	http://samenlevingsopbouw-antwerpenprovincie.be
Opstartjaar	2015
Adres	Brusselsepoortstraat 8
Gemeente	2800 Mechelen
Contactpersoon	Anke Anthoni
T	0497 41 38 18
E	anke.anthoni@samenlevingsopbouw.be
Thema	Onderwijsopbouwwerk & opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kinderen vanaf 3 jaar en hun ouder(s)
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Samenlevingsopbouw - decreet maatschappelijk opbouwwerk• Thuis in de stad – stedenbeleid Vlaanderen (2016)• Stad Mechelen (vanaf 2017)

Doelstellingen

Schoolstart vertrekt vanuit de vaststelling dat onderwijs sociale ongelijkheid niet reduceert, maar eerder bevestigt. De manier waarop de scholen werken, benadeelt kinderen die in armoede leven. Door in te zetten op kleuterparticipatie wil Schoolstart de onderwijskansen van kinderen in kwetsbare gezinnen vergroten. Het project focust niet uitsluitend op kwetsbare gezinnen, het contacteert alle gezinnen in een wijk waarvan de kinderen de stap naar het kleuteronderwijs zullen zetten. Hierdoor wil het project stigmatisering van kwetsbare gezinnen vermijden en ontmoeting creëren tussen kwetsbare en sterke gezinnen. Op basis van indicatoren bepaalt Schoolstart vooraf bij welke gezinnen ze op huisbezoek gaan en welke gezinnen een flyer in de bus krijgen. Schoolstart werkt op wijkniveau en is momenteel actief in de wijken Tevuursesteenweg en Arsenaal in Mechelen.

Methodologie, actoren en partners

Schoolstart werkt intens samen met Kind & Gezin, de opvoedingswinkel en het inloopteam 'De Nieuwe Weg'. Deze organisaties vormen de stuurgroep van het project. Ook vrijwilligers en de lerarenopleiding kleuteronderwijs van de Thomas More Hogeschool hebben een belangrijke rol in het project. Het project baseert de werking op de methodiek van een zorgnetwerk: een lokale voorziening die een aanvullend dienstenaanbod brengt bij kwetsbare mensen. Dit gebeurt via een nauwe samenwerking tussen een netwerkcoördinator, vrijwilligers en lokale actoren. De netwerkcoördinator ondersteunt vrijwilligers en stuurt het zorgnetwerk aan. De vrijwilligers wonen in de buurt van de kwetsbare gezinnen, ondersteunen hen als 'goede buur' en proberen hun geïsoleerde positie te doorbreken. De lokale actoren bieden inhoudelijke, logistieke of organisatorische ondersteuning. De inhoudelijke ondersteuning van de lerarenopleiding kleuteronderwijs van de Thomas More hogeschool is een belangrijk onderdeel van het project. Schoolstart doet beroep op de expertise van de kleuterleerkrachten in opleiding en tegelijkertijd komen studenten in contact met kwetsbare gezinnen.

Schoolstart wil kwetsbare gezinnen laten beschikken over verschillende competenties en hulpbronnen die bijdragen tot een goede schoolstart. Ten eerste doet schoolstart dit via huisbezoeken. Vrijwilligers, studenten kleuteronderwijs en/of opbouwwerkers gaan op huisbezoek bij alle kwetsbare gezinnen waarvan de kinderen de stap naar het kleuteronderwijs zullen zetten. Tijdens het huisbezoek krijgen ouders informatie over het inschrijven in de kleuterklas en ondersteunt Schoolstart ouders in het maken van een doordachte schoolkeuze. Schoolstart gaat tijdens een huisbezoek in interactie met de ouders en peuter en is alert voor eventuele noden of vragen van de gezinnen.

Ten tweede doet Schoolstart dit via verschillende methodieken die inspelen op en aansluiten bij de specifieke noden en behoeften van een wijk. *Speeltijd* is een wekelijks spelmoment waar de ouder(s) en de peuter(s) samen naartoe komen. Tijdens speeltijd spelen ouders samen met de peuters en wisselen ouders onderling en met de opbouwwerker en/of vrijwilligers informatie uit. Voor de peuters is het een oefenmoment in voorschoolse vaardigheden.

Tijdens *klassimulaties* ontdekken ouders en peuters de activiteiten en gewoontes uit de kleuterklas. In *Tuppercare* wordt aan ouders het belang van kleuterschool geduid, het verloop van een dag in een kleuterklas geschetst en de verwachtingen van de kleuterschool naar de ouders toegelicht. *Handle with care* is een sociaal-artistisch project waarbij ouders samen kleine popjes maken om mee te geven met hun kind. Hiermee wil Schoolstart ouders versterken en het signaal geven aan scholen dat ouders betrokken zijn op hun kind en school belangrijk vinden.

“Toen ik vroeger school liep en in armoede moest overleven, maakten twee leerkrachten voor mij het verschil. Schoolstart zegt dat het niet van toeval mag afhangen we willen dat elk kind die kansen krijgt.”

Ervaringsdeskundige armoede

Schoolstart wil ook studenten kleuteronderwijs, leerkrachten, zorgcoördinatoren en GOK-leerkrachten over voldoende competenties en hulpbronnen laten beschikken die bijdragen tot een goede schoolstart. Enerzijds doet Schoolstart dit door studenten in te schakelen, anderzijds treedt het op als brugfiguur tussen ouders en school. Met de brugfiguurfunctie probeert Schoolstart te bouwen aan een positief schoolklimaat voor kwetsbare gezinnen om zo de kloof tussen beide milieus te verkleinen.

Vorm van participatie

De focus van Schoolstart voor kinderen ligt op het aanleren van voorschoolse vaardigheden. Zo zorgt Schoolstart ervoor dat kinderen in armoede makkelijker de stap naar het kleuteronderwijs zetten en beter kunnen participeren aan het onderwijs. Daarnaast wil Schoolstart kwetsbare gezinnen inspraak geven en mee laten werken op beleidsniveau aan de verwezenlijking van gelijke onderwijskansen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Schoolstart stimuleert netwerkvorming, bewerkstelligt een gerichte doorverwijzing en leert mensen in armoede bepaalde vaardigheden aan. Hierdoor kan Schoolstart bepaalde uitsluitingen in het netwerk van uitsluitingen wegwerken. Voor kinderen van mensen in armoede is het belang van Schoolstart nog groter omdat het bijdraagt tot gelijke onderwijs- en slaagkansen. Op lange termijn kan het luik beleidsparticipatie bijdragen tot het aanpakken van armoede als structureel probleem. Indien onderwijs niet langer ongelijkheid bestendigt maar reduceert, verdwijnt een van de oorzaken van armoede.

Succesfactoren

- Het uitwerken en inschakelen van een zorgnetwerk:
Schoolstart stimuleert de voorschoolse ontwikkeling van het kind en zorgt voor een betere aansluiting met het onderwijs. Bovendien kunnen kwetsbare gezinnen een netwerk uitbouwen.
- Werken met studenten:
studenten maken kennis met de leefwereld van kwetsbare gezinnen. Voor mensen in armoede zijn studenten toegankelijk en fungeren ze als een eerste kennismaking met het kleuteronderwijs.

HUIS VAN CULTUREN EN SOCIALE SAMENHANG

Initiatiefnemer(s)	Gemeentebestuur van Sint-Jans-Molenbeek
Website	http://www.lamaison1080hethuis.be/
Startjaar	2006
Adres	Mommaertsstraat 4
Stad	1080 Sint-Jans-Molenbeek
Contactpersoon	Elke Van den Bergh
T	02 415 86 03
E	evandenbergh@molenbeek.irisnet.be
Thema('s)	Toegang tot cultuur, sociale cohesie, sociaal kapitaal, <i>empowerment</i>
Doelgroep	HCSS: alle leeftijden Court'Echelle: 0 -3 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• Gemeente Sint-Jans-Molenbeek• Brussels Gewest• FWB• ONE• COCOF• Europa: EFRO• Koning Boudewijnstichting

Doelstellingen

Het Huis van Culturen en Sociale Samenhang (HCSS), dat zich in het historische centrum van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek bevindt, is een gemeentelijke dienst die zowel kinderen als volwassenen een ontmoetingsruimte biedt waar zij ervaringen kunnen uitwisselen en met elkaar praten. Het werd in 2006 door het toenmalige gemeentebestuur opgericht. Dat wilde een open huis oprichten waar alle gemeenschappen die in Molenbeek leven, elkaar in het kader van cultuur en creativiteit kunnen ontmoeten.

Methodologie, actoren en partners

In het HCSS staat verticale en horizontale samenwerking op meerdere niveaus centraal: de aangeboden activiteiten worden gerealiseerd in samenwerking met partners uit het verenigingsnetwerk en externe professionals, die hun vaardigheden willen delen en bepaalde workshops omkaderen.

De aangeboden activiteiten zijn voor iedereen toegankelijk. De doelgroep zijn echter hoofdzakelijk gezinnen die in het historische Molenbeek wonen. Er zijn activiteiten voor alle leeftijden, waardoor de

“De activiteiten vinden plaats in het kader van cultuur en creativiteit, maar ook ontmoetingen en sociale samenhang zijn nog steeds zeer belangrijk!”

[Elke Van Den Bergh,
verantwoordelijke jongerenteam]

doelgroep zich gemakkelijker aangesproken voelt en het eenvoudiger wordt om het traject van een persoon binnen het Huis te volgen, waarbij de activiteiten worden aangepast aan zijn evoluerende verwachtingen, die verschillen naargelang van de leeftijd. Er worden onder andere theatervoorstellingen, creatieve workshops, culturele uitstappen, tentoonstellingen, dans enzovoort aangeboden.

De binding gebeurt al op zeer jonge leeftijd, in de ruimte 'Court'Echelle', die voorbehouden is voor de jongsten (0-3 jaar). Dit is een ontmoetingsplaats waar de band tussen ouder en kind wordt versterkt via uiteenlopende workshops, waar via intra- en interfamiliaal contact ook sociale banden worden gesmeed. De activiteiten houden verband met de andere workshops van het HCSS, met als doel de gezinnen aansluiting te doen vinden bij het algemene project. In die zin is de ruimte Court'Echelle niet louter een kinderopvang, maar past ze in een ruimere context.

Participatievorm(en)

Naast de structurele activiteiten die het organiseert, biedt het HCSS zijn publiek ook de mogelijkheid om zelf activiteiten te ontwikkelen. Het theaterspektakel 'Musketeers Show' bijvoorbeeld, dat werd gecreëerd door acht jongeren uit de wijk, of de tentoonstelling van Eslem Akstag, een jonge fotografe die afkomstig is uit Molenbeek: twee projecten die voortvloeiden uit een samenwerking tussen het publiek, het team van het HCSS en professionals. Uit die cocreatie die steunt op *empowerment* blijken het originele karakter en de vlotte toegankelijkheid tot cultuur die het HCSS biedt.

Vormt het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Door het ontstaan van een netwerk via interpersoonlijke contacten mogelijk te maken, bestrijden ruimten zoals Court'Echelle kinderarmoede, en dit zelfs nog voor de kinderen naar school beginnen te gaan.

Gewoonlijk zijn acties in verband met armoedebestrijding vooral gericht op thema's zoals preventie op het vlak van huisvesting of psychosociale begeleiding. Toegang tot cultuur is meestal geen prioriteit. Projecten als dit tonen echter aan dat een andere benadering mogelijk is. Toegang tot cultuur kan werken als katalysator voor sociale samenhang en de uitwisseling van ervaring, de ontwikkeling van vaardigheden en het ontwikkelen van een open geest bevorderen. Het is een goed middel in de strijd tegen armoede en voor sociale insluiting, dat ook *empowerment* mogelijk maakt.

Succesfactoren

- Uitwerking van een financiële oplossing op meerdere niveaus die de leefbaarheid van het HCSS garandeert.
- Cultuur wordt beschouwd als een stimulans voor sociale en maatschappelijke participatie.
- Multicultureel team.
- Integratie van het hele gezin bij de activiteiten van het HCSS.

LA MAISON DES ATELIERS	
Initiatiefnemer(s)	Cultureel centrum van Bergen
Website	http://www.lamaisondesateliers.be
Startjaar	1999
Adres	Les Bains Douches – rue de Malpaquet, 12
Stad	7000 Bergen
Contactpersoon	Boris Iori, coördinator CEC
T	0473 92 67 05
E	minfo@lamaisondesateliers.be
Thema('s)	Toegang tot cultuur, sociale cohesie
Doelgroep	3+ jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • Stad Bergen: Preventiedienst • FWB • Eenmalige privéfinanciering: Koningin Mathildefonds [project Full Music], Google [fotografieproject]

Doelstellingen

De vzw 'La maison des ateliers' werd in 1999 op initiatief van het Cultureel centrum van Bergen opgericht. In dit Centre d'Expression et de Créativité (CEC) is iedereen welkom. Het is de bedoeling om de individuele culturele bagage in te zetten als middel om tot persoonlijke en burgerlijke emancipatie te komen. Het richt zich op de kwetsbaarste groepen. Via workshops en sociaal-artistieke projecten wil het creatieve en expressieve vaardigheden ontwikkelen. Zijn doel is permanente vorming.

Methodologie, actoren en partners

Het CEC van Bergen is gespecialiseerd in twee artistieke richtingen, die samenhangen met de vaardigheden van het team: muziek en plastische kunsten. De vzw vraagt immers dat haar personeelsleden zowel kunstenaar als begeleider zijn. De Preventiedienst van Bergen, waar de zeven Wijkhuizen van de entiteit van afhangen, is een voorkeurspartner: de stad stelt lokalen ter beschikking en draagt de personeelskosten, waardoor het doelpubliek een zo laag mogelijk tarief betaalt. De subsidies van privé-instellingen maken het mogelijk om specifieke projecten te financieren en er bijkomend personeel voor aan te werven. Als partner levert het CEC ook medewerkers en de ontbrekende technische kennis voor de wijkbegeleiding in het kader van het Plan voor Sociale Cohesie.

La maison des ateliers neemt drie soorten initiatieven:

- De vzw organiseert een tiental **steeds weerkerende workshops**. Die kunnen uitmonden in de verkoop van gemeenschappelijke werken (bijvoorbeeld: uitgave van een boek waarin de werken van kinderen die aan de creatieve workshops deelnamen, zijn opgenomen).
- Omdat de workshops vooral middenklassers aantrekken, worden er **projecten** georganiseerd naargelang de behoeften en de vraag bij de plaatselijke bevolking, gesignaleerd door de Wijkhuizen waar het CEC actief is, of door het OCMW van Bergen. Een andere mogelijkheid om de armsten te bereiken, is rechtstreeks optreden op de basisscholen in de armste wijken. La maison des ateliers wil een vertrouwensrelatie met de deelnemers opbouwen en geeft daarom de voorkeur aan projecten die meerdere maanden lopen. Het project 'Full Music' loopt bijvoorbeeld elke vrijdag gedurende vier

maanden in een basisschool in een cité in de streek die positieve discriminatie toepast. Het richt zich op de leerlingen van het eerste tot het zesde leerjaar. Zij werken een muziekvoorstelling uit die ze brengen tijdens het feest 'Grand Huit' in de gemeente Cuesmes. De kinderen componeren zelf muziek en liedjes over het thema ontluiken. Het CEC werkte ook een intergenerationeel project rond fotografie uit: een fotograaf die beelden maakt voor platenhoezen werd aangetrokken. Hij gaat naar de verschillende wijkevenementen van de Preventiedienst en biedt er fotoworkshops via Smartphone en shooting aan. Hij onthult ook hoe de beelden van de platenhoezen worden gemaakt.

- Ten slotte organiseert de vzw verscheidene **eenmalige acties** op basis van de vraag: aanleg van een gemeenschappelijke tuin, uitwerking van een grafittifresco met jongeren, bewustmakingsmomenten over het leefmilieu in scholen, begeleiding voor de museumpool van Bergen enzovoort.

Participatievorm(en)

Het CEC wil de rijkdom die culturele diversiteit oplevert, valoriseren. De projecten vloeien altijd voort uit een plaatselijke vraag, die wordt doorgegeven door de Wijkhuizen waarmee het CEC samenwerkt. De gemeenschappelijke producties zijn het resultaat van wat de deelnemers hebben meegemaakt en van hun persoonlijke

*“Waar ik naar streef: ik wil creatievelingen
[...] ik ben er diep van overtuigd dat
creativiteit het mogelijk maakt om
oplossingen te vinden in dit leven”*

[Coördinator van La maison des ateliers]

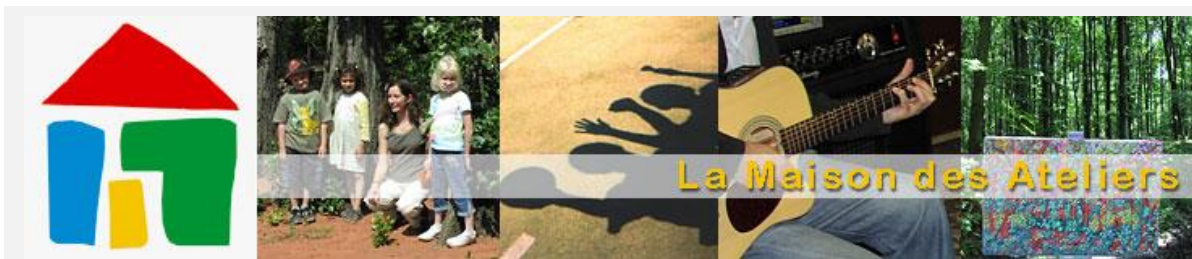
expressie. Zo krijgen de kinderen in het project Full Music bijvoorbeeld de kans om hun eigen liedjes van A tot Z zelf te schrijven. Ze hebben het daarbij over thema's die hen bezighouden: hun visie op school, conflicten met hun ouders enzovoort. Via foto's worden de inwoners zichtbaar en worden ze geëerd. De werken die in het kader van de kunstworkshops worden gemaakt, kunnen andere projecten ondersteunen, bijvoorbeeld 'l'Almanach du jardin refuge', die door de kinderen werd gemaakt en werd gebruikt in het kader van een bewustmakingsactie rond het leefmilieu in de scholen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Het CEC van Bergen draagt bij aan de armoedebestrijding door een dubbele actie die de arme bevolkingsgroepen toegang biedt tot cultuur en hun eigen cultuur, die als een bron van emancipatie wordt beschouwd, zichtbaar maakt. Creativiteit wordt beschouwd als een middel om in het dagelijks leven mogelijke oplossingen te vinden. De verwerving van artistieke vaardigheden bevordert bovendien de ontwikkeling van zelfrespect bij de deelnemers. Het nadenken over artistieke doelen, bijvoorbeeld de hoesjes van cd's, zorgt ervoor dat jongeren vanop een afstand kunnen kijken naar de boodschappen die ze vanuit de consumptiemaatschappij krijgen. De rondreizende tentoonstelling van de wijkfoto's biedt de mogelijkheid om een ander beeld te tonen van de inwoners van de Cités. Ten slotte kunnen de in de scholen ontwikkelde projecten gebruikt worden om kinderen nieuwe dingen te leren, aangezien de vaardigheden in de activiteiten van het CEC worden gestimuleerd.

Succesfactoren

- De samenwerking met de Preventiedienst van de stad (die instaat voor de lonen en de lokalen).
- De lokale verankering (wijkwerking, samenwerking met plaatselijke spelers, projecten op basis van de vraag bij inwoners).

SERVICE D'ACCROCHAGE SCOLAIRE DE MONS

Initiatiefnemer(s)	Vzw Service d'Accrochage Scolaire de Mons
Website	http://users.skynet.be/fc140006/SAS_de_Mons/Bienvenue.html https://sasdemons.wordpress.com
Startjaar	2008
Adres	Rue Lecat, 1 – 1/4
Stad	7020 Nimy (Mons)
Contactpersoon	Michaël Delcourt, directeur
T	065 84 80 77
E	sasdemons@yahoo.fr
Sector(en)/thema('s)	Onderwijsopbouwwerk, burgerschap
Doelgroep	12 – 18 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none">• FWB: Onderwijs, jeugdzorg• Waals Gewest• Koning Boudewijnstichting, Rotary International

Doelstellingen

De Service d'Accrochage Scolaire (SAS) van Bergen is een vzw opgericht door AMO 'La Rencontre' en heeft tot doel het volgen van minderjarige leerlingen uit het secundair onderwijs (van 12 tot 18 jaar) wiens situatie past in het kader van de artikelen 31, 32 en 33 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 november 2013. Via die follow-up streeft de SAS van Bergen zowel heropname in het onderwijs als hersocialisering na van uitgesloten jongeren, jongeren die zullen worden uitgesloten, veelvuldig afwezige jongeren, jongeren die afhaken en jongeren die zich in een crisissituatie bevinden. De leerlingen die deze omkadering krijgen, zijn afkomstig uit kwetsbare of arme milieus.

Methodologie, actoren en partners

Er wordt in drie fasen aan de heropname in het onderwijs gewerkt: onthaal van de jongere, de gemeenschappelijke fase en de uitwerking van een persoonlijk project. Het onthaal van de jongere bestaat uit vijf gesprekken tussen de leden van de SAS, eventuele partners (SAJ, SPJ, CLB ...), de leerling en zijn familie. Via die gesprekken wordt de problematiek van de jongere bepaald, wordt zijn werkwijze geëvalueerd en wordt bepaald welke aangepaste begeleiding nodig is. Tijdens de gemeenschappelijke fase worden lessen en activiteiten in groepjes van vijf jongeren gecombineerd. Het persoonlijke project ten slotte kan gericht zijn op een terugkeer naar de oorspronkelijke school, op heroriëntatie (met de hulp van de SIEP), op een observatiestage in een bedrijf enzovoort. De verschillende stappen zijn gericht op een herinschakeling van de jongere en op de ontwikkeling van zijn zelfrespect door hem te tonen dat hij in staat is om een aangepaste werkwijze te ontwikkelen.

Een van de innoverende elementen in de manier van werken is de aanpak in het kader van de hersocialisering van de jongere. In dat kader organiseert de vzw gevarieerde activiteiten die de ontwikkeling van burgerschap toelaten: culturele activiteiten, sportactiviteiten en vrijwilligerswerk in samenwerking met rusthuizen (Résidence Bon Pasteur), kinderdagverblijven en andere verenigingen (vzw

Avec Vous Ensemble, Natagora, enz.). Ze maken de jongere bewust van uiteenlopende thema's en tonen hem dat hij een plaats heeft in de maatschappij.

Participatievorm(en)

De SAS van Mons ziet zichzelf als een 'burgerinstelling'. De vereniging stelt haar huishoudelijk reglement op in overleg met de jongeren en betreft hen bij de verbetering van de instelling op basis van twee inspraakmomenten: 'Parole libre' en 'Conseil'.

'Parole libre' vindt elke ochtend plaats en duurt ongeveer een kwartier. De jongeren uit een module overleggen met enkele begeleiders van de SAS. Dit biedt het team de gelegenheid om een probleem, onbehagen bij de jongere te onderkennen. Die laatste kan er activiteiten voorstellen, een persoonlijk project uitwerken en zijn standpunt geven over de werking van de vzw.

De 'Conseil' vindt drie keer per week plaats. Het hele team van de SAS en alle jongeren nemen eraan deel. Tijdens de 'Conseil' worden de door de jongeren voorgestelde projecten door alle aanwezigen goedgekeurd. Daarnaast worden de financiële en organisatorische aspecten van de uitvoering van de projecten besproken.

Die inclusieve manier van werken geeft de jongere verantwoordelijkheid door hem een rol binnen de instelling te geven. Bovendien wordt het zelfvertrouwen van de jongeren versterkt als hun activiteit wordt georganiseerd en er naar hun mening wordt geluisterd, en ontwikkelen ze ook hun vaardigheden, ontstaat er samenhang binnen de groep en groeit hun sociale netwerk.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Jongeren die afhaken op school, geraken vaak sociaal geïsoleerd. De SAS bestrijdt met zijn dubbele manier van werken rond opnieuw naar school gaan en hersocialisering het risico op uitsluiting en armoede. Door de vaardigheden van de jongere te ontwikkelen, krijgt hij meer zelfvertrouwen en meer mogelijkheden om zijn leven weer zelf in handen te nemen.

Succesfactoren

- De stabiliteit van het multidisciplinaire team van de SAS, dat er al sinds 2008 is.
- De vele partnerschappen die in het kader van de activiteiten met de jongeren worden ontwikkeld.
- Het feit dat er met de jongeren niet alleen rond opnieuw naar school gaan wordt gewerkt, maar ook rond hun heropname in de maatschappij.

BÉBÉ BUS	
Initiatiefnemer(s)	vzw Groupe d'Animation de la Basse-Sambre
Website	http://www.gabs.be/
Startjaar	2003
Adres	vzw RéBBUS – Rue des Glaces Nationales, 142-144
Stad	5060 Auvelais (Provincie Namen)
Contactpersoon	Claudio Pescarollo, afgevaardigd bestuurder
T	071 78 42 71
E	claudio.pescarollo@gabs.be
Thema('s)	Kinderopvang, opvoedingsondersteuning, sociaal kapitaal
Doelgroep	0-3 jaar + ouders
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • Provincie Namen • Waals Gewest: PCS • FWB • ONE

Doelstellingen

De reizende opvang 'Bébé Bus' werd opgericht nadat bleek dat heel wat kwetsbare gezinnen geen toegang hebben tot een reeks activiteiten doordat er geen opvangplaats is voor hun kind(eren), in het bijzonder wanneer de ouders niet werken. Het project volgt de werkwijze voor permanente vorming van de Groupe d'Animation de la Basse-Sambre (GABS), dat de oorspronkelijke oprichter ervan is: het is gericht op het bevorderen van een kritische analyse van de maatschappij en op burgerparticipatie, in het bijzonder bij

"Ik ben werkloos, ik zou nooit op tijd een plaats in een kinderdagverblijf hebben gevonden. Hier kon ik zelfs eens op een onverwacht moment met mijn kind terecht. Zonder invloed op de prijs!"

[Een moeder]

sociocultureel kwetsbare groepen. Het project focust op sociale mix, waarbij gezinnen uit een volks milieu voorrang krijgen bij de kinderopvang. De toegankelijkheid dankzij een aangepast tarief voor eenoudergezinnen en gezinnen met financiële problemen is een van de basisdoelen van de Bébé Bus. De vzw wil bovendien het schuldgevoel wegnemen bij ouders die niet werken, maar wel willen dat hun kind af en toe naar de opvang kan.

Methodologie, actoren en partners

De Bébé Bus biedt diensten in de onmiddellijke omgeving. Elke ochtend rijden twee kinderverzorgsters met een busje naar een ander gemeentelokaal - erkend door het ONE - waar ze een ruimte zo inrichten dat ze er een twaalfstal kinderen kunnen opvangen. In tegenstelling tot bij de andere, traditionelere opvanginitiatieven, gelden hier geen toelatingsvoorwaarden.

Door rond te reizen kan de opvang flexibeler, is schaalvergroting mogelijk, en wordt de voorbereiding op de scheiding van ouder en kind beter en de mogelijkheid voor de volwassenen om nieuwe projecten uit te bouwen - een opleiding, een job of een persoonlijk project - groter.

Naast de driemaandelijke activiteiten 'Éveils en tous sens' voor ouders en kinderen, zijn er ook praatgroepen waaraan de volwassenen kunnen deelnemen. Ouders zien hier vaak de mogelijkheid om vragen of voorstellen aan de begeleidsters voor te leggen. Zo richtten de volwassenen bijvoorbeeld op voorstel van een van deze groepen een 'gemeenschappelijke behoeftenbank' op onder de vorm van een blad waarop ideeën staan voor activiteiten aan een lage prijs die ouders samen met hun kinderen doen. Er werd ook een actietheatergroep opgericht, 'Les Mères Veilleuses'. Hun stukken, die in verscheidene steden in de provincie worden opgevoerd, behandelen maatschappelijke thema's, zoals relaties, school, werkgelegenheid of huisvesting.

Bovendien vloeide er uit een denkoefening van het GABS over mogelijkheden voor ouders met weinig inkomsten een jaarlijks initiatief van Troc (nl. ruil) rond speelgoed voort. Begeleidsters en ouders organiseren dat evenement samen.

De vzw Réseau des Bébés Bus (RéBBus) beheert sinds 2011 het hele netwerk, dat bestaat uit acht Bébés Bus gespreid over een dertigtal gemeenten in de provincie Namen.

In elke plaats vergaderen begeleidingscomités drie tot vier keer per jaar. Zij zijn samengesteld uit de verantwoordelijken voor kinderopvang, vertegenwoordigers van de gemeente en financiële partners van de Bébés Bus. Ze bieden ervaring op het terrein én een evaluatie van het project.

Participatievorm(en)

Met zijn activiteiten wil de vzw het zelfvertrouwen van de ouders versterken via de waardering van hun vaardigheden en hun ervaringen. Het actietheater illustreert bijvoorbeeld goed op welke manier de vzw permanente vorming nastreeft.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De werking van RéBBus komt tegemoet aan bestaande plaatselijke behoeften, waar op het terrein niets mee gebeurt. De vzw biedt diensten in de onmiddellijke omgeving voor ouders die financiële moeilijkheden hebben of zich moeilijk kunnen verplaatsen. Op die manier kunnen ze een nieuw sociaal netwerk uitbouwen en nieuwe plannen maken of op zoek gaan naar een job.

"Het project steunt op een streven naar permanente vorming. Ouderschap maakt deel uit van het DNA van dit project"

[Afgevaardigd bestuurder]

Succesfactoren

- Het feit dat de opvang minder duur is dan in een traditionele crèche, zowel voor de ouders als voor de initiatiefnemers van het project (in combinatie met financiering op meerdere niveaus).
- De toegankelijkheid door de prijs en de ligging van de opvang.
- Zowel individuele als gemeenschappelijke begeleiding van de ouders.

D'N OPVANG

Initiatiefnemer(s)	CKG Kapoentje vzw
Website	www.ckgkapoentje.be
Opstartjaar	2015
Adres	Brabantstraat 4
Gemeente	8400 Oostende
Contactpersoon	Lies Chromiak
T	059 25 53 00
E	Lies.chromiak@ckgkapoentje.be
Thema	Arbeidsbemiddeling & kinderopvang
Doelgroep	Kwetsbare ouders met kinderen tussen 0 en 3 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Provincie: subsidies provincie West-Vlaanderen• Projectmiddelen: Koning Boudewijnstichting

Doelstellingen

Ouders in armoede krijgen veelal het label dat ze slechte opvoeders van hun kinderen zijn, laat staan dat ze de kans krijgen om de zorg van andere kinderen op zich te nemen. CKG Kapoentje wil dit stigma doorbreken door D'n Opvang 100% samen met hen te organiseren en het recht op kinderopvang voor alle gezinnen realiseren. Het project wil de ontwikkelingskansen van alle kinderen maximaal stimuleren door de toegang naar de kinderopvang laagdrempeliger te maken voor alle gezinnen. Het project wil een ontwikkelingsstimulerend kindklimaat realiseren en de economische focus op hoofdzakelijk tweeverdieners wegnemen zodat ook werkloze ouders gebruik kunnen maken van (acute) opvang. Daarnaast wil het project de huidige drempels betreffende de toegankelijkheid van kinderopvang in kaart brengen en wegwerken in samenspraak met lokale en Vlaamse partners.

Methodologie, actoren en partners

D'n Opvang wil dat ouders een centrale rol spelen in de kinderopvang. Hiervoor organiseert D'n Opvang een inhoudelijke en praktische opleiding tot gecertificeerde kinderverzorg(st)ers voor kwetsbare ouders in samenwerking met de VDAB en het Vesaliusinstituut. Het project hanteert Persoonlijke Ontwikkelingsplannen (POP) in functie van het individueel groeiproces van ouders en stagiairs en houdt systematisch evaluatiegesprekken met de medewerkers en stagiairs. Het Vesaliusinstituut voorziet de opleiding en de inhoudelijke opvolging. De VDAB verzorgt de toeleiding naar deze opleiding en neemt ook de opvolging naar de arbeidsmarkt toe op zich. De ouders/stagiairs werken methodische activiteiten uit om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. De leerkrachten van het Vesaliusinstituut en de medewerkers van D'n Opvang geven ondersteuning bij de uitwerking en de begeleiding van de activiteiten. De ouders nemen ook samen met de medewerkers van D'n Opvang de verzorging op zich.

De aanwezige stagiairs fungeren als ervaringsdeskundigen door onder meer hun deskundigheid als moeder en als kwetsbaar zijnde in de dagdagelijkse werking van D'n Opvang binnen te brengen. De stagiairs leggen snel contact met de kwetsbare ouders die in D'n Opvang komen en zijn tevens rolmodellen

voor ouders die toekomstig de opleiding kunnen volgen. Het inzetten van ouders als ervaringsdeskundigen in de kinderopvang werkt drempelverlagend. Dit proces houdt concreet in dat ouders, stagiairs en gebruikers op dagdagelijkse basis samenwerken met de medewerkers en kinderen in D'n Opvang. De ervaringsdeskundigen/stagiairs zijn aanwezig tijdens teamvergaderingen, denken mee na over het beleid en het huishoudelijk reglement, helpen deze mee in werking te zetten en signaleren drempels en succesfactoren in de huidige organisatie. Samen met de ouders en de ervaringsdeskundigen wil D'n Opvang de drempels van de huidige reguliere kinderopvang in kaart brengen. Dit gebeurt op basis van het decreet kinderopvang, de eigen ervaringen van ouders en de werking van D'n Opvang. HIVA Leuven voorziet wetenschappelijke ondersteuning voor dit proces.

Naast het Vesaliusinstituut, de VDAB en het HIVA, zijn Kind en Gezin, de Koning Boudewijnstichting, het OCMW en de stad Oostende partners van het project. Kind en Gezin erkent D'n Opvang als kinderopvang, de Koning Boudewijnstichting biedt de financiële ondersteuning en het wetenschappelijk kader voor D'n Opvang. Het OCMW participeert in het toewijzingsbeleid vanuit het bredere armoedebeleid rond ouders en kinderen binnen de stad Oostende.

Vorm van participatie

De participatie van ouders is voor D'n Opvang cruciaal om de drempels naar kinderopvang te leren kennen. D'n Opvang wil een inclusieve kinderopvang zijn die openstaat voor alle kinderen en hun gezin. D'n Opvang volgt het welbevinden, de betrokkenheid en de ontwikkeling van kinderen van dichtbij op met ZIKO (een zelfevaluatieschaal), tandemlijsten en Bayley Scales. De resultaten hiervan worden meegenomen ter evaluatie en, indien nodig, ter bijsturing van de algemene werking.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

D'n Opvang verlaagt de drempel tot kinderopvang en biedt tegelijkertijd een opleiding aan voor kwetsbare ouders tot kinderverzorg(st)er. Via deze weg wil CKG Kapoentje de stigma's waarmee kwetsbare ouders geconfronteerd worden, wegwerken. Tegelijk probeert D'n Opvang om kinderen met een ontwikkelingsachterstand bij te benen met het oog op een succesvolle schoolloopbaan. Het project geeft dus de kans aan gezinnen om uit hun kwetsbare situatie kunnen ontsnappen.

Succesfactoren

- Participatief proces
D'n Opvang stelt het participatief proces met ouders, stagiairs en gebruikers centraal. Door drempelverlagend te werken is er een grotere sociale mix binnen de gebruikers en bij de stagiairs. Bovendien zijn er meer medewerkers aanwezig door de betrokkenheid van de stagiairs. Hierdoor kan D'n Opvang meer verbindend en ontwikkelingsstimulerend werken met de kinderen.
- Kinderopvang op maat van het gezin
D'n Opvang zet in op betaalbare kinderopvang in een huiselijke sfeer waar zowel kinderen als ouders zich goed voelen. Het team van D'n Opvang werkt vanuit eenzelfde visie en op maat van de deelnemende gezinnen. Waar nodig gaat het team aanklappend te werk.

- Combinatie kinderopvang en opleiding kinderverzorg(st)er
D'n Opvang biedt enerzijds laagdrempelige kinderopvang, maar organiseert ook een opleiding tot kinderverzorger. Deze combinatie versterkt kwetsbare gezinnen en biedt kansen op (een betere) aansluiting met de maatschappij.

SAMEN BOUWEN AAN KINDERKANSEN

Initiatiefnemer(s)	Stad Roeselare
Website	www.roeselare.be/inwoners/welzijn/samen-bouwen-aan-kinderkansen
Opstartjaar	2014
Adres	Botermarkt 2
Gemeente	8800 Roeselare
Contactpersoon	Pascale Clybouw
T	051 26 21 71
E	Pascale.clybouw@roeselare.be
Thema	Burgerschap, non-take up van rechten & opvoedingsondersteuning
Doelgroep	Kwetsbare gezinnen met kinderen tussen 0 en 3 jaar
Financiering	<ul style="list-style-type: none">Lokale oproep kinderarmoede

Doelstellingen

“Samen bouwen aan kinderkansen” wil de ontwikkelingskansen van jonge kinderen verhogen door de drempels van het bestaand aanbod in Roeselare te verlagen en de toegankelijkheid ervan te verhogen. Het project stelt dat een kind vanaf de geboorte geprikkeld wordt door zijn of haar omgeving. Omdat ieder kind nood heeft aan veiligheid, erkenning, bevestiging en sociaal contact is het belangrijk om deze signalen in de eerste levensjaren te herkennen en te stimuleren voor de verdere ontwikkeling. Om de ontwikkelingskansen van kinderen te versterken, gaat het project ten eerste in dialoog met kwetsbare zwangere vrouwen en kwetsbare gezinnen. Hiermee beoogt het project het aanbod af te stemmen en op te bouwen op basis van hun inzichten en ervaringen. Ten tweede wil het project intermediairs – onder meer dienstverleners in kinderopvang en gezondheidszorg – ondersteunen met betrekking tot hun rol in kinderarmoedebestrijding en zo de kloof tussen dienstverleners en mensen in kansarmoede verkleinen. Ten derde bouwde het project een brugfunctie uit waarbij kwetsbare ouders participeren aan een langer individueel ondersteuningstraject. Daarnaast zetten de brugfiguren in op netwerkversterking en werkt het project aan de aansluiting bij de hulp- en dienstverlening.

“Als je ouders wil laten participeren, moet je hen ook iets teruggeven: een balans in "geven en krijgen" is belangrijk zodat mensen in armoede hier ook iets aan hebben.”

Ervaringsdeskundige

Methodologie, actoren en partners

In het project werken een beleidsmedewerker en een ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting samen in tandemfunctie. Zij bouwen een brug tussen de intermediairs en de doelgroep. De beleidsmedewerker en ervaringsdeskundige nemen de stem van mensen in armoede mee naar het beleid en vertalen de noden en de beleving van gezinnen in armoede om het inzicht in kinderarmoede te verruimen. Daarnaast vertalen ze het beleid naar mensen in armoede zodat zij het beleid beter kunnen begrijpen. Het project bevraagt ouders in eerste instantie over de werking van de drie pijlers van het Huis van het Kind (gezondheidspreventie, ontmoeting en opvoedingsondersteuning). Hiervoor organiseert het zowel groepsgesprekken in de bestaande oudergroepen en ontmoetingsplaatsen als individuele gesprekken met cliënten van het Welzijnshuis en van Kind & Gezin. Bij deze gesprekken, waar

intermediairs aanwezig zijn, hanteert het project een interviewmethodiek waarbij ouders vertellen vanuit hun eigen ervaringen en hun eigen visie geven. Het project organiseert ook dialoogmomenten tussen kwetsbare ouders en intermediairs. Op basis van deze bevraging stellen de beleidsmedewerker en de ervaringsdeskundige in tandem een rapport met aanbevelingen en verbeteracties op dat ze presenteren aan relevante organisaties en (beleids)diensten, waarbij ze tevens de haalbaarheid van de voorstellen, noden en verbeteracties aftoetsen. Het resultaat hiervan wordt teruggekoppeld naar de ouders.

Tijdens de bevraging met betrekking tot het Huis van het Kind, merkten de beleidsmedewerker en de ervaringsdeskundige dat de ouders steeds meer behoefte hadden om te bespreken wat er op dat moment bij hen en hun gezin leefde. Daarom hanteert het project nu een andere werkwijze. Het project capteert en registreert de signalen van ouders in verband met hulp- en dienstverlening tijdens de individuele ondersteuningstrajecten. Met deze signalen gaat het project langs bij het beleid, werkt het samen met de partners verbeteracties uit en koppelt deze terug aan de ouders. Het individueel ondersteuningstraject kan aanvangen in de perinatale periode en duurt maximaal drie jaar. Hierin worden ouders individueel versterkt, onder andere via het aanbieden van opvoedingsondersteuning.

De partners van het project zijn Welzijnshuis, het CAW Centraal West-Vlaanderen, t'Hope (vereniging waar armen het woord nemen), Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, Kind en Gezin en Elim (Steunpunt Vluchtelingen). Deze partners fungeren als toeleider van ouders naar het project. Tijdens de eigen werking hebben deze partners ook oog voor de signalen van ouders en daarnaast organiseren ze ontmoetingsmomenten voor ouders met hun kinderen. De partners vormen een stuurgroep waarin de signalen besproken worden en waarin gezocht wordt naar verbeteracties.

Vorm van participatie

Het zijn de ouders die participeren aan het project om zo de ontwikkelingskansen van hun kinderen te verhogen. De kinderen zijn 0 tot 3 jaar oud en participeren dus vooral onrechtstreeks via hun ouders. Dit gebeurt wanneer zij samen met hun ouders deelnemen aan de ontmoetingsmomenten van de partners. Tijdens deze momenten worden beiden geobserveerd en gestimuleerd. De aandacht gaat naar opvoedingsondersteuning, ontwikkelingsstimulatie en het aanbieden van structuur.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

We kunnen besluiten dat het project ervoor kan zorgen dat de ouders en kinderen in armoede de gevolgen van uitsluiting minder ervaren. Enerzijds zorgt het project voor een toegankelijker hulp- en dienstverleningsaanbod in Roeselare. Daardoor krijgen kinderen meer ontwikkelingskansen en kunnen ze mogelijk uit armoede ontsnappen. Anderzijds versterkt het project ouders door hen aan te zetten tot participatie, door de inzichten rond opvoedingsondersteuning te verbreden en het netwerk van ouders uit te breiden. Dergelijke vorm van participatie heeft bovendien het potentieel om de fundamentele structuren die armoede veroorzaken verder in beeld te brengen en aan te pakken.

Succesfactoren

- Tijd
De organisatie kreeg veel tijd om de gesprekken uit te voeren waardoor een degelijke vorm van participatie mogelijk was.
- De aanwezigheid van een ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting:
De ervaringsdeskundige kan vanuit de eigen leefwereld gemakkelijker de noden en de behoeften van de ouders in het juiste perspectief plaatsen, de drempels voor en overlevingsmechanismen van mensen in armoede benoemen en de juiste hulpvraag benoemen en erkennen. Door de eigen ervaringen en kennis van de sociale kaart kan de ervaringsdeskundige de ouders ook toe leiden naar de juiste hulpverlening.

LE BAZAR	
Initiatiefnemer(s)	Wijkhuis van Sint-Gillis
Website	http://mjelebazar.be/
Startjaar	1974
Adres	Jean Volderslaan 12
Stad	1060 Sint-Gillis
Contactpersoon	Emmanuelle Poznanski, coördinatrice
T	02 539 38 31
E	coordination@mjelebazar.be
Thema('s)	Jeugdzorg, burgerschap
Doelgroep	12 -26 jaar
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Sint-Gillis • FWB: Bureau International de la Jeunesse • Gerichte externe financiering

Doelstellingen

De vzw 'Le Bazar' is een jeugdhuis in Sint-Gillis dat kinderen en jongeren van 6 tot 26 jaar opvangt en omkadert. Het werkt aan de ontwikkeling van een actief, kritisch en verantwoordelijk burgerschap. De doelgroep komt hoofdzakelijk uit de wijken van beneden-Sint-Gillis, dat economisch sterk achtergesteld is. Om zijn doelstellingen te behalen biedt Le Bazar uiteenlopende activiteiten aan: opvang, schoolondersteuning, culturele uitstappen, diverse workshops, collectieve acties, gemeenschappelijke projecten.

Methodologie, actoren en partners

Bij de activiteiten wordt de voorkeur gegeven aan een participatieve manier van werken. Het jeugdhuis hanteert een pedagogie gericht op slagen ('iedereen kan iets'), die gevarieerd is (integratie naargelang van de behoefte/verwachtingen), participatief en actief (betrokkenheid van de jongeren bij de projecten).

"Via de Conseil des Jeunes worden we betrokken bij het jeugdhuis, kunnen we ideeën geven en zien we Le Bazar anders. Onze mening telt en met onze beslissingen wordt rekening gehouden"

[Kawtar, 19 jaar]

Het jeugdhuis bestaat uit twee groepen, op basis van de leeftijd van de bezoekers. De 'kinderen' bestaat uit de leeftijdsgroep van 6 tot 12 jaar. Hier vinden we een huiswerkklas en culturele activiteiten, sportactiviteiten en ludieke activiteiten (sprookjes voorlezen, capoeiraworkshop, zomerkamp enzovoort). Deze activiteiten bevorderen de samenhang en maken het mogelijk om een vertrouwensrelatie met de doelgroep op te bouwen, waardoor de jongere zich later binnen het jeugdhuis zal inzetten. De **Conseil des enfants** is een

praatruimte voor de leden van de huiswerkklas. Hier kunnen ze wennen aan het begrip participatie, aan het uitwisselen van ervaringen. Ze kunnen er overleggen en eventuele wijzigingen binnen het jeugdhuis voorstellen. De groep 'jongeren' is bedoeld voor 12- tot 26-jarigen. Net als bij de kinderen, is er hier een

Conseil des jeunes: een participatief instrument dat de oudsten de mogelijkheid biedt om beslissingen te nemen, een groepsdynamiek te sturen en afwisselende projecten uit te werken.

Le Bazar, dat aan de FWB gekoppeld is, werkt op basis van een vierjarenplan. Binnen de projecten worden uiteenlopende thema's behandeld, maar ze hebben altijd een duur van vier jaar. Het eerste jaar werkt het team rond betrokkenheid bij de doelgroep, zodat er een vertrouwensrelatie kan worden ontwikkeld en de jongeren vertrouwd geraken met de werking van het jeugdhuis. Mettertijd trekken de jongeren het project naar zich toe. In het laatste jaar krijgt het vorm in de activiteiten die de jongeren organiseren. Die laatste helpen ook geld in te zamelen voor de uitvoering van de projecten.

Participatievorm(en)

Het jeugdhuis neemt de kinderen en jongeren op zodra ze in een participatieproces stappen, respectievelijk via de Conseil des Enfants en de Conseil des Jeunes. Er moet minstens een consensus zijn voor een project kan worden ontwikkeld.

De jongeren overleggen om hun doel te bereiken. Ze worden bovendien betrokken bij de zoektocht naar subsidies en geld om het project tot een goed einde te kunnen brengen. Zo moet het project bijvoorbeeld verdedigd worden bij financieringsinstellingen, worden er evenementen georganiseerd, naast verkoopstandjes of dienstverlening bij wijkfeesten enzovoort.

“We moesten van bij het begin knokken, we moesten geld zien te vinden, subsidies proberen te krijgen, we gingen ons project in verschillende kantoren verdedigen ... zodat ze ons kunnen helpen en van zich kunnen laten horen”

[Oumaïma, 20 jaar]

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Le Bazar past in een kader van toegankelijke dienstverlening en activering van zelfstandigheid bij jongeren. Zij worden gestimuleerd om hun persoonlijke vaardigheden, hun kritische geest, hun zelfrespect en hun zin voor verantwoordelijkheid te ontwikkelen. De projecten bevorderen bovendien de samenwerking en een open blik op de wereld. Ze bereiden de jongeren voor op een actieve rol in de maatschappij.

Succesfactoren

- Het progressieve werk met de jongeren over een periode van vier jaar en de continuïteit binnen de participatieve structuren van het jeugdhuis (Conseil des enfants en Conseil des jeunes).
- De betrokkenheid van de jongeren bij de zoektocht naar geld en subsidies om de projecten te kunnen uitvoeren.

GROUPE D'ENTRAIDE SCOLAIRE

Initiatiefnemer(s) vzw Maison de Quartier « Bouillon de Cultures »

Website <http://www.bouillondecultures.be/>

Startjaar 1987

Adres Bouillon de Cultures – GES, rue Philomène, 41

Stad 1030 Schaarbeek

Contactpersoon Miguel Villarroel, coördinator van de GES

T 02 210 94 33

E ges@bouillondecultures.be

Thema('s) Onderwijsopbouwwerk, toegang tot cultuur

Doelgroep 15+ jaar

Financieringsbron(nen)

- FWB
- COCOF
- ONE (Fonds Houtman)
- Koningin Mathildefonds

Doelstellingen

De in Schaarbeek gevestigde vzw 'Bouillon de Cultures' is een van de grootste wijkcentra in het Brussels Gewest. Het omvat de volgende vijf sectoren: 'Aurora' (6-12 jaar), '@touts possibles' (12-25 jaar), 'SESAM' (restaurant-traiteur), 'sector volwassenen' en 'Groupe d'Entraide Scolaire' (GES), die schoolondersteuning biedt voor jongeren vanaf vijftien jaar. Ook andere projecten gaan van start: mentoraat, culturele activiteiten en sportactiviteiten en Collectif de défense contre les injustices et le racisme à l'école (CODIRÉ - collectief tegen onrechtvaardigheid en racisme op school).

Methodologie, actoren en partners

In tegenstelling tot de huiswerkklassen, die bedoeld zijn voor jongeren uit het lager middelbaar, richt het GES zich specifiek op jongeren vanaf 15 jaar. De begeleiding gebeurt individueel en kan doorlopen tot in de eerste jaren van de hogere studies (al dan niet op de universiteit). De begeleiders, die ondersteuning krijgen van vrijwilligers, bevorderen het instuderen van de leerstof en leren een werkmethode aan. Zij zijn vooral gespecialiseerd in wetenschappelijke vakken (wiskunde, wetenschappen). Daarom worden er conversatielessen in Engels en Nederlands gegeven via een partnerschap met de NGO 'Serve the City'. Die laatste stelt ook vrijwillige begeleiders ter beschikking. Een partnerschap werd opgericht met de jeugdbeweging 'Action Josaphat' om binnen de GES culturele uitstappen en sportuitstappen te kunnen aanbieden.

Daarnaast wordt elkaar helpen er aangemoedigd: er bestaat een informeel mentoraat sinds de oprichting van de GES, dat door een project uit 2016 formeel werd - toen werden er mentors aangeworven. Die laatsten zijn voormalige leden van de groep, die nu universitaire studies volgen. Tijdens het academiejaar werken ze als vrijwilligers. Tijdens de schoolvakanties kunnen ze als werkstudent aan de slag bij de voorbereiding van de examens in de tweede zitting.

De cultuuruitstappen en de sportieve uitstappen zijn gericht op het wegwerken van de culturele achterstand bij de jongeren: de activiteiten worden georganiseerd op vraag van de adolescenten. Zij krijgen daardoor de mogelijkheid om ook eens buiten hun wijk te komen, waar mobiliteit vaak een probleem is. Die uitstappen bevorderen het ontstaan van nieuwe projecten omdat ze de jongeren met een andere werkelijkheid in contact brengen.

Ten slotte willen de begeleiders van het CODIRÉ de leerlingen verdedigen tegenover de onrechtvaardigheid die ze op school ondergaan: het collectief wil het schoolrecht toegankelijker maken en begeleidt jongeren en hun familie als ze stappen willen ondernemen tegen onrechtvaardige of racistische toestanden.

Participatievorm(en)

Inschrijven bij de GES doen de adolescenten vrijwillig. De activiteiten worden op hun aangeven georganiseerd. Vandaag wil de GES een 'jongerenraad' oprichten en er zo voor zorgen dat meer jongeren projecten uitwerken.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

Het Belgische onderwijs vertoont een sociale kloof: kinderen uit arme gezinnen worden op school met grote ongelijkheid geconfronteerd. Schoolondersteuning kan in combinatie met culturele uitstappen en sportuitstappen die ongelijkheid helpen tegengaan.

“Gerichte projecten ontwikkelen is ook jongeren een vooruitzicht geven: ze kennen meer, en leren andere werkelijkheden kennen”

[Coördinator van de GES]

Zodra ze meerderjarig zijn, kunnen jongeren niet langer bij structuren voor jeugdhulp terecht. De GES zorgt ervoor dat ze hun schooltraject kunnen voortzetten.

Succesfactoren

- Biedt een antwoord op de grote lokale vraag bij jongeren.
- Begeleiding voor meerderjarigen en ondersteuning bij hogere studies (al dan niet aan de universiteit).
- Het hoge opleidingsniveau van de begeleiders, de betrokkenheid van vele vrijwilligers en de deelname van studerende mentors.

LE PETIT VÉLO JAUNE	
Initiatiefnemer(s)	vzw Le Petit Vélo Jaune
Website	www.petitvelojaune.be
Startjaar	2013
Adres	Théophile Vander Elststraat 123
Stad	1170 Brussel
Contactpersoon	Vinciane Gautier & Isabelle Laurent, co-oprichtsters en coördinatrices
T	0471 70 22 57
E	info@petitvelojaune.be
Thema('s)	Opvoedingsondersteuning, <i>empowerment</i> , sociaal kapitaal, sociale cohesie
Doelgroep	0+ jaar, zwangere vrouwen, ouders
Financieringsbron(nen)	<ul style="list-style-type: none"> • OCMW van Gembloux ('les poyons d'jibloux d'abord') • FWB: Enfance, Aide à la Jeunesse, Maisons de Justice, Sports, Promotion de Bruxelles • COCOF • POD Maatschappelijke integratie • Viva for Life, Koning Boudewijnstichting (Capacity Building), Engie (Be Face), schenkingen

Doelstellingen

'Le Petit Vélo Jaune' is gevestigd in Watermaal-Bosvoorde en is actief in een tiental Brusselse gemeenten, Gembloux en een deel van Waals-Brabant. Omdat heel wat gezinnen over vaardigheden beschikken, maar geconfronteerd worden met een omgeving waarin ze op weinig personen kunnen steunen, biedt deze dienst voor preventie en ondersteuning van ouders een langetermijnbegeleiding voor jonge ouders in een arme of kwetsbare situatie of die geïsoleerd leven. Door de ouders beter te wapenen wordt de kinderarmoede bestreden en het welzijn van de kinderen bevorderd.

Methodologie, actoren en partners

De vzw biedt op vraag algemene, regelmatige begeleiding in de buurt, zonder beperking in de tijd en 'op maat' voor gezinnen met minstens één kind dat jonger is dan drie en voor zwangere vrouwen. In een meerderheid van de gevallen gaat het om eenoudergezinnen.

Het volledige project steunt op de actieve medewerking van vrijwilligers: een 'teamgenoot' gaat wekelijks enkele uren langs bij een gezin en dat gedurende minstens een jaar. Daardoor ontstaat er een bevoorrechte relatie tussen de vrijwilliger en de ouder(s) die hij begeleidt. Zijn rol kan sterk wijzigen naargelang van de behoeften en de vraag vanuit het gezin. Soms moet hij luisteren, beschikbaar zijn, helpen bij verandering, steun bieden, middelen valoriseren, begeleiding bieden bij bepaalde stappen enzovoort. Hij werkt naar een betere verankering toe door de ouder te wijzen op en te begeleiden naar de verschillende diensten waarop hij binnen zijn wijk een beroep kan doen - het langetermijndoel is

gezinnen meer autonomie geven. Le Petit Vélo Jaune zorgt na drie maanden en na een jaar voor een follow-up van de gezinnen. Deze steun wordt als een aanvulling op die van de professionals gezien.

De teamleden krijgen een opleiding luisteren van vier dagen, gegeven door het Centre de Formation à l'Écoute (CEFEC) van Télé Accueil Bruxelles, naast vijf vrijwilligersontmoetingen per jaar die als een intervisie door professionals worden begeleid, en interne, doelgericht opleidingen over specifieke onderwerpen. Sinds 2016

“Het gaat om een specifieke relatie waarbij elkeen zijn ideeën inbrengt en waarbinnen ik met kleine dingen, goede raad en soms gewoon mijn aanwezigheid kan helpen. En dat bij een gezin waar heel wat goed gaat, maar dat ondanks alles met wat problemen worstelt”

[Julie, teamlid]

worden de teamleden omkaderd door een ‘duo-contactpersoon’ die opgeleid is en over de nodige middelen beschikt. Ook hij is vrijwilliger en wordt gesuperviseerd door een coördinator van de vzw. De dienst ontwikkelt sinds zijn ontstaan in het kader van het programma ‘Capacity Building’ middelen voor follow-up en evaluatie. Hij heeft ook contact met de Vlaamse vzw DOMO, die een gelijkaardige werking kent, maar al 25 jaar ervaring heeft. De vzw werkt ook regelmatig samen met het ONE, Fedasil, de kraamklinieken, het Plateforme pour le volontariat en verscheidene OCMW’s. Op die manier staat binnen een netwerk werken centraal: de partners verwijzen de ouders door naar Le Petit Vélo Jaune, terwijl die laatste de ouders de gelegenheid biedt om via de teamleider plaatselijke mogelijkheden te ontdekken.

Participatievorm(en)

“Ik wist het allemaal wel, maar dankzij de vrijwilliger kreeg ik ook weer het nodige zelfvertrouwen om het allemaal te doen”

[Een moeder]

De begeleiding door Le Petit Vélo Jaune gebeurt op vraag van de ouders. Doordat de vrijwilliger een ander statuut heeft dan de professionele begeleiders, ontstaat er een speciale band tussen de vrijwilliger en de ouders. De acties worden aangepast aan de wensen van de ouders en bestaan vaak uit het valoriseren van de middelen en de vaardigheden waarover de ouders beschikken. De steun tussen teamlid en vrijwilligers is

vaak wederzijds: ze vormen een team en hebben een gemeenschappelijk doel, namelijk het welzijn van de kinderen.

Is het project een structurele vorm van armoedebestrijding?

De gratis begeleiding steunt op de vertrouwensband die tussen de neutrale vrijwilliger en de ouder ontstaat. Doordat het werk bij de gezinnen thuis gebeurt, doen de remmingen die met de verplaatsing samenhangen, zich niet voor. Bovendien wordt het op die manier mogelijk om concrete ondersteuning aan te bieden die aan hun situatie is aangepast. De begeleiding is duurzaam en verankerd in het wijkleven, zodat de ouders op lange termijn op een netwerk kunnen terugvallen. De dienst treedt heel vroeg op (al tijdens de zwangerschap) vanuit een preventieve aanpak: ouders die beter gewapend zijn, kunnen hun verworven vaardigheden aan hun kinderen doorgeven, wat bijdraagt aan de strijd tegen de kinderarmoede en kansarmoede beperkt.

Succesfactoren

- Een divers panel van vrijwilligers in de eerste lijn, die door een sterke professionele structuur worden omkaderd, waardoor een vijftigtal gezinnen kon worden gevolgd.
- Respect voor en aanpassing aan het ritme en de realiteit van de gezinnen, bij hen thuis.
- De mogelijkheid om het project aan te passen. Hoewel het nog maar enkele jaren bestaat, maakte het al enkele wijzigingen door.

4 Conclusie: gemeenschappelijke krachtlijnen

De veertig inspirerende praktijken werden geselecteerd omwille van hun participatieve karakter en de samenwerking die werd opgebouwd met de spelers op het terrein. Er kunnen succesfactoren worden weerhouden. Ze worden aangegeven in de synthesefiches.

We vatten hieronder de gemeenschappelijke "krachtlijnen" samen in drie luiken: het belang van een integrale aanpak van het kind, de noodzaak van samenwerking tussen organisaties en de voorwaarden of factoren die bijdragen tot een *bottom-upaanpak*. We illustreren deze krachtlijnen aan de hand van concrete voorbeelden uit de gids.

1 Integrale begeleiding van het kind

GLOBALE AANPAK

Een globale aanpak maakt het mogelijk om rekening te houden met de vele factoren die een rol spelen in de armoede en helpt deze te bestrijden. Het feit dat de synthesefiches telkens meerdere thema's bevatten, is daar een illustratie van. Of het nu is via een concreet thema of een aanvankelijke meer globale aanpak, de projecten verwijzen zo naar een onderling verband tussen verschillende problemen die beleefd worden door individuen in een situatie van armoede. Het ondersteunen van kinderen en gezinnen op alle levensdomeinen, vereist de opstart van langdurige trajecten waarbij de noden en behoeften van de gezinnen centraal staan. Deze langdurige trajecten bieden de mogelijkheid om een diepgaand inzicht te krijgen in de problemen waar gezinnen mee kampen doordat er ruimte is om een vertrouwensband op te bouwen. Het gebruik van casemanagers is hierbij een grote meerwaarde, een casemanager laat immers toe om het aantal hulpverleners voor een gezin te beperken en de hulpverlening op elkaar af te stemmen.

Deze integrale ondersteuning vinden we terug in het *Go-team* van het Sociaal Huis Mechelen. Gezinsondersteuners leggen met een beperkt aantal gezinnen een traject af en werken hierbij op maat van het gezin. De gezinsondersteuners treden op vanuit een gelijkwaardige en handelende positie, en proberen zo een vertrouwensrelatie op te bouwen waardoor ze inzicht kunnen krijgen in dieperliggende problemen. Een grote meerwaarde van het project is het beperkt aantal dossiers waar de gezinsondersteuners aan werken ; deze lage caseload laat hen toe om intensiever en op het ritme van gezinnen aan de slag te gaan.

COLLECTIEVE AANPAK EN INDIVIDUELE BEGELEIDING

De projecten vallen allemaal binnen een collectieve benadering op verschillende niveaus - bovendien sluiten ze de mogelijkheid van een individuele begeleiding niet uit. De combinatie van de individuele en collectieve begeleiding vormt een succesfactor.

Deze combinatie vinden we terug in het project *B(r)abbel en circustoeren* van de Mobil Leuven waarin kwetsbare gezinnen gezamenlijk deelnemen aan activiteiten. Het project wil dat gezinnen elkaar versterken en onderling verbinden, waarbij er vooral aandacht is voor de opvoeding van het kind. De focus op het collectieve biedt de mogelijkheid aan kwetsbare gezinnen om sociaal kapitaal op te bouwen en de

sociale cohesie van een buurt versterken. Hoewel het geen expliciete focus is, heeft het project ook oog voor de individuele noden van kwetsbare gezinnen. De Mobil wil een mentale ruimte bieden aan kinderen en ouders om problemen aan te geven en samen met hen naar oplossingen te zoeken.

BETROKKENHEID VAN DE OMGEVING

De strijd tegen armoede bij kinderen en tegen armoede bij gezinnen worden als complementair gezien door het Nationaal plan voor kinderarmoedebestrijding (De Block, 2013). Het kind kan immers niet los gezien worden van het gezin en de omgeving waarin het opgroeit. De omgeving betrekken en de deelname door de ouders bevorderen heeft dan ook een positieve impact op de gezinssfeer en het welzijn van de jongere en het kind. Heel wat projecten geven de voorkeur aan de betrokkenheid van de omgeving vanuit dat standpunt.

Zo staat de betrokkenheid van de ouders centraal bij de werking van de *oudercrèche* in Louvain-la-Neuve. Deze werd ontwikkeld om toegankelijk te zijn voor personen die normaal uitgesloten zijn van de traditionele opvangmilieus en is een initiatief van de lokale verenigingen en een groep ouders. In ruil voor een uur korting op de inschrijvingsprijs van het kind verzorgen ze drie uur permanentie per week in de opvang. Ouders en professionals ondersteunen elkaar en dat is in het voordeel van de kinderen die er worden opgevangen. Hun betrokkenheid speelt zich ook nog op twee andere vlakken af: er worden enerzijds regelmatige ontmoetingen georganiseerd tussen ouders en professionals om collectieve beslissingen te nemen over de algemene werking van de crèche en anderzijds zijn de ouders ook vertegenwoordigd in de RvB en zijn ze zo betrokken bij het financiële beheer van de vzw.

Deze werkwijze heeft heel wat gevolgen voor de volwassenen die in een situatie van armoede verkeren (wat sociale capaciteit betreft, sociale cohesie, eventuele arbeidsbemiddeling, enz.) en dus ook voor het kind.

Toch moeten we opmerken dat niet alle projecten die als inspirerende praktijken werden geselecteerd steevast de omgeving van het kind en/of de jongere bij hun werking betrekken. Sommige kiezen ervoor de ouders niet te betrekken om zich te concentreren op de vragen en behoeftes van de jongeren. Zij staan centraal in het proces en worden beschermd tegen eventuele druk of gezinsconflicten. Deze manier van werken wordt bijvoorbeeld gehanteerd door de *Groupe d'Entraide Scolaire* van het buurthuis Bouillon de CultureS in Schaarbeek. De onderliggende wil is daarbij dat het onderwijsopbouwwerk voortvloeit uit de wens van de adolescent (vanaf 15 jaar). De begeleiding kan ook blijven bestaan tijdens de hogere studies van de jongere die dan meerderjarig is.

Het project *Carnet de Route* van AMO Samarcande in Etterbeek ligt op de grens tussen beide standpunten: de animator geeft alleen het woord aan jongeren in IPPI door hen vrij te laten communiceren met de antenne over wat ze willen aanvangen met hun persoonlijke situatie. De jongeren kunnen de opname wel gebruiken als "gesproken boodschap" om aan een familielid te overhandigen. De betrokkenheid van de omgeving hangt hier af van de keuze van de adolescent en varieert van ontmoeting tot ontmoeting.

SCHOOLTROUW

De acties die gericht zijn op het slagen, het welzijn en de getrouwheid op school worden op verschillende manieren behandeld binnen de weerhouden projecten: sommige bieden steun of begeleiding op school aan, bijvoorbeeld via een huiswerkklas, terwijl andere eerder andere doelstellingen nastreven maar

samenwerken met de scholen. Een partnerschap tussen scholen en verenigingen biedt heel wat voordelen die ten goede komen van alle partijen.

Gezien de schoolplicht is de school de plaats bij uitstek waar jongeren zich bevinden, alle jongeren, ongeacht het feit of ze afkomstig zijn uit een minder welstellend milieu. Projectne organiseren in scholen maakt het mogelijk om de beperkte toegang van het doelpubliek tot bepaalde lokale structuren weg te werken. De projecten kunnen ook de contacten tussen leerkrachten en jongeren bevorderen. Tenslotte versterkt het werk inzake schoolse ondersteuning de kansen op welslagen van de kinderen uit benadeelde gezinnen in lager en secundair onderwijs maar daarna ook in het hoger onderwijs. "In Europa hangt het slagen van kinderen op school sterk af van de sociale positie van de ouders" (Raad van Europa, 2013: 23). Naast het slagen op school op zich zijn verschillende partijen goedge plaatst om het welzijn van de leerlingen te bevorderen. Ze worden dan ook beschouwd als een belangrijk actor in de strijd tegen het schoolverlaten.

We willen hierbij wijzen op het project *Schoolstart* dat Samenlevingsopbouw Antwerpen in samenwerking met diverse organisaties organiseert. Enerzijds wil Schoolstart kwetsbare gezinnen laten beschikken over verschillende competenties en hulpbronnen die bijdragen tot een goede schoolstart. Anderzijds focust Schoolstart op studenten kleuteronderwijs, leerkrachten, zorgcoördinatoren en GOK-leerkrachten, om ervoor te zorgen dat ook zij over de competenties en hulpbronnen beschikken die bijdragen tot een goede Schoolstart. Het project speelt dus in op de kwetsbare positie van gezinnen en kinderen in armoede, en tracht tegelijkertijd scholen te versterken om een bijdrage te leveren in de strijd tegen armoede.

2 Samenwerking tussen organisaties

NETWERKEN

In samenhang met het hierboven ontwikkelde punt kunnen projecten ook als inspirerende kwaliteiten worden beschouwd inzake de strijd tegen kinderarmoede door het netwerken, dat vaak de voorkeur krijgt. Initiatieven brengen verschillende spelers uit dezelfde sector en/of uit dezelfde buurt samen. De samenwerking tussen de verschillende partners brengt het project tot leven en/of garandeert het belang voor de individuen die in armoede leven. Voor de kinderen, jongeren en hun ouders kan het deelnemen aan een project een "toegangspoort" vormen tot een ruimer netwerk van diensten - het gaat om het gemeenschappelijke idee van projecten die gegroepeerd worden onder de noemer "sociaal kapitaal". Het overleg met verschillende lokale partners kan ook de sociale cohesie bevorderen en dat is gunstig voor verarmde families. Wij dringen aan op het belang van de participatieve methodes die voldoende aandacht besteden aan het leefmilieu van mensen in armoede om zo te komen tot een daadwerkelijk efficiënte participatie. Het werk in een multidisciplinair team en de transversaliteit tussen de verschillende sectoren binnen een instelling hangen ook samen met het netwerken.

Het *Vrijblijvend OndersteuningsNetwerk voor gezinnen met jonge Kinderen* (VONK) toont duidelijk de meerwaarde van het werken in een netwerk aan. De verschillende organisaties in het netwerk leren elkaar beter kennen waardoor er een betere uitwisseling van informatie tot stand komt en de organisaties beter kunnen inspelen op elkaars aanbod. Dit resulteert voor kwetsbare gezinnen in een hulp- en dienstverlening op maat.

FINANCIERING OP MEERDERE NIVEAUS

De financiering op meer dere niveaus wordt frequent als een succesfactor - of zelfs een factor voor de leefbaarheid - van de project beschouwd. Dankzij de combinatie van verschillende financieringsbronnen (openbaar en privé) kan men de ingevoerde acties bestendigen. Dat hoort enigszins bij het werken op lange termijn dat zo belangrijk is in het kader van de strijd tegen kinderarmoede. Deze verschillende subsidies beperken ook het risico dat de instelling afhankelijk wordt van één financieringsbron.

Dat is het geval voor het *Maison des Cultures et de la Cohésion Sociale* (MCCS) in Sint-Jans-Molenbeek. Deze instelling geniet van financiering op Europees, regionaal, gemeentelijk en privéniveau. De diversiteit van deze bronnen maakt het niet alleen mogelijk om de haalbaarheid van het project van de MCCS te verzekeren maar zorgt daarnaast ook dat een brede waaier aan activiteiten kan worden aangeboden aan het publiek waarbij hun stabiliteit, terugkeer en omkadering verzekerd wordt door een multidisciplinair team. Zo raken de activiteiten alle gezinsleden en bevorderen ze de trouw en de opvolging van de leden. Dit voorbeeld toont dat de financiering op meerdere niveaus een impact kan hebben op het gehele project van een instelling.

Ondanks de creativiteit van de spelers op het terrein blijft de kwestie van de budgetten een van de voornaamste remmen of bedreigingen van projecten. Het wordt het "zwakke punt" genoemd door nagenoeg alle gesprekspartners. De soms beperkte duur van de financieringen kan ook vragen oproepen daar deze op den duur niet langer leefbaar zijn - met het oog op het werk op lange termijn dat geïdentificeerd werd als een van de succesfactoren en tot bevordering van de vertrouwensrelatie met de begunstigen. Wanneer de financieringsbronnen geen terugkerende subsidies zijn, spenderen de teams veel tijd en energie aan het beantwoorden van projectaanvragen of het invullen van subsidie-aanvragen. Deze tijd en energie zouden besteed kunnen worden aan het project zelf indien de leefbaarheid ervan verzekerd zou zijn.

Zo houdt de strijd tegen armoede bij kinderen en gezinnen in dat men zich ervoor interesseert en de middelen ervoor ter beschikking stelt, benadrukte het BAPN (Belgian Anti-Poverty Network) tijdens haar conferentie over "goede praktijken" in december 2016.

3 Bottom-upaanpak

TOEGANKELIJKHEID

Om het sociaal isolement te verminderen, trekken de geselecteerde projecten eerder de kaart van de lokale verankering, eerder dan van mobiliteit. Deze benaderingen bevorderen de toegankelijkheid van de projecten voor de armste gezinnen.

Eenzijds geven bepaalde instellingen de voorkeur aan het werken in buurten om de minstebedeelden te vinden - zij zijn immers vaak het meest "onzichtbaar" (Lahaye & Charlier, 2016). Deze lokale verankering moet de bestaande diensten meer toegankelijk maken. De projecten kunnen ook ervoor zorgen dat gezinnen de eigen buurt in handen nemen.

Anderzijds kunnen "mobiele" projecten groepen bereiden die misschien geen toegang hebben tot deze diensten omwille van verschillende redenen: geografisch isolement, financiële kost, enz.

De vzw *Le Petit Vélo Jaune* in Watermaal-Bosvoorde is actief in het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in bepaalde steden in Wallonië. Deze ontstond uit de wil om interventies "op maat" aan te bieden aan eenoudergezinnen. Dit illustreert in het bijzonder deze dubbele beweging tussen lokale verankering en mobiliteit. De begeleiding die wordt aangeboden gebeurt via vrijwilligers die "coéquipiers" worden genoemd. Zij bouwen een vertrouwensrelatie op met de begunstigden op hun eigen ritme. Ze gaan elke week naar het gezin en begeleiden de ouder in hun dagelijkse activiteiten, naargelang de vraag. De vzw wil het sociaal isolement van ouders verminderen. De begeleiders bevorderen het opbouwen van een sociaal netwerk dat het gezin op lange termijn kan ondersteunen. Daartoe begeleiden ze de begunstigden op belangrijke plaatsen in de buurt. Ze moedigen de lokale verankering van de persoon aan zodat deze toegang zou verkrijgen tot de bestaande diensten.

AANPASSING

De soepelheid van de opstarters van projecten, hun capaciteit om zich aan te passen aan de noden en vragen van de kinderen en jongeren zijn allemaal essentiële elementen die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen. De projecten moeten evolueren, transformeren naarmate de tijd vordert en moeten zo blijven stroken met de vragen. Kinderarmoede bestrijden *met* de kinderen en gezinnen kan niet voorbij gaan aan deze permanente aanpassing van de diensten.

Zo vermelden we bijvoorbeeld de Service Droit des Jeunes (SDJ) van Aarlen. De voornaamste succesfactor van hun project *L'as de l'AS* hangt precies samen met deze aanpassing aan de realiteit op het terrein bij professionals en jongeren. Deze schoolanimatie in de klassen van het middelbaar is representatief voor de capaciteit van de betrokkenen om een project te doen rijpen en het geleidelijk aan vorm te geven.

Het project was aanvankelijk gericht op jongeren uit het algemeen middelbaar onderwijs maar het accent is verschoven naar de schooltrouw van de 1ste en 2de graad. De eerste animaties hadden immers aangegeven dat jongeren uit de 3de graad eerdere geïnteresseerd waren in thema's zoals hogere studies en tewerkstelling. Het project werd bovendien uitgebreid naar de begunstigden van de Services d'Accrochage Scolaires (SAS) en men overweegt om het aan te bieden aan de leerlingen uit het gespecialiseerd onderwijs en professionals die in de scholen en SAS werken. Met twaalf bedrukte spelborden wordt het project nu ook verspreid in de andere antennes van SDJ en bij partnerverenigingen die daarvoor vragende partij zijn.

De aanpassing van de instellingen aan de vragen van de jongeren is het gevolg van de animatie van de strijd tegen het schoolverlaten. Door de woorden van de jongeren door te spelen aan de verantwoordelijken van de scholen kon het project aan een concrete verandering werken. Zo kunnen leerlingen zich hun klassen en school opnieuw eigen maken. De animatiesessies eindigen met een evaluatie-enquête. Er wordt rekening gehouden met de mening van de deelnemers om volgende animaties te verbeteren.

IDENTIFICATIE VAN DE BELANGEN

Samen met het aanpassingsvermogen en het respect voor ritme zijn ook het juist identificeren van de interesses en vragen van kinderen en adolescenten een succesfactor van het project. Dat houdt in dat men zich interesseert voor jongeren, hun belevenissen, hun interesses en strookt met de logica van de participatie.

Zo zien we in het project *Brede school Beringen-Mijn* van de Terrilling dat kinderen een stem krijgen in de samenstelling van het activiteiten aanbod. Daarenboven krijgen de deelnemers de kans om het activiteiten aanbod tussentijds te evalueren. De bottom-up participatie van het project en het vraaggestuurd karakter dragen ertoe bij dat kinderen blijven komen naar de brede school.

CREATIVITEIT

De creativiteit (tekeningen, liedjes, enz.) en de belangstelling voor de media (radio, boek, theater, cinema, enz.) aanwakken betekent ook kinderen en jongeren aan het woord laten en hun boodschap gehoord laten worden. Deze twee luiken van dezelfde aanpak zijn vaak met elkaar verweven daar de media dienst doen als ondersteuning voor de creërende activiteit. Het gebeurt immers steeds vaker dat psychosociale betrokkenen en pedagogen gebruik maken van artistieke hulpmiddelen met het oog op een vrijere uitdrukking. Deze praktijken worden beschouwd als een "alternatief voor sociale begeleiding" (Bouton, 2013).

Gebruik maken van artistieke hulpmiddelen biedt meerdere voordelen. Het bevordert eerst en vooral de expressie van de jongeren: ze worden gehoord, beluisterd en beschouwd als waardevolle gesprekspartners. Het hen het woord geven betekent ook hen aanmoedigen om de wetten van de communicatie te beheersen en soms hun Frans te verbeteren. Deze dynamiek hangt samen met wat we gegroepeerd hebben in het thema "Toegang tot cultuur": sensibiliseren voor cultuur en zijn verschillende vormen maar ook andere, soms minderheidsculturen zichtbaar maken.

De toegang tot de cultuur voor mensen die in armoede leven, is soms een toegangspoort om andere, meer specifieke problemen te behandelen. In zekere zin kunnen deze projecten helpen om de digitale en technologische kloof te verkleinen waarmee jongeren uit de minst bedeelde milieus geconfronteerd worden: door deel te nemen aan de projecten, leren ze gebruik te maken van de huidige technologieën en de uitdagingen ervan beter te begrijpen.

Onder de artistieke benaderingen doet het actietheater, zoals het stuk "C'est pas toujours comme tu veux!" van het Collectief "C.com tvx" in Bastenaken een beroep op interessante middelen rond groepen die sociaal en/of cultureel minder bedeeld zijn. Het gaat om het bevorderen van de uitdrukking van de begunstigden waarbij ze opgenomen worden in een proces van collectieve creatie. Daarbij kunnen problemen besproken worden en kan samen gezocht worden naar oplossingen. Daardoor ontwikkelt het actietheater de creativiteit maar helpt het ook om afstand te nemen van de belevenissen, het vermindert het isolement en vergroot het zelfvertrouwen door valorisatie en erkenning. Individuen worden ertoe aangezet om hun omstandigheden te veranderen. De groepen die de voorkeur geven aan het actietheater, genieten ook van een lokale verankering (Bouton, 2013) wat hierboven al als succesfactor werd vernoemd. Het collectieve stuk van Bastenaken illustreert perfect de aanpak van het actietheater. Dit werd gemaakt door jongeren op hun eigen vraag met de hulp van de professionals van het collectief. Via dit stuk kunnen de jongeren hun problemen uitdrukken en het publiek ervoor sensibiliseren.

5 Bibliographie

- Albarello, L. (Dir.). Albarello, E., Wiliquet, M. & Mouraux, D. (2007). *Enquête sur la participation des enfants et des jeunes de 10 à 18 ans en Communauté française de Belgique. Rapport final*. Retrieved from www.oejaj.cfwb.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=568d67665f8871ff685dfc607f5fc80e5c040d&file=fileadmin/sites/oejaj/upload/oejaj_super_editor/oejaj_editor/pdf/rapport_final_participation_10_18_ultra_light.pdf.
- Blöss, T. & Feroni, I. (1991). *Jeunesse : objet politique, objet biographique. Enquête* [En ligne], 6. Retrieved from <http://enquete.revues.org/147>.
- Bouton, E. (2013). *L'intervention du théâtre-action. Émanciper par la médiation artistique. Le grain asbl*. Retrieved from https://www.legrainasbl.org/index.php?option=com_content&view=article&id=419:lintervention-du-theatre-action-emanciper-par-la-mediation-artistique&catid=9&Itemid=103.
- Bouverne-De Bie, M., Roets, G., Roose, R. & Versailles, P. (2013). La lutte contre la pauvreté en tant que problème démocratique. In J. Vranken, W. Lahaye, A. Geerts & C. Coppée (Eds.), *Pauvreté en Belgique. Annuaire fédéral 2012* (pp. 183-201). Leuven: Acco.
- Bresson, M. (2003). Le lien entre santé mentale et précarité sociale : une fausse évidence. *Cahiers internationaux de sociologie*, 2003/2 (115), 311-326.
- Calvès, A.-E. (2009). « Empowerment » : généalogie d'un concept clé du discours contemporain sur le développement. *Revue Tiers Monde*, 2009/4 (200), 735-749.
- Centre Socialiste d'Éducation Permanente (CESEP) (2015). *L'apport des groupes participatifs d'usagers ou de bénéficiaires à la conception, la mise en œuvre, le suivi ou l'évaluation de services sociaux. Enseignement tirés d'expériences. Rapport final*. Retrieved from www.oejaj.cfwb.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=04233767f544f6e3013f7117ef628c05c697c782&file=fileadmin/sites/oejaj/upload/oejaj_super_editor/oejaj_editor/pdf/Rapport_Final_Usagers.pdf.
- Commission européenne (2013). *Communiqué de presse. Investissements sociaux: la Commission encourage vivement les États membres à mettre l'accent sur la croissance et la cohésion sociale*. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-125_fr.htm.
- Commission européenne (2013). Recommandations de la Commission du 20 février 2013. Investir dans l'enfance pour briser le cercle vicieux de l'inégalité. *Journal officiel de l'Union européenne*, L59, 5-16.
- Conseil de l'Europe (2015). *Citizenship and participation*. Strasbourg : Conseil de l'Europe.
- Coordination des ONG pour les droits de l'enfant (CODE). (2013). *Recommandation européenne : « Investir dans l'enfance pour briser le cercle vicieux de l'inégalité »*. La CODE fait le point ! Analyse CODE juin 2013. Bruxelles : la CODE.
- Cour des comptes (2012). *Premier plan fédéral de lutte contre la pauvreté. Rapport de la Cour des comptes transmis à la Chambre des représentants*. Retrieved from https://www.courdescomptes.be/Docs/2012_19_PlanPauvrete.pdf.

- Crépin, C. (2011). Quelques données sur l'autonomie des jeunes en Europe. *Informations sociales* n°165-166, 8-12.
- De Block, M. (2013). *Plan national de lutte contre la pauvreté infantile. Lutter contre la pauvreté infantile et favoriser le bien-être des enfants*. Retrieved from www.mi-is.be/sites/default/files/documents/plan_national_lutte_pauvrete_infantile_0.pdf.
- de Graaf, L. (2007). *Gedragen beleid: een bestuurskundig onderzoek naar interactief beleid en draagvlak in de stad Utrecht*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- De Graeve, P.-J., Fournier, F., Decoster, D.-P., Pannecoucke, I., Lahaye, W. & Van Rossem, R. (2017). *Recherche pauvreté urbaine*. Bruxelles : SPP Intégration sociale.
- Dequiré, A.-F. (2007). Le monde des étudiants : entre précarité et souffrance. *Pensée plurielle*, n° 14, 95-110.
- Drolet, M. (1997). L'empowerment et intervention familiale : concept paradoxal occultant parfois la pauvreté. *Reflets*, 3(1), 55-79.
- Fondation Roi Baudouin. (2014). *Pour combattre les causes structurelles de la pauvreté des enfants – Des experts proposent des mesures concrètes lors d'un colloque de la Fondation Roi Baudouin*. Colloque de la Fondation Roi Baudouin du 12/06/2014 « Agir sur les causes structurelles de la pauvreté des enfants », Bruxelles. Retrieved from http://www.cbcs.be/IMG/pdf/agir_sur_les_causes_structurales_de_la_pauvrete_des_enfants.pdf?463/bced91ad22abba378fa03c4b6a6d9ecb7f884245
- Herman, L. & Mahy, C. (2010). *Des jeunes qui bougent : invitation à la table ronde de préparation du RWLP et du BIJ de décembre 2010*. Retrieved from www.idj.be/idj/documents/docs/des_jeunes_qui_bougent_NL8.pdf.
- Institution Wallon de l'Évaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS) (2017). *Jeunes dans l'impasse ! Résignation et débrouille en situation de précarité*. Colloque organisé par l'IWEPS et le DGDE, 28/04/2017, Mons.
- Jones, S. (2016). EU perspective and good practices. In *Lutter contre la pauvreté des enfants : avec les familles, nos bonnes pratiques !* (Conférence du Réseau Belge de Lutte contre la Pauvreté (BAPN), 12/12/2016). Bruxelles : BAPN.
- Lahaye, W., & Charlier, E. (2016). *Vulnérables mais invisibles* (PAUVÉRITÉ, numéro 11). Bruxelles: Le Forum – Bruxelles contre les inégalités.
- Landsdown, G. (2001). *Promouvoir la participation des enfants au processus décisionnel démocratique*. Florence: Centre de recherche Innocenti de l'UNICEF.
- Larivière, N. (2008). Analyse du concept de la participation sociale : définitions, cas d'illustration, dimensions de l'activité et indicateurs. *Revue canadienne d'ergothérapie*, 75(2), 114-127.
- Lascoumes, P. (2007). L'utilisateur dans le système de santé : réformateur social ou fiction utile ? *Politiques et Management Public*, 25(2), 129–144.

- Le Bihan-Youinou, B., Mallon, I. & Sopadzhian, A. (2014). Entre relais et soutien : les expériences différenciées du répit des aidants face aux démences. *Retraite et société*, 2014/3, n°69, 77-98.
- Le Bossé, Y. (1996). Empowerment et pratiques sociales : illustration du potentiel d'une utopie prise au sérieux. *Nouvelles pratiques sociales*, 9(1), 127-145.
- Le bossé, Y. (2008). L'empowerment : de quel pouvoir s'agit-il ? Changer le monde (le petit et le grand) au quotidien. *Nouvelles pratiques sociales*, 21(1), 137-149.
- Lesnard, L., Cousteaux, A.S., Le Hay, V. et Chanvril, F. (2011). Trajectoires d'entrée dans l'âge adulte et Etats-providence. *Informations sociales*, n°165-166, 16- 224.
- Liogier, R. (2005). La jeunesse n'est pas une classe sociale. *Sociétés*, n°90, 25-41.
- Matheson, A., Howden-Chapman, P. & Dew, K. (2005). Engaging communities to reduce health inequalities: why partnerships? *Social Policy Journal of New Zealand*, 26, 1-16.
- Pannecoucke, I. & Foubert, J. (2016). Introduction. Le risque de pauvreté est inégalement réparti. In I. Pannecoucke, W. Lahaye, J. Vranken & R. Van Rossem (Éds.), *Pauvreté en Belgique. Annuaire 2016* (pp. 3-18). Gand: Academia Press.
- Pannecoucke, I., De Graeve, P.-J., Lahaye, W., Van Rossem, R. & Jan Vranken (2017). Droits sociaux fondamentaux : du statut de symbole à celui de levier dans la lutte contre la pauvreté ? In : W. Lahaye, I. Pannecoucke, J. Vranken & R. Van Rossem (Eds.), *Pauvreté en Belgique. Annuaire fédéral 2017*. Gand: Skribis.
- Peljak, D. (2016). Empowerment en santé mentale : pour une évolution du droit sanitaire français. *Revue Française Des Affaires*, 6(2), 75-88.
- Peugny, C. (2011). Les jeunesses européennes, leurs difficultés et leur perception de l'avenir, une tentative de comparaison. *Informations sociales*, n°165-166, 50-59.
- Réalisation Téléformation et Animation (RTA) asbl (2009). *Recherche qualitative sur les projets innovants en matière d'intervention auprès des enfants et des jeunes. Rapport final*. Retrieved from www.oejaj.cfwb.be/index.php?eID=tx_nawsecuredl&u=0&g=0&hash=d0e8d9c3a728dcb31a968a1580bab3a3d7fcf394&file=fileadmin/sites/oejaj/upload/oejaj_super_editor/oejaj_editor/pdf/oejaj_rapp_2009bis.pdf.
- Réseau Belge de Lutte contre la Pauvreté (BAPN) (2016). *Lutter contre la pauvreté des enfants : avec les familles, nos bonnes pratiques !* (Conférence du BAPN, 12/12/2016). Bruxelles : BAPN.
- Sleurs, E. (2016). 2016-2019. Troisième plan fédéral de lutte contre la pauvreté. Brussel : gouvernement belge.
- Szoc, E. & Lemaigre, T. (2016). *L'innovation sociale entre radicalité et parcs à bobos*. Retrieved from <http://altermedialab.be/linnovation-sociale-entre-radicalite-et-parcs-a-bobos/>.

- Unicef (2014). *Les enfants qui grandissent dans la pauvreté en Belgique*. Retrieved from <https://www.unicef.be/fr/a-propos-unicef/unicef-en-belgique/defense-des-droits-de-lenfant/les-enfants-qui-grandissent-dans-la-pauvrete-en-belgique/>.
- Valenduc, G. & Vendramin, P. (2013). *Qu'est-ce que l'innovation sociale ?* (Note d'éducation permanente de l'asbl Fondation Travail-Université (FTU), n°2013-10, septembre 2013). Retrieved from www.ftu.be/ep.
- Valet, C. (2017). L'innovation sociale : entre effet de mode et changement sociétal. *Aller Echos*, n°4455. Retrieved from <http://www.alterechos.be/linnovation-sociale-entre-effet-de-mode-et-changement-societal/>.
- Verhaege, L. & Quievy, S. (2016). Les traces de la société participative en Belgique ? Une réflexion sur les récentes politiques de lutte contre la pauvreté. In I. Pannecoucke, W. Lahaye, J. Vranken & R. Van Rossem (Eds.), *Pauvreté en Belgique. Annuaire fédéral 2016* (pp. 211-229). Gand: Academia Press.
- Vranken, J. (2010b). Kinderarmoede. In Dierckx, D., Van Herck, N. & Vranken, J. (Eds.), *Armoede in België* (pp. 183-198). Leuven/Den Haag: Acco.

Lijst afkortingen

CAW	Centrum Algemeen Welzijnswerk
CBAW	Contextueel Begeleiding in functie van Autonoom Wonen
CKG	Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
EAPN	<i>European Anti Poverty Network</i>
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongevallen
GOK	Gelijke Onderwijskansen
HIVA	Hoger Instituut voor Arbeid (Leuven)
ISB	Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid
ODC	Onderzoeks- en Dienstverleningscentrum
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
POP	Persoonlijke Ontwikkelingsplannen
PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
VCLB	De Vrije CLB-Koepel vzw
VDAB	Vlaams Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VVSG	Vlaams Vereniging voor Steden en Gemeenten